

OBČIANSKA
KONZERVATÍVNA
STRANA

ŠTÍHLA VLÁDA. PROGRAM OKS – SPRÁVNÁ VEC

Volebný program OKS pre voľby do NR SR 2006

Občianska konzervatívna strana
www.oks.sk

Obsah

PROGRAM ŠTÍHLEJ VLÁDY	3
I. ZODPOVEDNÁ SPRÁVA VECÍ VEREJNÝCH.....	5
Centrálna vláda a štátna správa.....	5
Decentralizácia a samospráva	7
Kontrola politikov a úradníkov.....	11
II. SLOBODNÝ TRH A PRIAZNIVÉ PODNIKATELSKÉ PROSTREDIE	14
Verejné financie.....	16
Efektívny a štíhly štát	17
Podnikateľské prostredie.....	17
Infraštruktúra.....	18
Pôdohospodárstvo.....	19
Regionálny rozvoj a eurofondy.....	22
III. SLOBODNÝ OBČAN V SLOBODNEJ SPOLOČNOSTI.....	24
Sociálna politika.....	24
Zdravotníctvo	29
Sociálne zdravotná ochrana.....	33
Riešenie problémov rómskej komunity	37
IV. SPRAVODLIVOSŤ NAMIESTO KORUPCIE.....	39
V. VZDELANÝ ČLOVEK, KULTÚRNA SPOLOČNOSŤ.....	46
Regionálne školstvo	46
Vysoké školstvo.....	48
Občianska spoločnosť	49
VI. TRHOVO KONFORMNÁ OCHRANA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA.....	51
VII. HRDÁ KRAJINA V DYNAMICKOM SVETE	54

Program štíhlej vlády

(Úvod)

Volebný program OKS vychádza zo základného predpokladu, že len ďalšie hlboké ekonomické a sociálne zmeny môžu vytvoriť východiská pre tvorbu spravodlivejšej, vzdelanejšej a kultúrnejšej spoločnosti s dynamickým rastom životnej úrovne a kvality života. Volebný program OKS je programom zodpovednej správy vecí verejných, slobodného trhu a priaznivého podnikateľského prostredia, slobodného občana v slobodnej spoločnosti, spravodlivosti namiesto korupcie, vzdelaného človeka v kultúrnej spoločnosti, trhovo konformnej ochrany životného prostredia a hrdej krajiny v dynamickom svete.

Volebný program OKS je programom štíhlej vlády. OKS navrhuje znížiť počet členov vlády na polovicu (zo 16 na 8) a zrušiť polovicu zo súčasných ministerstiev. Program štíhlej vlády sa však neobmedzuje len na toto opatrenie, ale obsahuje návrhy na razantné zoštíhlenie vlády ako správy vecí verejných na všetkých úrovniach. OKS navrhuje znížiť počet štátnych úradov a úradníkov, štátnych inštitúcií a ich zamestnancov, redukovať náklady na chod štátneho aparátu a verejné výdavky ako také, zoštíhliť štátnu správu i miestnu samosprávu. OKS navrhuje obmedziť kompetencie verejnej správy len na základné úlohy štátu a na minimálnu nevyhnutnú mieru redukovať zasahovanie štátu do hospodárstva a do života občanov. OKS navrhuje znížiť odvodové zaťaženie na tretinu (z 36 % nákladov práce na 13 %), sadzbu dane z príjmu na polovicu (z 19 % na 10 %) a sadzbu DPH z 19 % na 15 %. OKS navrhuje minimalizovať zasahovanie štátu do vzťahov medzi zamestnávateľmi a zamestnancami, administratívne zásahy, regulácie, dotácie a ďalšie deformácie podnikateľského prostredia. OKS chce vykázať verejnú správu do patričných medzí a priniesť občanom viac slobody i viac zodpovednosti. Program OKS je ponukou pre tých, ktorí chcú uplatniť svoje schopnosti, dôverujú si a nechcú, aby ich štát obmedzoval v ich aktivite a iniciatíve.

Štíhla vláda je protikladom súčasnej rozsiahlej a ťažkopádnej vlády, ktorá chce všetko regulovať a do všetkého zasahovať. Štíhla vláda sa však od širokej vlády nelíši iba tým, že je menšia, úspornejšia a menej nákladná, ale aj tým, že funguje efektívnejšie. Cieľom OKS je zúžiť rozsah pôsobnosti štátu, ale v tých oblastiach, v ktorých pôsobnosť štátu ostane zachovaná, by mal štát fungovať čo najefektívnejšie. Program štíhlej vlády nie je programom slabého štátu, ale programom silného štátu v oblastiach jeho základných funkcií a zároveň štátu, ktorý nezasahuje do vecí, do ktorých zasahovať nemá. Volebný program OKS ponúka riešenia aj v tomto smere. Úlohou štátu je zabezpečiť vymáhateľnosť práva a OKS prichádza s reformou súdnictva, ktorá zlepši vymožitelnosť práva a prístup občanov k spravodlivosti. Úlohou štátu je zabezpečiť vzdelávanie detí a OKS prichádza s reformou školstva, ktorá prinesie do škôl kvalitnejší obsah vzdelávania a zabezpečí kvalitnejšiu prípravu detí pre život. Úlohou štátu v sociálnej sfére nie je masívne prerozdeľovať verejné zdroje, ale sústrediť sa na adresnú pomoc tým, ktorí sú na to odkázaní, a OKS prichádza s reformou sociálneho systému, ktorá pomôže ľuďom v núdzi stať sa sebestačnými a prostredníctvom vytvorenia systému sociálne zdravotnej ochrany bude pomáhať tým najzraniteľnejším, ktorí si z objektívnych dôvodov nemôžu pomôcť sami. Úlohou štátu je zabezpečovanie zahraničnej politiky a OKS prichádza s koncepciou zahraničnej politiky, ktorá bude chrániť naše národné záujmy, odporovať snahám o vytvorenie európskeho superštátu a myšlienku štíhlej vlády presadzovať nielen na úrovni Slovenskej republiky, ale aj vo vzťahu k EÚ. A program OKS v neposlednom rade ponúka opatrenia na zabezpečenie kontroly a transparentnosti uplatňovania moci, ktoré sú základnými predpokladmi jej dobrého fungovania. Program OKS je programom pre tých, ktorí si želajú, aby sa štát zbytočne nenafukoval, ale aby to, čo robí, robil poriadne a efektívne.

Dospieť zo súčasného stavu k štíhlej vláde možno iba prostredníctvom razantných zmien. Tie si vyžadujú jasnú a konkrétnu predstavu o potrebných reformách a odhodlanie ich uskutočňovať. OKS disponuje prepracovaným programom reforiem aj vôľou ich realizovať. OKS má pripravený návrh školského zákona, ktorý vytvorí legislatívny rámec pre reformu vzdelávania, aj návrh zákona o dlhodobej starostlivosti a podpore integrácie, ktorý umožní vytvoriť systém sociálne zdravotnej ochrany občana. OKS má vypracovaný podrobný a do detailov rozpracovaný návrh reformy súdnictva a komplexný návrh zmeny sociálneho systému vrátane reformy sociálnych odvodov, pracovného práva a riešenia chudoby a nezamestnanosti. OKS má pripravené konkrétne kroky na dokončenie reformy zdravotníctva. Návrhy OKS v oblasti reformy verejnej správy obsahujú zmeny vo vzťahu k centrálnej vláde, štátnej správy i samospráve, komunálnu reformu, obnovu prirodzených regiónov (žúp), zmenu systému miestnych daní (rovná miestna daň) i opatrenia na účinnejšiu kontrolu politikov a úradníkov. Program OKS obsahuje návrhy razantných reformných krokov v oblasti pôdohospodárstva a pri ochrane životného prostredia. OKS prichádza s predstavou zásadnej zmeny súčasného charakteru Európskej únie. Program OKS je programom pre tých, ktorí si uvedomujú potrebu reforiem. Pre tých, ktorí chcú žiť v slobodnejšej spoločnosti a v efektívnejšie fungujúcom štáte. Pre tých, ktorí sú si vedomí, že sloboda prináša aj zodpovednosť, sú pripravení tú zodpovednosť niesť a mienia ju vyžadovať aj od politikov.

I. Zodpovedná správa vecí verejných

(Program OKS pre oblasť verejnej správy)

OKS nepokladá reformu verejnej správy za skončenú. Postupná decentralizácia kompetencií od roku 2002 a následná fiškálna decentralizácia platná od roku 2005 boli síce krokmi správnym smerom na ceste k zvýšeniu zodpovednosti a fiškálnej autonómie územnej samosprávy, avšak nie sú cieľovým stavom reformy verejnej správy. Samotná decentralizácia bez redukcie úloh štátu nie je samospasiteľná. Redukciu úloh štátu je potrebné realizovať na centrálnej, regionálnej i miestnej úrovni.

Dnešná správa vecí verejných od centrálnej vlády až po miestnu samosprávu je podľa OKS príliš nákladná, často neefektívna a ťažko kontrolovateľná. Príčiny tohto nepriaznivého stavu vidí OKS v príliš veľkom rozsahu úloh a kompetencií, ktoré si verejná správa privlastňuje a zároveň v nevhodnom územnom a správnom členení na úrovni krajov i obcí. Ak má byť reforma verejnej správy úspešná, musí predovšetkým znamenať návrat veľkej časti funkcií, ktoré si privlastnil štát a verejná správa, do súkromného sektora, musí sa zmenšiť úloha štátu v živote ľudí. OKS sa bude usilovať o redukciu tých úloh vlády a štátu na všetkých úrovniach verejnej správy, ktoré je efektívne schopný generovať trh a nemajú byť súčasťou široko koncipovaného verejného záujmu.

OKS presadzuje koncept obmedzenej, štrhlej vlády na všetkých úrovniach verejnej správy. To znamená, že verejná správa by mala obmedziť svoju pôsobnosť iba na plnenie základných funkcií štátu a tieto bude vykonávať čo najhospodárnejšie, najefektívnejšie a pod účinnou kontrolou. Základnými funkciami štátu podľa OKS sú legislatíva a súdnictvo, vonkajšia obrana a vnútorná bezpečnosť občanov, zahraničná politika, mena, základný životný štandard pre tých, čo objektívne potrebujú pomoc a základné štandardné vzdelanie detí. Všade tam, kde je to možné, by sa funkcie štátu mali vykonávať decentralizovaným spôsobom na základe uplatnenia princípu subsidiarity.

CENTRÁLNA VLÁDA A ŠTÁTNA SPRÁVA

Na úrovni centrálnej vlády a štátnej správy bude OKS presadzovať:

- zníženie počtu členov vlády zo 16 na 8,
- zrušenie postov štátnych tajomníkov,
- zrušenie krajských úradov a zníženie počtu obvodných úradov z 50 na 16,
- zníženie počtu štátnych zamestnancov a nahradenie štátnej služby systémom manažérskych kontraktov,
- výrazné redukovanie verejných výdavkov a nákladov na verejnú správu.

Zníženie počtu členov vlády

OKS navrhuje znížiť počet členov vlády zo súčasných 16 na 8. Toto zníženie dosiahneme prostredníctvom zrušenia postu podpredsedu vlády bez rezortu, zrušenia 6 ministerstiev a zlúčenia 2 ministerstiev. Zrušiť by sa mali by sa predovšetkým rezorty, prostredníctvom ktorých štát priamo zasahuje do hospodárstva: ministerstvo hospodárstva, ministerstvo pôdohospodárstva, ministerstvo dopravy, pôšt a telekomunikácií, ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja a ministerstvo životného prostredia. Zrušiť by sa malo aj ministerstvo kultúry. Zlúčiť by sa mali ministerstvo zdravotníctva a ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny.

V prípade rušených ministerstiev nepôjde iba o zrušenie funkcie ministra a mechanické začlenenie kompetencií, financií a úradníkov pod niektorý iný rezort.

Zrušiť by sa mali aj všetky kompetencie, ktoré nie sú nevyhnutné pre zabezpečovanie základných funkcií štátu alebo ktorých zachovanie nie je z iných dôvodov nevyhnutné. Zrušiť by sa mali aj rozpočtové, príspevkové a ďalšie organizácie v zriaďovateľskej kompetencii týchto ministerstiev, ako aj zostávajúcich ministerstiev, pokiaľ ich existencia nie je nevyhnutná pre plnenie základných úloh štátu. S tým súvisí aj zníženie počtu štátnych zamestnancov a nákladov na chod verejnej správy.

Tie kompetencie rušených ministerstiev, ktorých zachovanie je opodstatnené, budú presunuté na zostávajúce ministerstvá nasledovne: z rezortu kultúry na ministerstvo školstva, z ostatných rezortov na ministerstvo financií.

Po redukcii bude mať vláda nasledovné zloženie: predseda vlády, minister financií, minister spravodlivosti, minister zahraničných vecí, minister obrany, minister vnútra, minister školstva, minister zdravotníctva a sociálnych vecí. Podpredsedami vlády by boli vládou určení členovia vlády, vždy by však išlo zároveň o ministrov, poverených riadením konkrétneho rezortu.

Zrušenie postov štátnych tajomníkov

OKS navrhuje zrušiť posty štátnych tajomníkov. Nahradené by mali byť funkciami námestníkov ministra. Štátny tajomník je čisto politickou funkciou, je politicky nominovaný, menovaný a odvolávaný vládou, nemá reálnu zodpovednosť za chod rezortu, jeho reálne postavenie je závislé od koalíčných dohôd a od vzťahov medzi ministrom a štátnym tajomníkom, v niektorých prípadoch ide iba o čisto formálnu funkciu bez praktického významu. Námestníci ministra by mali byť menovaní a odvolávaní ministrom a mali by sa zodpovedať ministrovi. Ako priami podriadení ministra by zodpovedali za chod ministerstva v oblastiach, ktoré by im vymedzil minister, resp. organizačná štruktúra ministerstva. Počet námestníkov a ich postavenie by zodpovedali reálnej potrebe toho ktorého rezortu. Išlo by o výkonné funkcie s reálnou zodpovednosťou, priamo začlenené do štruktúry ministerstva. Toto opatrenie by zvýšilo efektívnosť fungovania ministerstiev a zároveň aj upevnilo zodpovednosť ministrov za rezorty.

Zrušenie krajských úradov a redukcia obvodných úradov

V súvislosti s navrhovanou zmenou územného a správneho členenia SR na 16 žúp OKS navrhne i zmenu usporiadania štátnej správy do podoby symetrického usporiadania župnej samosprávy a štátnej správy prostredníctvom zmeny usporiadania všeobecnej štátnej správy. Navrhujeme zrušenie 8 krajských úradov a zníženie počtu obvodných úradov zo súčasných 50 na 16. Územný obvod nového obvodného úradu bude zhodný s územným obvodom župy.

Zníženie počtu štátnych zamestnancov a nahradenie štátnej služby systémom manažérskych kontraktov

OKS považuje dnešnú štátnu správu za stále nedostatočne flexibilnú, príliš nákladnú a prebyrokratizovanú. OKS bude presadzovať zníženie počtu štátnych zamestnancov a prechod od súčasného modelu štátnej služby k systému manažérskych kontraktov na dobu určitú.

Zníženie počtu štátnych zamestnancov dosiahneme prostredníctvom nasledovných krokov:

- rušenie ministerstiev a organizácií v zriaďovateľskej pôsobnosti rušených ministerstiev,
- redukcia kompetencií zostávajúcich ministerstiev na tie, ktoré sú nevyhnutné pre zabezpečenie základných funkcií štátu,
- rušenie ďalších štátnych alebo štátnymi orgánmi zriadených inštitúcií, ktorých existencia nie je nevyhnutná pre zabezpečovanie základných funkcií štátu,

- zrušenie krajských a redukcia počtu obvodných úradov,
- zníženie počtu zamestnancov ústredných orgánov štátnej správy, ktorých kompetencie budú decentralizované na orgány samospráv,
- efektívnejšia organizácia činnosti jednotlivých ministerstiev a štátnych inštitúcií.

OKS bude presadzovať zrušenie zákona o štátnej službe a zmenu zákona o výkone práce vo verejnom záujme. Novelizovaný zákon o výkone práce vo verejnom záujme sa bude vzťahovať len na štátnych zamestnancov a pracovníkov miestnych a regionálnych samospráv a bude upravovať len predpoklady a podmienky výkonu takejto práce. Ich pracovnoprávne vzťahy sa budú riadiť novým Zákonníkom práce. Dnešný systém štátnej služby a štátnozamestnaneckého pomeru úradníkov bude nahradený systémom manažérskych kontraktov na obdobie volebného cyklu s možnosťou ich predĺženia. Nový systém bude pružnejší, viac orientovaný na výkon a dosahované výsledky a bude klásť vyššie nároky na činnosť úradníkov. Úradníci budú odmeňovaní podľa výkonov a výsledkov, nie podľa počtu odslúžených rokov a tabuľkového zaradenia. Posilní sa zodpovednosť vedúcich pracovníkov za činnosť ich podriadených.

Výrazné redukovanie verejných výdavkov a nákladov na verejnú správu

OKS presadzuje výrazné redukovanie verejných výdavkov a nákladov na verejnú správu. OKS bude presadzovať zrušenie tých výdavkov, ktoré nie sú nevyhnutné pre plnenie základných funkcií štátu a zabezpečenie jeho chodu. OKS vidí priestor pre úsporu nákladov na verejnú správu najmä prostredníctvom rušenia nadbytočných ministerstiev, úradov a inštitúcií, znižovania počtu štátnych zamestnancov, znižovania a racionalizácie výdavkov na objem miezd zamestnancov verejnej správy, ako aj nákup tovarov a služieb najmenej o 25 %.

DECENTRALIZÁCIA A SAMOSPRÁVA

Na úrovni miestnej a regionálnej samosprávy bude OKS presadzovať:

- komunálnu reformu, teda združovanie obcí do mikroregiónov, redukujúc tak dnešnú výraznú rozdrobenosť samosprávnych a správnych celkov krajiny,
- komplexnú nápravu umelého a deformovaného členenia krajiny (súčasných 8 krajov) smerom k prirodzeným regiónom na župnom princípe,
- zjednodušenie systému miestnych daní, zrušenie niektorých miestnych daní a miestnu daň na princípe rovnej dane.

Komunálna reforma

Sídelná štruktúra SR je charakteristická vysokým stupňom rozdrobenosti, keďže takmer 70 % obcí má menej než 1 000 obyvateľov, pričom ich obýva len 16 % obyvateľstva krajiny. V "malých obciach" zväčša takmer vymizli akékoľvek ekonomické aktivity, tradičné možnosti zamestnať sa v primárnom sektore (v poľnohospodárstve či lesnom hospodárstve) sa oproti dobám socializmu výrazne zredukovali a dominantnou funkciou obcí sa stáva obytná.

Konzervuje sa v nich aktuálny stav, ktorý vyúsťuje do zvýšeného odchodu najmä mladých ľudí z týchto obcí, znižuje sa pôrodnosť a narastá podiel starších obyvateľov. Z takýchto obcí sa tak stávajú vymierajúce skanzeny. Tieto "malé obce" by zároveň mali pre svojich obyvateľov zabezpečovať rovnakú škálu kompetencií, akú plnia pri správe územia i veľké mestá. Výsledkom však je, že samospráva mnohých "malých obcí" často nie je schopná plniť všetky úlohy dané zákonmi dostatočne efektívne a spoľahlivo z dôvodov nedostatku kapacít či financií. V "malých obciach" však tvoria takmer polovicu rozpočtu výdavky na správu (na chod obecného úradu, platy a odmeny pre starostu a obecných poslancov), z čoho vyplýva, že tieto obce majú obmedzené kapitálové výdavky, teda nie sú schopné investovať do svojho rozvoja a majú problém financovať ostatné samosprávne funkcie.

Tieto argumenty nesmerujú proti realizovanej decentralizácii (či fiškálnej decentralizácii), sú však argumentmi za dokončenie procesu decentralizácie uskutočnením komunálnej reformy, teda združovaním obcí do prirodzených spádových území - mikroregiónov, ktoré by prebrali dnešné kompetencie obcí a stali by sa tak najnižšími samostatnými samosprávnymi a správnymi celkami SR.

Na úrovni obcí preto navrhujeme s účinnosťou ku dňu konania riadnych komunálnych volieb v roku 2010 tieto opatrenia:

- zníženie počtu samostatných samosprávnych a správnych celkov zo súčasných takmer 2 900 na úrovni obcí ich združením do približne 300 prirodzených spádových území - mikroregiónov (vrátane samostatných mestských regiónov) vymedzených na základe regionalizačných kritérií, najmä spádovosti,
- zrušenie dvojstupňovej organizácie územnej samosprávy na úrovni Bratislavy a Košíc; správu územia týchto miest riešiť v súlade so zákonom o obecnom zriadení, teda rovnako ako v prípade ostatných miest a obcí SR,
- nepriznávanie štatútu mesta tým obciam, ktorým tento štatút do súčasnosti nebol priznaný a ktoré majú počet obyvateľov nižší než 10 000 a zároveň obmedzenie možnosti ďalšieho rozdrobovania sídelnej štruktúry krajiny stanovením limitu na odčlenenie obce od mikroregiónu len v prípade, že počet jej obyvateľov prevýši 10 000,
- ponechanie súčasnej územnej štruktúry – dnešné obce (a mestské časti v prípade Bratislavy a Košíc), ktoré budú spolu tvoriť mikroregión, si ponechajú svoj názov, symboly a starostu,
- zrušenie súčasných obecných zastupiteľstiev (a miestnych zastupiteľstiev v prípade Bratislavy a Košíc) a ich nahradenie spoločnými zastupiteľstvami mikroregiónov, čo bude znamenať významné zníženie počtu poslancov súčasných obecných, miestnych a mestských zastupiteľstiev, každá obec bude mať nárok na zastúpenie aspoň jedným poslancom v spoločnom zastupiteľstve mikroregiónu,
- zrušenie súčasných obecných úradov a ich nahradenie kontaktno-informačnými miestami spoločného úradu mikroregiónu sídliaceho v jadrovej obci mikroregiónu,
- vymedzenie mikroregiónov bude vzhľadom na prirodzenú odlišnosť mestského a vidieckeho prostredia rešpektovať tento fakt a nebude násilne pričleňovať vidiecke obce v zázemí miest k mestám; v prípade, že (spádovým) jadrom mikroregiónu, ktorý tvoria vidiecke obce, je mestské sídlo, bude spoločný úrad mikroregiónu sídliť na území mesta a vykonávať svoje kompetencie na území mikroregiónu (s výnimkou územia mesta) nezávisle na mestskom úrade, ktorý bude vykonávať svoje kompetencie výlučne na území mesta (samostatného mestského regiónu); to neplatí pre mestské sídla s počtom obyvateľov nižším než 5 000, ktoré budú priamou súčasťou vzniknutých mikroregiónov.

Vzhľadom na minulosť, najmä na nedemokratických princípoch postavenú snahu bývalého režimu plánovane, centrálna a direktívne pristúpiť k sústave tzv. strediskových obcí, k tomuto procesu treba pristupovať opatrne. Na druhej strane, skrývať nevhodné dotovanie samosprávy malých obcí na úkor rozpočtov väčších obcí a miest za solidaritu, nie je na mieste. Tak, ako prebieha liberalizácia cien či deregulácia cestovného, rovnako by zmeny v systéme a prechod k vyššej efektívnosti a hospodárnosti mali nastať i v správaní sa verejného sektora, teda i v rámci samosprávy. Demokracia neznamená len viac práv a vyššiu mieru slobody, ale i povinnosti a potrebu správať sa zodpovedne. Z vývoja v ostatných rokoch je evidentné, že i keď by susediace samosprávy spoločným výkonom svojich funkcií ušetrili a kvalita poskytovaných služieb občanovi by sa zvýšila, obce možnosť dobrovoľnej spolupráce v oblasti spoločnej správy územia a vzniku spoločných úradovní veľmi nevyužívajú, preto nevidíme inú cestu, ako posunúť komunálnu reformu do reality opatreniami "zhora".

Zároveň treba odlišiť na jednej strane motívy minulého totalitného režimu, ktorý sa snažil zlučovaním obcí centralizovať svoju moc v území, a motívy pre komunálnu reformu na strane druhej.

Cieľom komunálnej reformy ako jednej z posledných fáz reformy verejnej správy by totiž malo byť vytvorenie takej samosprávy na úrovni mikroregiónov, ktorá by bola reálne schopná plniť si svoje funkcie – teda spoluvytvárať na území svojej pôsobnosti podmienky pre rozvoj obcí v súlade so zverenými kompetenciami a príslušnými verejnými financiami.

Župný model

Aktuálne platné územné a správne členenie Slovenska bolo schválené v roku 1996 pre potreby vymedzenia územnej štátnej správy na úrovni krajov. V roku 2001 bolo to isté vymedzenie regiónov na úrovni krajov použité i pre potreby vzniku krajskej samosprávy, a to napriek všeobecnému nesúhlasu odbornej i širokej laickej verejnosti. Platná “osmička” nerešpektuje, ba dokonca flagrantne porušuje kritérium doterajšieho vývoja, keďže samosprávne kraje vo svojich hraniciach rozdeľujú prirodzené historické regióny, či už v prípade Zemplína, Spiša, Gemera, Hornej Nitry alebo Záhoria. S menovanými prirodzenými regiónmi sú pritom ich obyvatelia dlhodobo stotožnení, pričom tento pocit identifikácie pretrváva u obyvateľstva napriek mnohým umelým zmenám uskutočneným v 20. storočí. Práve takáto forma politických regiónov v sebe nesie historickú identitu v podobe spolupatričnosti a súdržnosti obyvateľstva.

Keďže dnešné samosprávne kraje nie sú vytvorené na báze kritérií rešpektujúcich ich prirodzený vývoj a v súlade s dlhodobo vytváranou identitou ich obyvateľstva, nemožno očakávať vyššiu participáciu občanov, čo dokazuje i nízka účasť voličov na voľbách do orgánov krajskej samosprávy v roku 2001 a opakovane i v roku 2005. Nezáujem obyvateľov o veci verejné v regióne, s ktorým sa neidentifikovali, sa odráža tiež v nedostatočnej občianskej kontrole činnosti regionálnej samosprávy a jej volených zástupcov. Zmenu súčasného územného a správneho členenia krajiny si podľa OKS vyžaduje i potreba realizácie komunálnej reformy. Keďže obce zlúčené do mikroregiónov musia v rámci symetrického modelu verejnej správy v SR rešpektovať hranice samosprávnych krajov, v špecifických prípadoch by v súčasnosti nebolo možné zlúčenie obcí, ktoré síce patria do toho istého mikroregiónu v rámci prirodzeného regiónu (napr. Spiš, Zemplín), ale napriek tomu ich od seba oddeľujú často krát absurdne vedené hranice súčasného členenia krajiny na úrovni krajov.

Na úrovni krajov preto navrhujeme s účinnosťou ku dňu konania riadnych volieb do orgánov samosprávnych krajov v roku 2009 tieto opatrenia:

- zmenu počtu vyšších územných celkov z 8 na 16 a miesto samosprávnych krajov ich nazvať župami; zmena územného členenia na 16 žúp bude obsahovať zdôvodnenie návrhu vymedzených celkov a postup krokov, ktoré je potrebné realizovať, aby v roku 2009 mohli byť zvolené župné zastupiteľstvá 16 žúp. Zákon o zmene územného členenia (župný zákon), ktorý je toho základným predpokladom, bude obsahovať zmenu zákona o samospráve vyšších územných celkov (zákon o samosprávnych krajoch), zákona o voľbách do orgánov samosprávy vyšších územných celkov a zákona o územnom a správnom usporiadaní.
- v prípade úspešnej realizácie komunálnej reformy a vytvorenia mikroregiónov ako základných samostatných samosprávnych a správnych celkov štátu bude podľa OKS možné následne v budúcnosti (nie skôr než odo dňa konania riadnych volieb do orgánov samosprávnych krajov v roku 2013) presunúť významnú časť súčasných kompetencií (vrátane príslušných verejných financií) samosprávnych krajov na mikroregióny a mestá (mestské regióny); na úrovni krajov by tak namiesto volených predstaviteľov žúp postačila rada zástupcov združených mikroregiónov (Rada župy), ktorí by mali právo spomedzi seba zvoliť župana.

Rovná miestna daň

Samospráva, rovnako ako štát, hospodári s finančnými prostriedkami, ktoré získava od občanov prostredníctvom daní. OKS presadzuje, aby verejná moc šetrila peniaze občanov, aby hospodárila iba s takým objemom prostriedkov, aký je nevyhnutný na výkon jej základných funkcií a aby s týmito prostriedkami nakladala čo najefektívnejšie a najhospodárnejšie. Podľa OKS je najlepším prostredím pre zdravý rozvoj regiónov, miest a obcí uplatňovanie princípov ekonomickej slobody a osobnej zodpovednosti v rámci trhovej ekonomiky s minimálnymi zásahmi verejnej moci a nízkymi daňami a odvodmi.

OKS bude presadzovať:

- zrušenie nasledovných miestnych daní:
 - daň za psa;
 - daň za ubytovanie;
 - daň za predajné automaty;
 - daň za nevýherné hracie prístroje;
 - daň za vjazd a zotrvanie motorového vozidla v historickej časti mesta,
- nahradenie dane za užívanie verejného priestranstva a dane z nehnuteľností dvomi rovnými miestnymi daňami – 1. daňou z pôdy a 2. daňou z plochy. Právomoc stanovovať výšku sadzby rovnej miestnej dane bude mať každá obec (mikroregión) a mesto ako správca dane samostatnou daňovou politikou. Jej uplatňovanie na území obce bude rovné na celom území obce (resp. s možnosťou diferencovať ju podľa častí obce tam, kde sa obce členia na časti) bez ohľadu na predmet dane. Princíp “rovnosti” dane by mal byť zárukou, že nebude dochádzať k tomu, že by sa daňová politika obce stávala i prostriedkom na trestanie “nepohodlných,” či, naopak, protežovanie iných skupín obyvateľov (viac “naklonených” samospráve), a obyvateľov sa bude výška sadzby týkať rovnako bez ohľadu na účel, za akým svoje vlastníctvo pôdy (a priestorov – plochy) užívajú. To by malo spôsobiť vyšší a najmä spoločný záujem obyvateľov o výšku sadzby dane, keďže sa všetkých skupín obyvateľstva bude dotýkať rovnako (zužuje sa tak priestor pre selektívny lobizmus).
- po realizácii mýtného systému a presunu zodpovednosti za výstavbu a údržbu ciest na súkromný sektor navrhujeme zrušenie dane z motorových vozidiel.

Keďže občania v súčasnosti často nemajú potrebné informácie o procese tvorby rozpočtu samospráv, o jeho schvaľovaní, ani o zdrojoch a spôsoboch využitia výdavkov, nepoznajú vzťah medzi tým, koľko platia daní a poplatkov, a tým, na čo sa takto získané prostriedky použijú, OKS navrhuje, aby mala územná samospráva na úrovni obcí (mikroregiónov) i krajov (žúp) každoročne po schválení záverečného účtu povinnosť zaslať každému daňovníkovi informáciu o výške príjmov a výdavkov a výške dlhu samosprávy za predchádzajúci rok v prepočte na počet obyvateľov obce a kraja podľa trvalého pobytu daňovníka.

V nadväznosti na úspešnú realizáciu komunálnej reformy navrhujeme prehodnotenie koeficientov pre prerozdeľovanie podielových daní v rámci fiškálnej decentralizácie tak, aby zohľadňovali i obslužné funkcie stredne veľkých, veľkých miest a veľkomiest, ktoré tieto poskytujú denne nielen svojim obyvateľom, ale i obyvateľom širšieho zázemia dochádzajúcim do miest za prácou či do škôl.

KONTROLA POLITIKOV A ÚRADNÍKOV

OKS považuje korupciu za neprijateľnú v akejkoľvek forme a na akejkoľvek úrovni. Preto bude iniciovať opatrenia na zabezpečenie účinnejšej kontroly politikov a úradníkov. Verejná správa musí fungovať na základe jasných, prehľadných, pevných a vopred stanovených pravidiel, ktoré minimalizujú priestor pre subjektívne rozhodovanie, korupciu a zneužívanie moci. Občania musia mať reálnu možnosť kontrolovať činnosť nimi volených politikov a nimi platených úradníkov.

OKS bude presadzovať:

- zrušenie imunity poslancov,
- sprísnenie kontroly konfliktu záujmov verejných funkcionárov,
- kontrolu hospodárenia politických strán prostredníctvom Najvyššieho kontrolného úradu,
- prísnejšie pravidlá verejného obstarávania,
- aktívne zverejňovanie všetkých informácií o činnosti verejnej správy prostredníctvom internetu,
- prísnejšie pravidlá pre kontrolu samospráv,
- vybudovanie efektívneho systému na podporu chráneného nahlasovania nekalých aktivít vo verejnom sektore,
- v prípade poskytovania akýchkoľvek dotácií z verejných zdrojov stanovenie jasných a prehľadných pravidiel a zvýšená transparentnosť.

Zrušenie imunity poslancov

OKS navrhne zrušiť imunitu poslancov, resp. obmedziť ju len na výroky a hlasovania na pôde NR SR. Poslaneckú imunitu v jej dnešnej podobe považujeme za neodôvodnené privilegium poslancov bez akéhokoľvek legitímneho dôvodu. Poslanci parlamentu musia byť zodpovední za svoje činy rovnako ako každý iný občan. OKS bude presadzovať zrušenie imunity poslancov na trestné činy aj na priestupky. OKS navrhne aj zrušenie ďalších neodôvodnených privilégií poslancov ako cestovanie zadarmo prostriedkami hromadnej dopravy alebo dotované rekreačné zariadenie NR SR v Častej – Papierničke.

Sprísnenie kontroly konfliktu záujmov verejných funkcionárov

OKS považuje súčasnú úpravu a prax kontroly konfliktu záujmov verejných funkcionárov prostredníctvom parlamentného výboru za nedostatočnú. Súčasné znenie zákona umožňuje výklad, na základe ktorého sú majetkové priznania verejných funkcionárov všeobecné a nemožno z nich určiť hodnotu ich majetku, ani jeho prírastok. OKS navrhne jednoznačnejšiu úpravu zákona, aby majetkové priznania boli konkrétnejšie a obsahovali všetky potrebné údaje. OKS podporí presun kontrolnej právomoci z parlamentného výboru na špeciálne zriadený administratívny orgán zaoberajúci sa riešením konfliktu záujmov, aby poslanci nekontrolovali samých seba. OKS bude presadzovať aj presnejšiu úpravu postupu tohto orgánu pri aplikácii zákona a konanie v prípade neposkytnutia údajov verejným činiteľom. Majetkové priznania verejných funkcionárov budú povinne zverejňované prostredníctvom internetu.

Kontrola hospodárenia politických strán prostredníctvom Najvyššieho kontrolného úradu

OKS považuje sebakontrolu hospodárenia politických strán prostredníctvom parlamentu za nedostatočnú. OKS preto podporí presun kontroly hospodárenia politických strán na Najvyšší kontrolný úrad. Jeho povinnosťou bude nielen skúmanie formálnych aspektov hospodárenia, ale aj faktických krokov a právnych úkonov. NKÚ bude vykonávať kontrolu politických strán aj na základe podnetov od občanov. Výsledky všetkých kontrol budú zverejňované.

Prísnejšie pravidlá verejného obstarávania

OKS navrhne stanovenie prísnejších pravidiel verejného obstarávania pre úrady štátnej správy i samosprávy tak, aby sa obmedzilo využívanie menej transparentných foriem obstarávania. Navrhne čo najširšiu elektronizáciu verejného obstarávania a zavedenie transparentného a efektívneho verejného obstarávania formou verejných a elektronických dražieb, v ktorých sa pri vopred stanovených podmienkach formou porovnávania cenových ponúk vyselektuje najnižšia cena, za ktorú je možné nakúpiť príslušný tovar alebo službu. Úrady budú mať povinnosť postupovať takýmto spôsobom všade tam, kde je to možné. Nesúťažné metódy verejného obstarávania, najmä priame zadanie sa musia obmedziť na minimum, pričom takýto postup musí byť riadne a verejne odôvodnený a musí byť preukázané, že nemohol byť uplatnený postup formou súťažných metód. Úrady budú mať povinnosť informovať o všetkých záležitostiach týkajúcich sa verejného obstarávania prostredníctvom internetu za účelom dosiahnutia maximálnej transparentnosti a korektnosti postupu verejného obstarávania.

Aktívne zverejňovanie všetkých informácií o činnosti verejnej správy prostredníctvom internetu

OKS bude presadzovať aktívne zverejňovanie všetkých informácií o činnosti štátnej správy a samosprávy vyplývajúcich zo zákona o slobodnom prístupe k informáciám na webových stránkach príslušných úradov. OKS podporí zavedenie zásady, že všetky zverejniteľné informácie majú byť zverejnené na webstránke daného úradu.

Prísnejšie pravidlá pre kontrolu samospráv

Decentralizácia kompetencií a fiškálna decentralizácia priniesli aj decentralizáciu korupcie. Preto je potrebné sprísniť pravidlá pre kontrolu obecných a regionálnych samospráv. OKS bude presadzovať:

- posilnenie nezávislosti a postavenia kontroly samosprávy zavedením priamej voľby hlavného kontrolóra obce (mikroregiónu) a samosprávneho kraja (župy) obyvateľmi a stanovením konania volieb hlavných kontrolórov v polovici funkčného obdobia samosprávy obce (mikroregiónu) a samosprávneho kraja (župy),
- zverejnenie pravidiel odmeňovania poslancov zastupiteľstiev v samospráve a informovanie o vyplatených odmenách,
- verejnú prístupnosť všetkých rokovaní zastupiteľstiev samosprávy,
- transparentnejší a verejnosti prístupnejší proces tvorby a kontroly rozpočtu samospráv.

Vybudovanie efektívneho systému na podporu chráneného nahlasovania nekalých aktivít vo verejnom sektore

OKS podporuje vybudovanie efektívneho systému na podporu chráneného nahlasovania nekalých aktivít vo verejnom sektore. Aj keď relevantné právne predpisy formálne zabezpečujú ochranu nahlasovania nekalých aktivít zamestnancov vo verejnom sektore, neboli zatiaľ vytvorené podporné mechanizmy na využívanie týchto pravidiel. Preto navrhujeme vytvoriť interaktívny mechanizmus nahlasovania nekalých aktivít cez interaktívnu webstránku.

Stanovenie jasných a prehľadných pravidiel a zvýšená transparentnosť pri poskytovaní dotácií z verejných zdrojov

OKS odmieta zasahovanie štátu do hospodárstva prostredníctvom dotovania podnikateľských aktivít súkromných subjektov. OKS sa bude usilovať o zrušenie dotácií z verejných zdrojov, či už prostredníctvom redistribúcie eurofondov, dotácií zo štátneho rozpočtu alebo redistribúcie verejných zdrojov z rozpočtov miestnych a regionálnych samospráv. Avšak do doby, kým príde k zrušeniu dotácií, je potrebné zabezpečiť, aby akékoľvek dotácie z verejných zdrojov boli poskytované na základe jasných, vopred známych pravidiel a aby ich poskytovanie bolo dostatočne transparentné a kontrolovateľné. OKS bude podporovať maximálne obmedzenie voľnosti v rozhodovaní o akýchkoľvek dotáciách cez definovanie podrobných a jednoznačných pravidiel a zverejňovanie čo najväčšieho množstva informácií o procese rozhodovania o žiadostiach o dotácie, o hodnotiteľoch, výsledkoch hodnotení a pod.

II. Slobodný trh a priaznivé podnikateľské prostredie

(Program OKS pre oblasť hospodárstva)

Fungujúci trh a podnikateľské prostredie sú v praxi osvedčeným predpokladom vysokej životnej úrovne a miery slobody ľudí. Príkladom je Írsko, ktoré ešte pred niekoľkými desiatkami rokov bolo chudobné a dnes patrí k najbohatším krajinám v EÚ. Ani po takmer štyroch rokoch “neľavicovej” vlády sa na Slovensku nepodarilo výraznejšie pokročiť v transformácii k fungujúcemu trhu s dobrovoľnými vzťahmi a výmenami a s garantovanými pravidlami pre neobmedzovanú konkurenciu a vlastnícke práva.

Stále nás tiež ťaží nákladný sociálny systém, neuspokojujúci ani prispievateľov, ani poberateľov sociálnych dávok, uprednostňovanie malých, ale hlasných záujmových skupín (poľnohospodári, veľkí investori) pred väčšinou, falošná solidarita (plošné prídavky na deti, bezplatné vysokoškolské štúdium). Nedostatok dôvery v konanie zdola (nedotiahnutá decentralizácia), či jednostranné presadzovanie environmentálnej agendy bez ohľadu na jej skutočný prínos (a náklady) sú ďalšími deformáciami ekonomického prostredia. Existencia týchto problémov neumožňuje zdravý vývoj verejných financií. To sa prenáša na celý ekonomický systém vytlačovaním súkromných investícií, odradzovaním od samostatnej aktivity ľudí, zotrvačnosťou dlhodobej nezamestnanosti a nemeniacou sa závislosťou od štátu. Nielenže pretrváva kultúra závislosti ľudí od štátu, ale rozširuje sa aj “kultúra podnikania a investovania” s vládnu pomocou.

Zlá vzdelanostná štruktúra sa podpisuje pod príliv investícií s nízkou pridanou hodnotou, navyše sa vláda doteraz orientovala najmä na prítiahnutie veľkých zahraničných investorov, čím sa ekonomika Slovenska nedostala zo závislosti na výkonnosti a konkurenčnej schopnosti malého počtu podnikov. Pretrvávajúcim problémom je stále energetická závislosť na Rusku, ktoré sa ukazuje ako stále nie dostatočne dôveryhodný obchodný partner.

Z mikroekonomického hľadiska trvá potreba zlepšiť právnu oblasť. Vymáhateľnosť práva patrí medzi dlhodobu negatívne stránky Slovenska. Arogancia štátnej moci sa prejavila pri výstavbe veľkých, štátom podporovaných zahraničných podnikov, ktoré sa stavali aj napriek nedoriešeným vlastníckym vzťahom k pozemkom a vláda použila dokonca v slobodnej spoločnosti posledný krajný nástroj – vyvlastnenie. To ukazuje na problém dosiaľ neexistujúcich praktických pravidiel na nezasahovanie do vlastníctva, na ochranu vlastníctva, nielen vo vzťahu voči štátu, ale aj k súkromným osobám. Malé, ale nedostatočné zlepšenie týkajúce sa povinnej administratívy a zaťaženia reguláciami právnických osôb sú podľa OKS naďalej výzvou na zlepšenie podnikateľského prostredia. Významnou nákladovou položkou pre podnikateľov sú regulované tovary a služby. Zásahy štátu na tomto poli neprinášali úžitok, riadenie cien je navyše ťažko zlučiteľné so slobodou. Problematické je aj obmedzenie vstupu na trh povinným členstvom v komorách, slúžiace na obmedzenie budúcej možnej konkurencie súčasnými účastníkmi na trhu, ako aj ďalšie prvky korporativizmu.

Princípy ekonomickej politiky OKS

Občianska konzervatívna strana si je vedomá, že len cieľavedomé a vytrvalé úsilie jednotlivca môže priniesť blahobyť jemu i celej spoločnosti. Základom pre uspokojenie prirodzených potrieb človeka je osobná sloboda, sloboda v rozhodovaní a v neobmedzovanom uplatnení svojich schopností. Štát má v prvom rade úlohu chrániť slobodu svojich občanov, nesmie však sklznúť k ochrane človeka pred ním samým.

Cieľom OKS je rozšíriť ekonomickú slobodu občanov Slovenska maximálnym znížením prerozdelenia bohatstva vytvoreného jednotlivcami na úkor štátnych zásahov, štátneho vlastníctva a rozhodovania ústrednej vlády.

S osobnou slobodou ruka v ruke prichádza aj osobná zodpovednosť za seba a svojich blízkych. OKS považuje štátny sociálny systém, štátne vlastníctvo a zasahovanie štátu do trhových vzťahov za presúvanie osobnej zodpovednosti na "iných", za zdroj nemorálneho správania v podobe korupcie, klientelizmu, či falošnej solidarity, kde každý chráni každého, pretože všetci sú rôznymi spôsobmi závislí na štáte. Neregulovaná konkurencia vytváraním tlaku na každého človeka v ekonomickom systéme je najlepším prostriedkom, ako si človek uvedomí zodpovednosť za samého seba.

Rešpektované, neobmedzované a dôsledne ochraňované súkromné vlastníctvo a právo vlastníkov slobodne nakladať s ich majetkom je základným predpokladom osobnej slobody, bohatstva ľudí v krajine a úspešného fungovania dobre fungujúcej spoločnosti s trhovou ekonomikou. Tým je tiež kľúčovou podmienkou zdravého podnikateľského prostredia. Súkromné vlastníctvo a vlastnícke práva majú navyše i dôležitý etický význam v spoločnosti ľudí. Spolu s akceptovanými formálnymi a neformálnymi pravidlami v spoločnosti prispieva k vyššej zodpovednosti ľudí za svoje činnosti, vrátane podnikania.

Spoločným pôsobením slobody, zodpovednosti a súkromného majetku ľudí sa vytvára najefektívnejší a najspravodlivejší mechanizmus výmen statkov za určitú hodnotu v ľudských vzťahoch – trh. Jedinou úlohou štátu v trhovom systéme je stanovenie základných pravidiel a vymáhanie sankcií za ich porušovanie a ochrana vlastníctva. Akékoľvek ďalšie zásahy znižujú efektivitu trhu a ich následkom je nehospodárne nakladanie s výrobnými faktormi, nezamestnanosť, uprednostňovanie ľudí využívajúcich štátne zásahy pred ostatnými. Vzájomné zmluvné vzťahy (najmä pracovné) by nemal štát ovplyvňovať.

Trh by však nefungoval najlepším spôsobom bez jeho neoddeliteľnej súčasti – konkurencie. Vo všeobecnosti sa dá povedať, že čím väčšia konkurencia, tým sú väčšie výhody pre spotrebiteľa. Podporovanie a posilňovanie konkurencie nie je len otázkou regulácie monopolov (štátnych či neštátnych), ale aj vzdaním sa ambícií štátu podporovať hociktorý podnik či skupinu ľudí.

Občianska konzervatívna strana bude presadzovať:

- znižovanie deficitu verejných financií a vytvorenie podmienok pre smerovanie k vyrovnanému rozpočtu,
- transparentné a hospodárne nakladanie s prostriedkami verejných rozpočtov, zníženie úlohy verejnej správy a miery prerozdelenia štátom,
- znižovanie daňového a odvodového zaťaženia, najmä:
 - výrazné redukovanie sociálnych odvodov,
 - zníženie dane z príjmu fyzických osôb na 10 %,
 - zníženie dane z príjmu právnických osôb na 10 % a zavedenie možnosti 100 % odpisu hmotného investičného majetku v dobe jeho nadobudnutia,
 - zníženie sadzby DPH na 15 % a stanovenie spotrebných daní na najnižšiu úroveň povolenú Európskou úniou,
- výrazné redukovanie verejných výdavkov, tak aby sa zrušili tie výdavky, ktoré nie sú nevyhnutné pre chod štátu,
- úplnú daňovú zvrchovanosť Slovenskej republiky,
- privatizáciu zostávajúceho majetku v štátnom vlastníctve všade tam, kde je to možné a opodstatnené,
- masívne odstránenie regulácií a administratívnych prekážok v podnikateľskom sektore,
- legislatívne podmienky pre ochranu súkromného vlastníctva a zlepšenie vymáhateľnosti práva,
- minimalizáciu možností vzniku korupcie a klientelizmu,
- vytvorenie a dodržiavanie jednoduchých pravidiel podnikania a konkurencie.

Dlhodobým cieľom OKS je slobodná a prosperujúca ekonomika, v ktorej vytvorené zdroje zostávajú súkromnej sfére ako jej tvorcovi a kde len opodstatnenú časť zdrojov získava verejná správa (vláda) na plnenie nevyhnutných úloh v spoločnosti. Predpokladom dlhodobejšieho ekonomického rozvoja je dodržiavanie nielen ekonomických a morálnych princípov, ale aj vytvorenie podmienok pre čo najväčší prístup k vzdelaniu a poznatkom.

VEREJNÉ FINANCIIE

Nezaťažovanie budúcich generácií dnešnými dlhmi je hlavným nástrojom na dlhodobú udržateľnosť verejných financií. OKS preto bude presadzovať ústavnú zmenu zakotvujúcu povinnosť hospodáriť v rozpočtovom roku s vyrovnaným alebo prebytkovým rozpočtom.

OKS pozitívne hodnotí zavedenie dane s rovnou daňovou sadzbou a zjednotenie sadzieb DPH. Zmena daňového systému na Slovensku sa však, žiaľ, niesla v znamení “fiškálnej neutrality” na strane verejných príjmov. Hlavným cieľom daňovej reformy by pritom malo byť zníženie daní, ktoré prináša podnikom a občanom viac zdrojov. Na strane verejných príjmov bude preto cieľom OKS zníženie rovnej sadzby dane z príjmu fyzických aj právnických osôb na 10 %, zníženie sadzby dane z pridanej hodnoty na 15 % a stanovenie výšky spotrebných daní na najnižšiu hranicu povolenú Európskou úniou. Takisto chce presadiť možnosť stopercentného daňového odpisu v roku nadobudnutia investičného majetku. Na zabezpečenie stability daňového systému OKS navrhne zmenu ústavy, aby na zvýšenie daní bol potrebný súhlas troch pätín všetkých poslancov NR SR a pre zníženie daní súhlas jednoduchšej väčšiny poslancov NR SR. OKS bude zároveň presadzovať zníženie odvodového zaťaženia na tretinu oproti súčasnému stavu.

OKS bude aj na európskej úrovni bojovať za odstránenie daňových obmedzení, proti snahám o reguláciu daní a podporí deklaráciu o zvrchovanosti Slovenskej republiky v daňových otázkach. Dôsledkom daňovej harmonizácie v EÚ by pre Slovensko boli vyššie dane a komplikovanejší daňový systém. OKS sa bude usilovať aj o odstránenie súčasnej harmonizácie v oblasti nepriamych daní a plnú daňovú suverenitu Slovenskej republiky. Zároveň odmietame snahy o rast prerozdelenia v rámci celej EÚ. Naopak, bytostným záujmom Slovenskej republiky je existencia Európskej únie najmä ako zóny voľného obchodu, slobodného pohybu tovarov, služieb, práce a kapitálu bez márnej snahy o znižovanie regionálnych rozdielov pomocou transferov, dotovania neefektívnych odvetví na úkor ostatných sektorov ekonomiky.

Na strane výdavkov bude OKS presadzovať zrušenie dotácií poľnohospodárom (v prvom období zrušiť dorovnávanie priamych platieb zo štátneho rozpočtu), tzv. investičných stimulov zahraničným investorom, ako aj akýchkoľvek ďalších štátnych finančných podpôr podnikateľským subjektom a rôznych projektov “regionálneho vyrovnávania”. OKS presadzuje zefektívnenie práce vlády a zrušenie zbytočných vládnych inštitúcií, ako aj zníženie spotreby vládnych inštitúcií znížením výdavkov na tovary a služby a znížením počtu zamestnancov. Podstatnou bude úspora na výdavkoch v sociálnej oblasti a v zdravotníctve najmä v dôsledku výrazného zvýšenia adresnosti sociálnych výdavkov (zrušenie prídavkov na deti, väčšiny jednorázových dávok a dávok aktívnej politiky trhu práce). Zníženie verejných výdavkov prinesie aj spoplatnenie vysokého školstva, oddelenie financovania cirkví od štátu, zníženie o neopodstatnené výdavky na kultúru, primárna orientácia vedy a výskumu na súkromné zdroje, transparentný grantový systém v základnom výskume, presun čo najväčšej časti infraštruktúry na súkromné subjekty. Znižovanie daní prinesie nové pracovné miesta, v priebehu niekoľkých rokov tak poklesnú aj výdavky na nezamestnaných.

Takisto je potrebné zastaviť poskytovanie štátnej prémie stavebného sporenia a znížiť výdavky na správu daní a odvodov zjednotením ich výberu a zásadným zjednodušením poisťového systému.

EFEKTÍVNY A ŠTÍHLY ŠTÁT

Občianska konzervatívna strana považuje štátnu účasť na podnikaní za neakceptovateľnú v trhovej ekonomike. Preto sa bude snažiť o dokončenie privatizácie všetkých podielov v už privatizovaných podnikoch, zároveň bude presadzovať privatizáciu ŽSR a.s., Železničnej spoločnosti Slovensko a.s., Cargo Slovakia a.s., autobusových dopravcov a ostatného vlastníctva štátu. Tieto príjmy sa použijú len na zníženie verejného dlhu a financovanie deficitu v 1. pilieri dôchodkového systému. OKS presadzuje zrušenie dotácií a podpôr zahraničným (aj domácim) investorom, ktoré vnášajú na trh privilegované postavenie jedného podniku pred inými a postupné odstránenie dotácií v poľnohospodárstve (spolu s presadzovaním ich zrušenia v Európskej únii).

Akékoľvek znižovanie účasti štátu v ekonomike je nepoctivé, ak zároveň nevzrastá efektívnosť využitia štátnych financií. OKS sa preto bude zasadzovať za zrušenie Ministerstva výstavby a regionálneho rozvoja, Ministerstva dopravy, pôšt a telekomunikácií, Ministerstva hospodárstva, Ministerstva poľnohospodárstva, Ministerstva životného prostredia a Ministerstva kultúry a zlúčenie Ministerstva zdravotníctva s Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny. Nemá však ísť len o mechanický prevod právomoci a ľudí, rušením a spájaním ministerstiev vzniká priestor najmä na zníženie počtu pracovníkov. Povinný bude takisto systém výkonnostného ohodnocovania štátnych pracovníkov. Potrebne je aj privatizovať štátne organizácie, poskytujúce služby, ktoré vie zabezpečiť súkromný sektor.

Nakupovanie tovarov a služieb štátnou správou vyvoláva v poslednom volebnom období stále viac otáznikov o efektívite a spravodlivosti obstarávania. OKS preto presadzuje prechod na systém verejných dražieb, kedy sa pri vopred stanovených podmienkach formou porovnávanía cenových ponúk vyselektuje najnižšia cena, za ktorú je možné nakúpiť príslušný tovar alebo službu.

PODNIKATEĽSKÉ PROSTREDIE

Jediným tvorcom zdrojov v ekonomike je súkromný sektor. Vláda by sa mala obmedziť len na stanovenie jasných a jednoduchých pravidiel podnikania privátnych podnikov a zriecť sa akýchkoľvek zásahov vytvárajúcich neefektívnosť či nerovnosť na trhu.

Medzinárodné porovnania ukazujú na vysoké administratívne a regulačné zaťaženie podnikov na Slovensku. Je preto potrebné pripraviť analýzu tohto zaťaženia, vyčíslíť jeho hodnotu a postupne znížiť jeho hodnotu na nutné minimum. Pri vytváraní novej legislatívy zasahujúcej podnikateľské prostredie je nevyhnutné vyčíslenie nákladov, ktoré budú musieť podnikatelia znášať a zváženie jej prínosov. Pre uľahčenie kontaktu podnikateľov s verejnou správou a daňovým úradom OKS navrhuje vytvorenie jednotných kontaktných miest uľahčujúcich registračné povinnosti. Takisto je nevyhnutné maximálne rozšírenie využívania elektronickej komunikácie.

OKS navrhuje vytvorenie jednotného registra podnikateľských subjektov, kde každý z nich dostane jednotné registračné číslo využiteľné pri kontakte s verejnou správou i s ostatnými podnikateľskými subjektami. Pre urýchlenie a zjednodušenie platieb štátu je potrebné zjednotiť výber daní a odvodov. Podľa OKS by oboje mal zastrešovať Ústredné daňové riaditeľstvo SR.

Pre efektívnejšie vymáhanie práva OKS podporuje zavedenie lehôt pri súdnych konaniach, ale aj lehôt, pri vybavovaní povolení a potvrdení na výkon podnikania. Mala by platiť zásada, že ak úrad neodpovie podnikateľovi v stanovenom termíne, žiadosť sa považuje za schválenú. Pre odstránenie bariér vstupu na trh je potrebné prehodnotenie klasifikácie živností. OKS bude podporovať prechod čo najväčšieho počtu remeselných, viazaných a koncesovaných živností do kategórie voľných živností, zrušenie povinného členstva v komorách s povinným členstvom a spätný prevod povoľovacích konaní a registračných povinností na verejnú správu.

Medzi najmenej potrebné a najškodlivejšie zásahy do slobodného trhu patrí cenová regulácia. OKS navrhuje obmedziť cenovú reguláciu len na prirodzené monopoly. Každé rozhodnutie regulačného úradu bude môcť byť napadnuté na súde. OKS považuje vyvlastnenie za mimoriadny prostriedok zásahu štátu do súkromného vlastníctva, využiteľný len v prípade ohrozenia života či zdravia obyvateľov. Je potrebné presnejšie a užšie vymedziť pojem verejného záujmu. Pri vyvlastnení za náhradu je potrebné nanovo definovať náhradu, keďže ju nie je možné určiť trhovou cenou.

K najväčším obmedzeniam podnikateľov patria technické požiadavky na kvalitu výrobkov a ochrana spotrebiteľa a jeho zdravia. OKS navrhuje zrušiť nepotrebné a kontraproduktívne ustanovenia zasahujúce podnikateľov, zvyšujúce cenu výrobku a v konečnom dôsledku poškodzujúce aj spotrebiteľa. V prvom rade je potrebný audit toho, čo všetko musia podniky spĺňať podľa dnešnej legislatívy a nechať len tie obmedzenia, ktoré by mohli ohroziť zdravie a život ľudí. Tie ale nesmú byť príliš komplikované, optimálne by bolo sústrediť ich v rámci jedného zákona. Zoznam vykonávajúcich opatrení týkajúci sa svojho predmetu podnikania by mal každý podnikateľ získať v kontaktných pracoviskách.

Väčšina vývozu slovenských výrobcov ide do krajín Európskej únie. Je preto bytostným záujmom Slovenska mať čo najjednoduchší prístup na trhy EÚ, možnosť slobodne konkurovať domácim výrobkom a výrobcom. Na európskej úrovni je nevyhnutné usilovať sa o liberalizáciu vzájomného obchodu zrušením kvantitatívnych obmedzení, zákazom subvencií domácim výrobcom, zjednodušiť proces vybavovania vývozu a dovozu. Obchod mimo EÚ by mal odrážať podstatu vzniku zóny voľného obchodu v Európe – dôveru v trh a v neobmedzovaný zahraničný trh. Je teda potrebné presadzovať zrušenie cieľ voči tretím krajinám, zrušenie obmedzení voľného obchodu uskutočňovaných pod zámienkou antisubvenčnej a antidumpingovej politiky a hlasovať proti zavádzaniu nových obmedzení zahraničného obchodu.

Zásadný význam pre podnikateľov bude mať aj zásadná liberalizácia trhu práce, ktorú OKS presadzuje.

INFRAŠTRUKTÚRA

Energetika

V oblasti energetiky OKS presadzuje úplnú privatizáciu výroby i rozvodu elektrickej energie, dokončenie privatizácie plynárenstva a tepelného hospodárstva. Súbežne je však potrebné odstránenie všetkých bariér pre vstup na trh (regulácia cien, vysoké poplatky), aby sa aj v oblasti energetiky prejavila čo najsilnejšia konkurencia smerujúca k znižovaniu nákladov, cien a spokojnosti zákazníkov. Vonkajším obmedzením je povinnosť zaviesť energetickú daň pre domácnosti. OKS je presvedčená, že na úrovni EÚ je potrebné iniciovať jej zrušenie.

Doprava

V oblasti dopravy je len malý priestor pre pôsobenie štátu. OKS presadzuje úplnú privatizáciu železničných a autobusových spoločností, uvoľnenie podmienok na poskytovanie licencií dopravcom. Zlepšenie dopravnej infraštruktúry je nevyhnutné spolufinancovať so súkromným sektorom a pri jej využívaní prejsť na systém poplatkov aj u ciest 1. triedy.

Telekomunikácie, informačné technológie a pošta

OKS presadzuje zrušenie viacerého obmedzení vstupu na telekomunikačný trh, predovšetkým veľké kapitálové náklady na zabezpečenie zariadenia určeného na odpočúvanie, vysoké ceny licencií. Takisto podporuje aj privatizáciu frekvenčného spektra.

V oblasti informačných technológií OKS podporuje čo najrýchlejšie zavedenia tzv. elektronickej vlády, pričom voľné kapacity budú prístupné aj pre samosprávy, kým si nevybudujú vlastné formy elektronickej komunikácie s občanmi. OKS sa rozhodne stavia proti štátnemu dotovaniu internetu súkromným osobám. Prístup k informačným technológiám by mal byť pre každého dostatočnou motiváciou aj bez štátnej podpory.

V oblasti pôšt OKS presadzuje zrušenie poštovej výhrady pri všetkých druhoch zásielok a privatizáciu majetku štátu.

PÔDOHOSPODÁRSTVO

Pol'nohospodárstvo

Oblasť poľnohospodárstva s jeho takmer 5 % podielom na HDP tvorí významnú súčasť ekonomiky SR. Na rozdiel od ostatných oblastí hospodárstva však v poľnohospodárstve prebehlo najmenej štrukturálnych zmien. Víziou OKS je dosiahnuť, aby vláda prestala byť brzdou rozvoja podnikania na pôde, aby farmári neboli zaťažovaní zbytočnými vládnymi reguláciami, obmedzeniami a byrokratickými opatreniami a aby vláda vytvorila pre farmárov prostredie, v ktorom na trhu EÚ (i na svetových trhoch) nebudú zaťažovaní špeciálnymi daňami. OKS vyvinie maximálne úsilie pre to, aby trh Európskej únie prestal byť deformovaný dotáciami, intervenčnými zásahmi a ochrannými clami

Za hlavné problémy vlády vo vzťahu k slovenskému poľnohospodárstvu považuje OKS:

- nedôsledné presadzovanie a obhajobu súkromného vlastníctva,
- nadmerné regulácie a iné obmedzenia slobody podnikania na pôde.

OKS bude presadzovať:

- usporiadanie vlastníctva k pôde,
- privatizáciu pôdy vo vlastníctve štátu.
- privatizáciu majetku štátu v rezorte pôdohospodárstva,
- privatizáciu služieb v poľnohospodárstve,
- redukciu byrokracie a administratívneho zaťažovania poľnohospodárov,
- redukciu regulácií a iných obmedzení v užívaní vlastníctva pôdy.

OKS v poľnohospodárstve, lesnom hospodárstve a pre rozvoj vidieka podporuje:

- podnikateľské prostredie a podmienky pre samozamestnávanie roľníkov a lesníkov vďaka jasným vlastníckym vzťahom a oslobodeniu od ekonomických regulácií, tak ako v každej inej oblasti podnikania,
- rovnaké podmienky pre všetkých podnikateľov na pôde a lesoch,
- prirodzený rozvoj a ekonomický rast vidieka v trhových podmienkach.

Usporiadanie vlastníctva k pôde

OKS považuje za neúnosnú situáciu, že ani 16 rokov po nastolení slobodného a demokratického poriadku nemá veľká časť poľnohospodárskej pôdy v SR identifikované a usporiadané vlastníctvo k pôde, resp. je veľká časť pôdy vo vlastníctve štátu. OKS si uvedomuje mimoriadne negatívny ekonomický a celospoločenský dopad tohto stavu, preto najneskôr do roku 2010 uskutoční tieto postupné kroky k náprave:

- dôsledná a široká informačná kampaň smerujúca k identifikácii vlastníctva pôdy občanmi,
- dôsledné, spravodlivé a zároveň rýchle ukončenie procesu zápisov Registra obnovenej evidencie pozemkov (ROEP) do katastra nehnuteľností zvýšením verejných výdavkov na túto činnosť,
- ukončenie pozemkových úprav v zmysle zákona a v súlade s ústavným princípom ochrany vlastníctva (ponechanie obmedzení v drobení pozemkov, s finančným alebo iným primeraným vysporiadaním dedičov /vlastníkov/ navzájom),
- po ukončení prechodného obdobia určeného na identifikáciu vlastníctva pôvodnými vlastníkmi (resp. zákonnými dedičmi) bude uskutočnený dočasný prevod pozemkov do správy štátu,
- zabezpečiť vydanie družstevných podielnických listov sprísnením sankcií a vymožiteľnosťou práva súdnou cestou, za zaniknuté družstvá a ich právnych následníkov a za družstvá v konkurze vydá družstevné podielnické listy Slovenský pozemkový fond. Zabezpečiť plnú obchodovateľnosť družstevných podielnických listov.

Privatizácia pôdy vo vlastníctve štátu

OKS nepovažuje za správny súčasný právny stav, ktorý predpokladá prevedenie pôdy vo vlastníctve štátu do vlastníctva obcí. Tento proces neposkytuje dostatočné záruky pre následnú privatizáciu pozemkov. Z tohto dôvodu bude OKS presadzovať nasledujúce postupné kroky potrebné k nadobudnutiu súkromného vlastníctva k pôde:

vytvorenie novej metodiky oceňovania pôdy, ktorá bude reflektovať predpokladanú trhovú hodnotu pôdy,

- dražobný odpredaj ostatnej pôdy vo vlastníctve štátu do súkromných rúk,
- transformácia Slovenského pozemkového fondu na rozpočtovú organizáciu, po ukončení privatizácie pôdy zrušenie SPF.

Privatizácia majetku štátu a štátom poskytovaných služieb v rezorte pôdohospodárstva

OKS hodnotí veľmi negatívne dôsledky faktu, že štát disponuje rozsiahlym majetkom, ktorý vláda odmieta privatizovať a tým zvýšiť jeho hodnotu. OKS navrhuje opatrenia, ktoré výrazne zvýšia efektivitu nakladania s verejnými financiami a úsporu verejných financií. Ide najmä o hydromelioračný majetok vo vlastníctve štátu, ktorý brzdí intenzívnejší rozvoj poľnohospodárstva a nadväzujúcich odvetví. OKS bude presadzovať nasledujúce kroky:

- privatizácia celého hydromelioračného majetku vo vlastníctve štátu,
- transformácia štátnych podnikov na akciové spoločnosti a ich následná privatizácia.

OKS bude presadzovať odstúpenie štátu od poskytovania služieb, ktoré nemožno považovať za základnú úlohu štátu. Táto skutočnosť sa týka množstva dotovaných príspevkových a neziskových organizácií v rezorte ministerstva pôdohospodárstva, poskytujúcich služby, ktoré znevýhodňujú na trhu súkromných poskytovateľov podobných služieb (najmä v poradenstve a vzdelávaní farmárov).

V rámci sprehlľadnenia a zefektívnenia podpory vedy a výskumu bude OKS presadzovať zásadnú reštrukturalizáciu a transformáciu rezortných vedecko-výskumných pracovísk.

Zrušenie deformácií cien v poľnohospodárstve

OKS presadzuje zrušenie všetkých deformačných nástrojov spoločnej poľnohospodárskej politiky EÚ a zásadnú liberalizáciu svetového agrárneho trhu. OKS považuje stanovenie redukovanej miery dotácií pre nové členské krajiny EÚ oproti pôvodným členským štátom EÚ za nesprávne a diskriminačné, avšak vzhľadom k tomu, že táto časť dotácií netvorí

rozhodujúcu časť príjmov farmárov a neohrozuje tým výrazne potenciál ich hospodárskeho rastu, OKS nebude presadzovať doplatky dotácií zo štátneho rozpočtu. OKS chce viesť rozumnú fiškálnu politiku, ktorá nebude zbytočne zaťažovať rozpočet verejných financií.

OKS bude presadzovať tieto kroky:

- zrušenie všetkých dotácií, ciel a intervenčných zásahov na úrovni spoločnej poľnohospodárskej politiky EÚ,
- zrušenie národných doplatkov a dotácií v poľnohospodárstve.

Lesné hospodárstvo

Lesné hospodárstvo v SR je odvetvie disponujúce vysokým hospodárskym potenciálom, ktorý je však desaťročia brzdený škodlivou činnosťou vlády. V lesnom hospodárstve SR sa od roku 1989 neuskutočnili žiadne významné zmeny a tie, ktoré vláda realizovala, išli najmä v protismere k stavu, ktorý je žiadúce dosiahnuť. OKS chce uskutočniť zásadnú systémovú reformu lesného hospodárstva, ktorá umožní plnohodnotné využívanie potenciálu, ktorý slovenská lesná krajina poskytuje. OKS vytvorí zároveň podmienky pre prirodzené naplnenie ekologických a spoločenských funkcií lesa. Hlavným východiskom lesnej politiky pre OKS je posilnenie vlastníctva a vlastníckych práv k lesu.

Za hlavné nedostatky vlády vo vzťahu k lesnému hospodárstvu OKS považuje:

- nedôsledné vysporiadanie vlastníctva k lesným pozemkom,
- výrazná majetková účasť štátu v lesnom hospodárstve,
- nadmerné regulácie a iné obmedzenia slobody podnikania v lesnom hospodárstve.

Vysporiadanie vlastníctva k lesným pozemkom

OKS považuje za neúnosnú situáciu, že veľká časť lesnej pôdy v SR nemá identifikované a vysporiadané vlastníctvo, ako aj fakt, že viac ako 42 % výmery lesov v SR je vo vlastníctve štátu. Vláda úmyselne bráni privatizácii lesných pozemkov a zamedzuje tak skvalitneniu a zefektívneniu úrovne lesného hospodárstva v SR. Navyše vláda udržiava svoje vlastníctvo v centralizovanej správe štátneho podniku, čo sa odráža v negatívnych hospodárskych výsledkoch významnej časti tohto sektora. OKS si uvedomuje mimoriadne negatívne ekonomické dôsledky tohto stavu, preto bude presadzovať tieto postupné kroky k náprave:

- realizácia pozemkových úprav na lesnom pôdnom fonde,
- prevod vlastníctva k stavbám slúžiacim lesnému hospodárstvu zo štátu na vlastníka pozemkov, na ktorých ležia,
- identifikácia pozemkov neznámych vlastníkov a prevod vlastníctva ich podielov v prospech známych vlastníkov podielov na spoločnej nehnuteľnosti,
- dokončenie transformácie štátneho podniku Lesy SR na akciovú spoločnosť, privatizácia jej majetku a činnosti a privatizácia lesných pozemkov vo vlastníctve štátu.

Odstránenie neefektívnych regulácií vlastníctva lesných pozemkov

Vlastníctvo lesa a lesných pozemkov v SR, ako aj podnikanie s nimi, je v neúnosnej miere obmedzované neefektívnymi vládnymi reguláciami. OKS bude presadzovať liberalizáciu podmienok hospodárenia v lese, predovšetkým týmito opatreniami:

- vypracovanie nového lesného zákona, zohľadňujúce prirodzené práva vlastníkov lesov, odstránenie deformácií pretrvávajúcich z obdobia pred rokom 1989, t.j. najmä rozsiahlej prerogulovanosti lesného sektora a direktívnosti lesnej legislatívy,
- vytvorenie novej metodiky hodnotenia ujmy vyplývajúcej z obmedzení v bežnom hospodárení, reflektujúcej trhovú hodnotu lesných pozemkov,

- presadenie dôsledného vyplácania náhrad za obmedzenia v bežnom hospodárení, ktoré vyplývajú z legislatívy ochrany prírody,
- prehodnotenie súčasného systému ochrany prírody a siete chránených území na základe vedecky overených poznatkov o potrebe ochrany území, zníženie regulácií súvisiacich s ochranou prírody a zníženie výmery chránených území na mieru nezaťažujúcu v neúnosnej miere rozpočet verejných financií.

Vodné hospodárstvo

Vo vodnom hospodárstve, v sektore tzv. veľkých vôd, bude OKS presadzovať zásadnú reformu štruktúry a financovania protipovodňovej ochrany, s dôrazom na decentralizáciu a zvýšenie vlastníckej zodpovednosti. Súčasťou týchto krokov bude ústup vlády z pozícií, ktorými vo vodnom hospodárstve spôsobuje stagnáciu ekonomického rastu odvetvia i celkovej kvality vôd, čo bude viesť k privatizácii veľkej časti majetku a služieb, predovšetkým Slovenského vodohospodárskeho podniku, š.p.

V sektore tzv. malých vôd bude OKS presadzovať postupný prevod vlastníckej účasti obcí v sektore do súkromných rúk, liberalizáciu tvorby cien za vodárenské a kanalizačné služby, ako aj zlepšovanie podmienok pre demonopolizáciu týchto služieb.

REGIONÁLNY ROZVOJ A EUROFONDY

Jednou z politík, ktoré bezdôvodne vykonáva štát a centrálna vláda, je i regionálna politika. Táto politika totiž stojí na chorých základoch. Vyrovnanie rozdielov medzi regiónmi prostredníctvom nákladnej a neefektívnej redistribúcie zdrojov prostredníctvom eurofondov je možné len v rámci centrálne plánovanej ekonomiky, aj to však len na úkor celkovej ekonomickej výkonnosti a konkurencieschopnosti subjektov pôsobiacich v rámci takéhoto ekonomického priestoru. Takáto politika je však nezlučiteľná s princípmi ekonomickej slobody a osobnej zodpovednosti, ktoré presadzuje OKS.

Podľa OKS je preto najlepším prostredím pre zdravý rozvoj regiónov uplatňovanie princípov ekonomickej slobody a osobnej zodpovednosti v rámci trhovej ekonomiky s minimálnymi zásahmi štátu a nízkymi daňami a odvodmi. Presadzujeme preto, aby zodpovednosť za rozvoj regiónov vo väčšej miere prevzali v regióne sami občania a spoločenstvá, ktoré si slobodne vytvárajú, a realizovali sa také aktivity, ktoré vychádzajú primárne z vnútorného potenciálu a potrieb regiónov, a nie na základe centrálne stanovených cieľov v plánoch, či už na národnej alebo nadnárodnej úrovni EÚ. Len takýto prístup, ktorý je založený na princípoch regionálnej identity a prirodzenej súdržnosti obyvateľstva môže priniesť skutočnú zmenu vo vzťahu občanov k územiu, na ktorom žijú, k jeho spravovaniu i k spravovaniu vlastných občianskych vecí.

Realizácia regionálnej politiky EÚ podľa OKS prehlbuje negatívne tendencie v ekonomike Slovenska, ktoré sú v značnej miere zapríčinené veľkou, centralizovanou a nehospodárnou verejnou správou zasahujúcou a finančne zaťažujúcou ostatné osobitne podnikateľské subjekty. Implementácia regionálnej politiky EÚ je administratívne náročná, spôsobuje bujnenie byrokracie, deformáciu hospodárskeho prostredia a posilňovanie úlohy verejného sektora v spoločnosti na úkor súkromného. So zavádzaním eurofondov vzniká i množstvo nových ohnísk korupcie a klientelizmu, či už vo fáze posudzovania a výberu projektov s možnosťou subjektívneho hodnotenia, alebo pri verejnom obstarávaní.

Kompetencie v oblasti regionálneho rozvoja považuje OKS za výlučné kompetencie národných štátov. Za týmto účelom bude OKS presadzovať, aby vláda SR v rámci rokovaní na medzivládnej úrovni EÚ podporovala renacionalizáciu regionálnej politiky EÚ a ukončenie jej implementácie na území SR. Hlavným cieľom OKS v oblasti regionálnej politiky bude presadzovať zastavenie nezmyselnej redistribúcie zdrojov skrz eurofondy, čo prispeje k celkovému zníženiu objemu prerozdelenia verejných zdrojov, k podstatnému

zníženiu daní a odvodov a k úspore verejných financií s ponechaním peňazí občanom, rodinám, podnikateľom, obciam a regiónom.

OKS bude presadzovať:

- slobodné rozhodnutie každej krajiny EÚ o tom, či sa chce účastniť na regionálnej politike EÚ (a podobne i ďalších odvetvových politikách), a teda byť príjemcom podpory z fondov EÚ a zároveň prispievateľom do spoločného rozpočtu EÚ. V tejto súvislosti bude OKS požadovať sprehľadnenie tokov medzi členskými krajinami a centrálnymi inštitúciami EÚ a tvorbu európskeho rozpočtu tak, aby bolo zrejmé, akým množstvom verejných financií tá ktorá krajina na danú politiku EÚ prispieva. OKS bude presadzovať, aby sa SR vzdala participácie na regionálnej politike EÚ a prestala odvádzať príspevky do a prijímať príspevky zo spoločného rozpočtu (fondov) EÚ tak skoro, ako sa len dá, najneskôr od konca blížiaceho sa programovacieho obdobia v roku 2013. Zároveň budeme presadzovať, aby bola SR oslobodená i spod záväzkov, ktoré nám vyplývajú z regulácií EÚ pre jednotlivé sektorové politiky (najmä oblasť dopravy, životného prostredia, vidieka a sociálnej politiky), a na plnenie ktorých EÚ využíva i prerozdelenie fondov.
- zrušenie Ministerstva výstavby a regionálneho rozvoja SR a úplný presun kompetencií v oblasti regionálneho rozvoja na úroveň regiónov, miest a obcí,
- zrušenie poskytovania príspevkov na financovanie činnosti regionálnych rozvojových agentúr (RRA) zaradených do integrovanej siete RRA podporovanej zo štátneho rozpočtu, zrušenie zákona o podpore regionálneho rozvoja a zrušenie hierarchickej sústavy rozvojových plánov od národnej úrovne cez úroveň krajov až po úroveň obcí a miest a ponechanie priestoru pre slobodné rozhodnutie samospráv v otázke prípravy rozvojových stratégií a ideovej koncepcie regionálneho rozvoja ako takeého,
- do doby, kým sa bude SR zúčastňovať na implementácii regionálnej politiky EÚ prostredníctvom redistribúcie eurofondov, vzhľadom na doterajšiu prax pri rozhodovaní o eurofondoch navrhujeme zvýšenie poskytovania informácií pri pridelení eurofondov a posilnenie transparentnosti jednotlivých rozhodovacích procesov nasledovne:
 - zverejňovať pravidlá výberu členov výberových komisií (napr. na internetových stránkach riadiacich orgánov),
 - zverejňovať hodnotiace správy posudzovateľov (umožnila by sa kontrola rozhodovania výberovej komisie),
 - sprístupniť hodnotiace tabuľky jednotlivých projektov žiadateľom (žadatelia by mali možnosť zistiť, v ktorých parametroch ich projekt nespĺnil požiadavky),
 - zverejňovať zoznamy členov výberových komisií po ukončení procesu výberu žiadostí (umožnila by sa tým kontrola konfliktu záujmov členov výberových komisií, keďže by bolo možné porovnať zoznamy členov výberových komisií a zoznamy schválených žiadostí v rámci jednotlivých výziev, ktoré sú v súčasnosti dostupné),
 - zverejňovať vzory zmlúv s externými posudzovateľmi,
 - zaviesť systém náhodného pridelenia žiadostí posudzovateľom,
 - obmedziť voľnosť v rozhodovaní o eurofondoch cez definovanie pravidiel v nasledujúcich oblastiach: pridelenie žiadostí posudzovateľom, výber členov výberových komisií, oznamovanie výsledkov hodnotenia žiadostí a pravidiel deklarovania a riešenia konfliktu záujmov zamestnancov a externých spolupracovníkov riadiacich a sprostredkovateľských orgánov zainteresovaných do riadenia a rozdeľovania štrukturálnych fondov.

III. Slobodný občan v slobodnej spoločnosti

(Program OKS pre oblasť sociálnej politiky a zdravotníctva)

SOCIÁLNA POLITIKA

OKS považuje za základnú deformáciu súčasného sociálneho systému na Slovensku priveľkú a široko nastavenú váhu vládou garantovanej sociálnej solidarity. Odráža to nadmernú úlohu vlády v ekonomike a spoločnosti, ktorá sa negatívne prejavuje aj v ostatných sférach. Opatrovateľský štát oslabuje sebaúctu a osobnú zodpovednosť jednotlivcov za ich vlastnú situáciu, podporuje pasivitu, vytvára kultúru závislosti a vytláča na okraj prirodzené, teda dobrovoľné formy solidarity. Priveľký rozsah vládou vynucovanej sociálnej solidarity a nákladnosť systému sociálnej politiky majú za následok vysoké odvodové a daňové zaťaženie obyvateľstva a podnikateľských subjektov, ktoré je jednou z podstatných príčin nezamestnanosti. Sociálny systém je neadresný, etatistický, centralizovaný, komplikovaný a neprehľadný.

Reformné kroky v sociálnej sfére uskutočnené počas tohto volebného obdobia prispeli k zmierneniu niektorých deformácií, OKS ich však nepovažuje za dostatočné. OKS pozitívne hodnotí spružnenie trhu práce prostredníctvom zmien Zákonníka práce. Mieru regulovanosti vzťahov medzi zamestnávateľmi a zamestnancami však považujeme naďalej za príliš podrobnú a neodôvodnene zasahujúcu do slobody zmluvných vzťahov. Ako čiastočne pozitívne možno hodnotiť zmeny v systéme pomoci ľuďom v hmotnej núdzi, ktoré vytvárajú tlak na aktivitu poberateľov sociálnych dávok. Problematické je však akékoľvek poskytovanie podpory práceschopnému človeku v hotovostnej podobe, ak sa nevyžaduje protihodnota vo forme jeho aktivity. Isté zvýšenie adresnosti vo sfére sociálnej pomoci ľuďom v hmotnej núdzi bolo navyše v uplynulom období sprevádzané oslabením adresnosti, či dokonca jej úplnou likvidáciou v oblasti sociálnej podpory rodinám s deťmi, napr. vo forme plošne poskytovaných prídavkov na deti bez ohľadu na príjem rodiny alebo vyplácania rodičovského príspevku aj pracujúcim rodičom.

OKS bude presadzovať zásadné zmeny v sociálnom systéme tak, aby sa v ňom čo najvýraznejšie uplatnili nasledovné princípy:

- osobná zodpovednosť a sebestačnosť,
- dobrovoľná solidarita a súkromná iniciatíva,
- subsidiarita a decentralizácia,
- cielene adresná sociálna solidarita na základnej úrovni,
- podmienenosť nároku na dávky protihodnotou vo forme aktivity poberateľa.

OKS bude presadzovať:

- zásadné zníženie odvodového a daňového zaťaženia,
- liberalizáciu pracovného práva,
- zrušenie minimálnej mzdy,
- uplatňovanie princípu dobrovoľnosti v sociálnom poistení,
- zrušenie neadresných a nesystémových dávok sociálnej podpory,
- podmienky pre výchovu detí v rodinách,
- decentralizáciu pomoci ľuďom v hmotnej núdzi na princípe podpory sebestačnosti,
- podmienky pre pôsobenie súkromných subjektov v sociálnej sfére,
- zrušenie tripartity,
- plnú zvrchovanosť SR v otázkach sociálnej politiky.

Zásadné zníženie odvodového a daňového zaťaženia

OKS bude presadzovať zníženie odvodového zaťaženia občanov o takmer dve tretiny oproti súčasnému stavu, zníženie sadzby daní z príjmu na zhruba polovicu a znižovanie nepriamych daní s ohľadom na limity vyplývajúce zo záväzkov SR voči EÚ.

Povinné odvody na sociálne a zdravotné poistenie dnes predstavujú 48,6 % z hrubej mzdy. Vzhľadom na to, že odvody na jednotlivé druhy poistenia platia zamestnanci aj zamestnávateľia, znamená to, že povinné odvody tvoria cca. 36 % z celkových nákladov práce. Úvodným krokom reformy odvodov bude presun platenia odvodov iba na zamestnancov, ktorý bude sprevádzaný zvýšením hrubých miezd na úroveň celkových nákladov práce. Týmto technickým opatrením sa sprehľadní odvodový systém: hrubá mzda bude zhodná s celkovými nákladmi práce a ukáže sa reálna výška odvodového zaťaženia.

Obsahovým jadrom reformy odvodov bude zníženie odvodového zaťaženia z dnešných takmer 36 % nákladov práce (v tom čase už zhodných s hrubou mzdou) na 13 %. Toto zníženie odvodového zaťaženia sa dosiahne nasledovne:

nahradením časti súčasných povinných odvodov dobrovoľným poistením na komerčnom základe u súkromných poisťovní (dobrovoľným sa stanú nemocenské poistenie, úrazové poistenie, poistenie v nezamestnanosti a 2. pilier dôchodkového systému),

zrušením časti poisťných odvodov (zrušené budú odvod do garančného fondu a odvod do Rezervného fondu solidarity) a čiastočným prenesením záväzkov z nich vyplývajúcich na štátny rozpočet (Rezervný fond solidarity),

znížením rozsahu nárokov vyplývajúcich zo súčasného povinného poistenia (zdravotné poistenie, starobné dôchodkové poistenie /1. pilier dôchodkového systému/ a invalidné poistenie) a v prípade invalidného presun z poisťného systému do štátneho rozpočtu.

Po realizácii reformy budú existovať povinné odvody vo výške 13 % z hrubej mzdy – 6 % na starobné poistenie a 7 % na zdravotné poistenie. Štát bude platiť zdravotné poistenie za svojich poistencov vo výške 7 % z priemernej mzdy.

Výber povinných poisťných odvodov do Sociálnej poisťovne sa bude realizovať cez daňové úrady, čo spolu so zrušením alebo zdobrovoľnením väčšiny doterajších povinných odvodov povedie k výraznému zníženiu výdavkov Sociálnej poisťovne na jej správu.

Zároveň bude OKS presadzovať podstatné zníženie daňového zaťaženia. Rovná daň z príjmu fyzických i právnických osôb sa zníži zo súčasných 19 % na 10 %. Daň z pridanej hodnoty sa zníži zo súčasných 19 % na 15 %. Spotrebné dane sa znížia na minimálnu úroveň prípustnú v rámci Európskej únie.

Zníženie odvodových a daňových príjmov bude vyvážené redukciou verejných výdavkov v sociálnej oblasti aj v iných sférach tak, aby zníženie odvodového a daňového zaťaženia nemalo za následok zvyšovanie deficitu a zadlženosti verejných financií.

Zníženie odvodového a daňového zaťaženia spolu s ďalšími opatreniami (liberalizácia pracovného práva, zrušenie minimálnej mzdy) povedie k vytváraniu nových pracovných príležitostí v súkromnom sektore a k znižovaniu nezamestnanosti, osobitne dlhodobej nezamestnanosti.

Liberalizácia pracovného práva

OKS bude presadzovať spružnenie pracovnej legislatívy. Zmeny Zákonníka práce uskutočnené v tomto volebnom období hodnotí OKS pozitívne, považuje ich však za nedostatočné.

Príliš silná ochrana zamestnancov pred prepúšťaním je jedným zo zdrojov nezamestnanosti, výrazne sa prejavuje najmä v dlhodobej nezamestnanosti a v nezamestnanosti skupín obyvateľstva, ktoré sa ťažšie uplatňujú na trhu práce.

Spružnenie trhu práce bude spočívať v prijatí nového Zákonníka práce, ktorý bude oveľa jednoduchší, stručnejší a flexibilnejší ako súčasné znenie zákona a bude vytvárať len základný

legislatívny rámec pre slobodné zmluvné vzťahy medzi zamestnávateľmi a zamestnancami, nie striktné a podrobne tieto vzťahy regulovať. Konkrétna úprava vzťahov medzi zamestnávateľmi a zamestnancami bude vecou ich vzájomnej dohody, prípadne vecou vyjednávania medzi zamestnávateľmi a zástupcami zamestnancov.

Nový Zákonník práce umožní úplne pružné, rýchle a odbyrokratizované nadväzovanie a rozvázovanie pracovného pomeru. Zákon nebude predpisovať výpovednú dobu, odstúpné, ani odchodné pri rozvázaní pracovného pomeru. Nebude určovať, ani obmedzovať dôvody, pre ktoré je možné pracovný pomer rozviesť. Zákon nebude kladť byrokratické prekážky individuálnemu, ani hromadnému rozvázovaniu pracovného pomeru. Umožní opätovné uzatváranie zmlúv na dobu určitú bez akýchkoľvek obmedzení. Záležitosti týkajúce sa pracovného času budú s výnimkou vymedzenia základného pracovného času a základného nároku na dovolenku ponechané dohodu zamestnávateľa a zamestnanca. Zákon nebude zasahovať do odmeňovania pracovníkov, ani nariaďovať zamestnávateľom tzv. podnikovú sociálnu politiku týkajúcu sa záležitostí ako stravovanie alebo vzdelávanie zamestnancov. Zákon obnoví možnosť uzatvárania dohôd o pracovnej činnosti.

Nový Zákonník práce nebude stanovovať žiadne privilégia pre odborárskych funkcionárov, ani vopred priznávať odborom spolurozhodovacie a kontrolné právomoci, alebo iné nároky zasahovať do riadenia podniku. Postavenie a právomoci odborov budú výlučne vecou kolektívneho vyjednávania a dohody medzi zamestnávateľom a zástupcami zamestnancov.

OKS bude presadzovať zrušenie zákona o štátnej službe a zmenu zákona o výkone práce vo verejnom záujme. Novelizovaný zákon o výkone práce vo verejnom záujme sa bude vzťahovať len na štátnych zamestnancov a pracovníkov miestnych a regionálnych samospráv a bude upravovať len predpoklady a podmienky výkonu takejto práce. Ich pracovnoprávne vzťahy sa budú riadiť Zákonníkom práce.

Zrušenie minimálnej mzdy

OKS bude presadzovať zrušenie inštitútu minimálnej mzdy. Minimálna mzda je bariérou zamestnávania práve tých skupín obyvateľstva, ktoré sú vo zvýšenej miere postihnuté nezamestnanosťou (ľudia s nízkou kvalifikáciou alebo bez kvalifikácie, ľudia z regiónov s najvyššou mierou nezamestnanosti, dlhodobo nezamestnaní). Odmena za prácu, vrátane jej dolnej hranice bude plne ponechaná na dohodu zamestnávateľa a zamestnanca. Zákony, ktoré sa odvolávajú na minimálnu mzdu, resp. jej násobok, budú upravené tak, aby boli naviazané na cca. 1,4-násobok životného minima.

Uplatňovanie princípu dobrovoľnosti v sociálnom poistení

OKS bude presadzovať čo najširšie uplatnenie princípu dobrovoľnosti v sociálnom poistení. Po realizácii reformy odvodov ostanú povinnými odvodmi iba zdravotné a starobné poistenie, i tie však budú objemovo výrazne redukované oproti súčasnému stavu. Zároveň bude redukovaný rozsah nárokov z nich vyplývajúcich, aby zníženie odvodového zaťaženia nevedlo k deficitu verejných financií.

V predchádzajúcich rokoch sa v systéme sociálneho poistenia presadil princíp zásluhovosti. Tento princíp však nemá opodstatnenie v systéme povinného poistenia, a preto je potrebné ho nahradiť princípom dobrovoľnosti. Princíp zásluhovosti znamená, že štát prostredníctvom povinných odvodov núti ľudí s vyššími príjmami, aby platili vyššie poistné a mohli potom prípadne poberať vyššie dôchodky, vyššie nemocenské dávky, či dávky v nezamestnanosti. Keď je však považované za dostatočné, aby ľudia s nižšími príjmami poberali v prípade potreby nižšie dávky, nie je dôvod, aby takúto možnosť nemali aj ľudia s vyššími príjmami. V poistení v nezamestnanosti sa už dnes uplatňuje princíp dobrovoľnosti, avšak iba pri samostatne zárobkovo činných osobách. Keď majú takúto možnosť samostatne zárobkovo činné osoby, mali by ju mať aj zamestnanci.

OKS bude presadzovať, aby sa poistenie v nezamestnanosti, nemocenské poistenie a úrazové poistenie stali úplne dobrovoľnými pre všetkých poistencov. Rovnako bude OKS presadzovať aj dobrovoľný charakter 2. piliera dôchodkového systému. To znamená, že okrem povinnej účasti v 1. pilieri dôchodkového systému vo výške 6 % a povinného zdravotného poistenia vo výške 7 % z vymeriavacieho základu sa bude každý môcť slobodne rozhodnúť, či a v akej výške si bude sporiť na dôchodok, alebo sa nechá poistiť proti riziku nezamestnanosti, choroby alebo úrazu. Poistenie budú poskytovať súkromné subjekty na komerčnej báze, štát bude v tejto oblasti iba vytvárať legislatívne pravidlá a kontrolovať ich dodržiavanie.

Zrušenie neadresných a nesystémových dávok sociálnej podpory

OKS bude presadzovať zrušenie prídavkov na deti a väčšiny súčasných neadresných a nesystémových sociálnych dávok.

Existencia prídavkov na deti, najmä súčasných plošných prídavkov vyplácaných všetkým bez ohľadu na skutočnú potrebnosť, je vážnou deformáciou sociálnej politiky. Prítomnosť dieťaťa v rodine nie je sociálnym znevýhodnením a legitímnym dôvodom na prerozdeľovanie prostriedkov prostredníctvom verejných rozpočtov. OKS navrhne zrušenie prídavkov na deti.

OKS bude presadzovať aj zrušenie nesystémových, jednorázových a neadresných dávok sociálnej podpory, ktoré nemajú súvis so sociálnou situáciou poberateľa, iba s určitou životnou situáciou, ako napr. príspevok pri narodení dieťaťa alebo príspevok na pohreb. Rovnako bude OKS presadzovať zrušenie súčasného systému príspevkov aktívnej politiky trhu práce, ktoré sú neefektívne a neprispievajú k znižovaniu nezamestnanosti.

Sociálne dávky musia byť adresné, to znamená, že majú byť poskytované len tým, ktorí sú na ne objektívne odkázaní, lebo sa o seba nemôžu postarať sami, ani s pomocou svojej rodiny. Nárok na dávky je potrebné podmieňovať testovaním príjmových a majetkových pomerov poberateľa i jeho rodiny. Zmenami v systéme sociálnych dávok dosiahne OKS vyššiu adresnosť sociálneho systému a vyššiu efektívnosť vynakladania verejných výdavkov.

Podmienky pre výchovu detí v rodinách

OKS považuje rodinu za základ spoločnosti. Úlohou štátu však podľa OKS nie je poskytovať rodinám rôzne dávky, príspevky, či zvýhodnenia, ale predovšetkým rešpektovať autonómiu rodiny a primárnu zodpovednosť rodiny za výchovu detí a vytvárať predpoklady, aby všetky deti mohli vyrastať v rodinnom prostredí.

OKS bude presadzovať návrat k adresnému poskytovaniu rodičovského príspevku tak, aby bol určený iba rodičom, ktorí nie sú zárobkovo činní a celodenne sa starajú o svoje deti. Zároveň bude OKS presadzovať možnosť vyplácania rodičovského príspevku počas celého predškolského veku dieťaťa, a to vo výške zodpovedajúcej dnešnej úrovni minimálnej mzdy, resp. 1,4-násobku životného minima.

OKS bude presadzovať opatrenia na minimalizáciu času pobytu detí v detských domovoch, najmä sprísnenie kritérií pre posudzovanie záujmu rodičov o deti umiestnené v detských domovoch. Od takýchto rodičov sa musí vyžadovať preukázateľné aktívne úsilie o zlepšenie ich situácie, aby sa odstránili problémy, pre ktoré bolo dieťa umiestnené v detskom domove. OKS bude presadzovať zjednodušenie podmienok a zrýchlenie procesu adopcie právne voľných detí.

OKS podporí presnejšiu úpravu rodičovských práv a povinností voči deťom v prípade rozvodu a také stanovovanie výšky výživného, aby pokrývalo potreby dieťaťa. OKS bude presadzovať zrušenie zákona o náhradnom výživnom, širšie uplatňovanie spoločnej starostlivosti rozvedených rodičov o deti a zaistenie kontaktu dieťaťa s oboma rodičmi, pokiaľ tomu nebránia vážne prekážky.

Decentralizácia pomoci ľuďom v hmotnej núdzi na princípe podpory sebestačnosti

OKS bude presadzovať prepojenie systémov pomoci v hmotnej núdzi a politiky zamestnanosti do jedného decentralizovaného systému založeného na princípe podpory v sebestačnosti. Rozsiahly ústup verejného sektora zo sociálnej sféry tak bude vyvážený cieleným zameraním sociálnej politiky na podstatný sociálny problém, ktorým je chudoba, spojená predovšetkým s dlhodobou nezamestnanosťou. Zároveň sa budú uplatňovať žiaduce princípy sociálnej politiky, čiže adresnosť na základnej úrovni a decentralizácia.

Pomoc ľuďom v hmotnej núdzi a politika zamestnanosti budú prenesené na obce, resp. v prípade menších obcí na ich združenia. Táto zmena umožní zrušiť súčasné úrady práce, sociálnych vecí a rodiny. Obecné samosprávy budú pomoc ľuďom v hmotnej núdzi nielen vykonávať, ale aj formovať podľa konkrétnych podmienok a vlastných preferencií. Decentralizovaný na samosprávy tak bude nielen výkon, ale aj formovanie konkrétnych prístupov a nástrojov riešenia problémov chudoby a nezamestnanosti.

Úlohou štátu bude vytvoriť k tomu obciam legislatívne a finančné prostredie. Legislatívny rámec stanoví základné princípy, na ktorých bude založený decentralizovaný systém sociálnej politiky. Základným princípom bude podpora sebestačnosti ľudí v núdzi, smerujúca k pracovnej aktivácii ľudí bez práce, pričom cieľovým stavom bude zamestnanie v súkromnom sektore. V širšom merítku budú uplatňované bezhotovostné formy podpory. Žiadna hotovostná dávka nebude poskytovaná bez protihodnoty v podobe (najmä pracovnej) aktivity poberateľa dávky a jeho úsilia o vymanenie sa zo stavu sociálnej odkázanosti. Takýmto nezamestnaným bude môcť byť poskytovaná pomoc iba v naturálnej alebo inej nehotovostnej podobe na úrovni existenčného minima. Výška dávky bude závislá od aktivity poberateľa dávky. Poberanie dávky bude časovo limitované. Systém bude nastavený tak, aby smeroval od pasivity, cez hľadanie práce, skúšobnú prácu v podobe komunitnej práce alebo práce v súkromnom sektore s podporou z verejných zdrojov (dávku bude po prechodné obdobie dostávať zamestnávateľ) až po úplnú sebestačnosť a vymanenie sa zo sociálnej závislosti.

Podmienky pre pôsobenie súkromných subjektov v sociálnej sfére

OKS bude presadzovať vhodné podmienky pre pôsobenie súkromných subjektov v sociálnej sfére, a to ako na komerčnom, tak i neziskovom princípe. OKS bude podporovať vytváranie vhodného legislatívneho rámca pre uplatňovanie prirodzených, teda dobrovoľných foriem solidarity v podobe aktivít mimovládnych, charitatívnych a cirkevných organizácií a podporí znovuzavedenie daňovej motivácie k darcovstvu. Súkromní poskytovatelia sociálnych služieb, či súkromné agentúry na sprostredkovanie zamestnania nebudú môcť byť nijako znevýhodňovaní oproti verejným subjektom a systém bude motivovať obce, aby vo svojej sociálnej politike uplatňovali outsourcing.

Zrušenie tripartity

OKS bude presadzovať zrušenie privilégii odborov v rámci legislatívy na všetkých úrovniach. OKS oceňuje zrušenie zákona o tripartite, bude však presadzovať zrušenie tripartity ako takej. Tripartita je prejavom korporativizmu a zvýhodňovania odborov a zástupcov zamestnávateľov pred inými zložkami občianskej spoločnosti. OKS bude presadzovať nahradenie korporativistického tripartitného modelu zlepšením podmienok pre prístup všetkých občanov a združení občanov k procesu prípravy zákonov a vládnych rozhodnutí.

Plná zvrchovanosť SR v otázkach sociálnej politiky

OKS bude presadzovať zrušenie všetkých právnych predpisov EÚ, ktoré zasahujú do oblasti sociálnej politiky a pracovného práva, alebo vyjednanie výnimky pre ich uplatňovanie v SR. Vo vzťahu k existujúcim záväzkom a obmedzeniam vyplývajúcim z členstva SR v EÚ bude OKS presadzovať princíp minimálneho napĺňania, teda také napĺňanie záväzkov, ktoré bude čo najmenej znepružňovať a obmedzovať trh práce na Slovensku a čo najmenej zasahovať do suverenity rozhodovania SR v otázkach sociálnej politiky.

ZDRAVOTNÍCTVO

Reforma zdravotníctva zaviedla zásadné zmeny v legislatíve prijatím šiestice reformných zákonov a novelou zákona o liekoch v roku 2004. Uzákonené vzťahy sa podľa termínov ich účinnosti začali zavádzať do života, avšak pre viaceré významné prvky reformy ešte treba prijať vykonávacie predpisy a poskytovatelia, poisťovne aj občania (pacienti) si ich potrebujú osvojiť a začať uplatňovať. Prvýkrát sa popri medicínskych hľadiskách začali v zdravotníctve uplatňovať ekonomické faktory.

Zavedenie marginálnych platieb, stabilizačné opatrenia reformného obdobia a nové pravidlá zvýšili efektívnosť poskytovateľov. Tento trend sa prehĺbi po dokončení transformácie všetkých poskytovateľov na obchodné spoločnosti. Avšak na Slovensku je stále nadbytočný počet kapacít, predovšetkým zhruba 10 000 nemocničných postelí. Prebytok možno odstrániť len znížením prebytočných kapacít a teda aj znížením počtu poskytovateľov. Schematicky to možno odhadnúť na zrušenie okolo 30 predovšetkým malých nemocníc. Znižovanie kapacít a rušenie zariadení nebude administratívne rozhodnutie, ale bude vyplývať zo situácie na trhu v jednotlivých regiónoch. Zostávajúce zariadenia budú zvyšovať vlastnú efektívnosť.

Nové nástroje a pravidlá zasiahli každého z účastníkov trhu zdravotnej starostlivosti. Poisťovne a poskytovatelia stratili mäkké rozpočtové pravidlá a dodatočný prílev peňazí zo štátneho rozpočtu a naopak museli začať súťažiť na trhu o pacienta kvalitou a efektívnosťou. Dodávatelia liekov, zariadení, techniky atď. pri nových pravidlách o cenách apod. prišli o časť ziskov. Pacienti si uvedomili (alebo naďalej odmietajú uvedomiť si), že “bezplatné” zdravotníctvo bolo len ilúziou. K tomu treba prirátava populistické útoky proti reforme zdravotníctva od opozície, ktorá sa tým stáva protireformná. Výsledkom je prevažujúca negatívna verejná mienka voči pozitívnym zmenám v zdravotníctve.

Nové nástroje a pravidlá na druhej strane už začali vyvíjať tlak na zvyšovanie tak kvality, ako aj efektívnosti zdravotnej starostlivosti. Štát sa z vlastníka a poskytovateľa mení na regulátora a tvorca pravidiel. Je určená jasná zodpovednosť poisťovní za nákup starostlivosti pre svojich poistencov. Zodpovednosť poskytovateľa je za správnosť, včasnosť a kvalitu starostlivosti. Zodpovednosť pacienta za vlastný zdravotný stav v oblasti prevencie, správania aj spoluúčasti na liečbe. Poisťovne a poskytovatelia sa riadia obchodným zákonníkom s motiváciou zisku a s rizikom bankrotu.

Marginálne platby obmedzili v roku 2003 dopyt o 10 % v ambulanciách všeobecných, detských a ženských lekárov, podstatne nezmenili počet hospitalizácií, čo potvrdilo predpoklad, že v systéme existoval nadbytočný dopyt. Nezmenila sa však nijako dostupnosť starostlivosti. Ľudia si začali uvedomovať, že zdravie a zdravotná starostlivosť nie sú zadarmo, nastal pozitívny posun vo vnímaní hodnôt v súvislosti so zdravím a osobnou zodpovednosťou. Zároveň mierne vyššia spoluúčasť vyvolala odmietanie reformy.

Premena poisťovní na akciové spoločnosti bez doplatkov zo štátneho rozpočtu priniesla zodpovednosť poisťovní, zastavenie tvorby dlhov, transparentné účtovníctvo a zameranie na nákup starostlivosti u kvalitnejších a efektívnejších poskytovateľov. Poisťovne aj poskytovatelia vždy tvorili zisk, od zavedenia reformy sa však prvýkrát stal pozitívnym motivujúcim faktorom za presnej kontroly Úradu pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou, ktorý je dôležitým prvkom reformy. Poisťovne aj poskytovatelia sú vystavení konkurencii,

ktorá “vyčistiť” z trhu tých poskytovateľov, ktorí sú neefektívni a menej kvalitní. Od roku 2002 poklesol počet postelí v nemocniciach zhruba o 6 tisíc, zároveň poklesol počet zamestnancov v systéme zdravotníctva. Napriek rastu cien energií sa podstatne spomalil rast dlhu v systéme. Časť dlhu pred obdobia reformy oddĺžil mechanizmus postúpenia pohľadávok akciovej spoločnosti Veriteľ, ktorý prevzal záväzky zdravotníckych zariadení voči tretím osobám. Veľká časť dlhu bude poskytovateľom odpustená pri zániku Veriteľa. Od začiatku roku 2006 platia pre poisťovne aj poskytovateľov tvrdé rozpočtové opatrenia, sú zodpovední za zisk aj straty, sú vystavení riziku bankrotu, povinnosti nezávislého auditu a kontrole Úradu pre dohľad.

Prvýkrát sa zaviedol zákonom určený systém záchranej zdravotnej služby, ktorý pokrýva celé územie Slovenska a je dispečersky, technicky a finančne zabezpečený. Z pôvodných asi 90 stanovišť bez vynútiteľnosti zo zákona je dnes dobudovaný systém s 260 stanovišťami zo zákona. Ráta sa, že bude možné zachrániť stovky životov ročne a zlepšiť vyhliadky na dobrý zdravotný stav u tisícok ľudí ročne. Umožní to aj znížiť počet nemocníc.

Reforma priniesla transparentné pravidlá kategorizácie a tvorby ceny liekov, čo znížilo neudržateľný nárast výdavkov na lieky.

Dôvody na udržanie a dokončenie reformy zdravotníctva

Pokiaľ nebude pokračovať zavádzanie zostávajúcich prvkov reformy, jej prehlbovanie a potrebné zladžovanie vzťahov navrhnutých v reformných zákonoch, pozitívne výsledky reformy (zvyšovanie zodpovednosti všetkých účastníkov trhu, zvyšovanie kvality a dostupnosti, zastavenie rastu dlhu a ekonomická udržateľnosť) nebudú trvalé a vrátia sa predchádzajúce problémy (rast dlhu, nízka kvalita a dostupnosť).

Je potrebné porozumenie a prijatie princípov reformy zdravotníckymi a občanmi. Nikdy nebude k dispozícii toľko verejných solidárnych zdrojov, aby mohli byť “zadarmo” pokryté všetky nároky obyvateľov, pretože zdravie je najžiadanejší statok a požiadavky bez definície zodpovednosti účastníkov trhu a bez spoluúčasti pacienta sú nekonečné. To vyplýva z podstaty zdravia ako hodnoty pre každého jednotlivca.

Pomer spoluúčasti pacienta aj veľkosť povinného solidárneho financovania zostanú predmetom odborných aj politických diskusií a rozhodnutí, avšak prirodzené trhové princípy, na ktorých je postavená reforma, platia vždy, bez ohľadu na to, či si to niekto praje alebo nie. V budúcnosti bude vhodné, aby sa zvyšoval podiel súkromných zdrojov, či už vo forme spoluúčasti v systéme verejného (solidárneho) zdravotníctva, alebo ako individuálne zdravotné poistenie či dobrovoľné filantropické príspevky a zdroje. Verejný (solidárny) systém má slúžiť na zabezpečenie nevyhnutnej zdravotnej starostlivosti pre každého občana Slovenska.

Bude tiež vhodné, aby štát rušil svoje postavenie vlastníka a prevádzkovateľa veľkých štátnych nemocníc a oboch štátnych zdravotných poisťovní a ponechal si iba rolu nevyhnutného regulátora. Terajší vlastnícky stav je dôsledkom uplynulých desaťročí komunistického a postkomunistického režimu, odkladania reálnej reformy zdravotníctva po roku 1989, ale aj zlých rozhodnutí parlamentu pri prijímaní reformných zákonov v roku 2004. Konkurenčné prostredie bude viesť k prirodzenému znižovaniu počtu poskytovateľov, najmä v nemocničnej starostlivosti a k odbúrianiu nadbytočných kapacít. Reforma vytvorila pre tento proces transparentné trhové prostredie, v ktorom by mali zaniknúť menej kvalitní a menej efektívni poskytovatelia. Zároveň reforma zo zákona zabezpečila teritoriálnu a časovú dostupnosť tak záchranej služby, ako aj všeobecnej a špecializovanej zdravotnej starostlivosti formou tzv. minimálnej siete.

Dôležité bude zlepšenie manažmentu zdravotníckych zariadení nielen ekonomicky, ale aj čo do kvality a dostupnosti poskytovanej starostlivosti.

OKS bude presadzovať:

- zníženie účasti štátu v zdravotných poisťovniach na 34 %,
- zníženie účasti štátu v štátnych akciových nemocniciach na 34 %,
- dokončenie projektu minimálnej siete,
- zabezpečenie aplikácie katalógu výkonov vedúcich k zisteniu a odstráneniu choroby,
- zoznam chorôb a kategorizácia spoluúčasti poistencov pri liečbe chorôb,
- podporu rozbehu a rastu individuálneho poistenia,
- dokončenie zavádzania systému kvality,
- zlepšovanie kategorizácie liekov a zdravotníckych pomôcok.

Zníženie účasti štátu v zdravotných poisťovniach na 34 %

OKS bude presadzovať, aby štát prestal byť dominantným vlastníkom Všeobecnej zdravotnej poisťovne a Spoločnej zdravotnej poisťovne a aby znížil svoju účasť v nadchádzajúcom období na 34 %. Tým sa naplní jeden z cieľov reformy, aby štát minimálne reguloval systém. 34 % vlastnícky podiel – kontrolný balík je dostatočný na to, aby bola zachovaná zdravotná bezpečnosť. A súčasne boli motivovaní investori alokovať súkromné zdroje do zdravotníctva a to do zdravotného poistenia. Iba tak nebude možné realizovať nie odborné, ale politické nominácie do vedenia zdravotných poisťovní ako aj možnosť vlády zasahovať do každodennej prevádzky poisťovní. Vylúči sa tým plytvanie verejnými zdrojmi a aj (politická) korupcia.

Zníženie účasti štátu v štátnych akciových nemocniciach na 34 %

OKS bude presadzovať, aby štát prestal byť dominantným vlastníkom a prevádzkovateľom doteraz štátnych nemocníc a aby znížil svoju účasť, podobne ako u štátnych zdravotných poisťovní v nadchádzajúcom období na 34 %. Tak, ako to predpokladá novoprijatý reformný zákon, akcie budú bezplatne prevedené na mestá, VÚC a vysoké školy a formou zvýšenia základného imania aj na súkromných investorov. Tým sa dosiahne hlavný cieľ - obmedzenie vplyvu centrálnej vlády v oblasti zdravotníctva na chod a hospodárenie jednotlivých konkrétnych štátnych nemocníc. Úlohou vlády bude realizovať nevyhnutnú minimálnu mieru regulácie, nastavenie parametrov minimálnej siete. V prípade potreby bude vláda mierne korigovať niektoré parametre systému nevyhnutnými minimálnymi legislatívnymi úpravami.

Dokončenie projektu minimálnej siete

Minimálna sieť je koncipovaná ako najmenší počet lôžok, sesterských a lekárskeho miest v ambulantnej starostlivosti potrebných na to, aby v každom regióne Slovenska bola zabezpečená bezpečná, kvalitná a efektívne dostupná zdravotná starostlivosť. V rozsahu minimálnej siete sú zdravotné poisťovne povinné zabezpečovať nákup zdravotnej starostlivosti a sú povinné uzavrieť zmluvy s poskytovateľmi, avšak podľa vlastného výberu, na základe kvality a ceny. To nebráni zdravotným poisťovniam uzavrieť zmluvy na zabezpečenie a financovanie nákupu zdravotnej starostlivosti aj s ďalšími poskytovateľmi, naopak ich kontrahovanie bude zvyšovať konkurenciu a kvalitu poskytovanej starostlivosti. Do konca roku 2006 platné nariadenie vlády o minimálnej sieti iba kopíruje s odchýlkou +/- 15 % stav pred reformou, pretože vzniklo ako "politický" kompromis. Treba presadiť uplatnenie nového pripraveného nariadenia vlády o minimálnej sieti, vrátane noriem o minimálnom materiálno – technickom zabezpečení jednotlivých segmentov zdravotnej starostlivosti (ambulantná včítane jednodňovej a stacionárnej). Minimálna sieť bude s nižším počtom poskytovateľov ako je tomu dnes, avšak s lepším rozložením v území.

Zabezpečenie aplikácie katalógu výkonov vedúcich k zisteniu a odstráneniu choroby

Zákon o rozsahu zdravotnej starostlivosti predpokladá pri jednotlivých diagnózach definovať tie výkony, ktoré sú nevyhnutné na zistenie choroby a na odstránenie choroby. Ich priradením ku jednotlivým chorobám sa okrem iného zavedú pravidlá, čo minimálne je potrebné pri jednotlivých chorobách pre pacienta urobiť. Výsledkom bude napríklad okrem stanovenia ceny aj stanovenie štandardného diagnostického a terapeutického postupu, podľa ktorého je možná kontrola kvality a kontrola postupu "lége artis".

Zoznam chorôb a kategorizácia spoluúčasti poistencov pri liečbe chorôb

Zákon o rozsahu zdravotnej starostlivosti jasne podľa chorôb rozdelil prioritný "povinný" balík zdravotnej starostlivosti, ktorý je vždy plne hrazený z verejného zdravotného poistenia. Kategorizácia chorôb umožní pri tzv. neprioritných diagnózach, určiť prípadnú mieru spoluúčasti poistenca, podobne ako je to pri liekoch či zdravotníckych pomôckach. V prioritnom balíku chorôb sú všetky choroby, pri ktorých hradenie zdravotnej starostlivosti vytváralo vysoké riziko pre pacienta. U ostatných chorôb sa bude môcť určovať rôzna miera spoluúčasti. Určí sa tak pomer verejných zdrojov a spoluúčasti pacienta. Z verejných zdrojov ostane plne hrazená liečba chorôb uvedených v prioritnom zozname. Ide o 2/3 všetkých známych chorôb, najmä onkologické, kardiologické, metabolické, chronické ochorenia a iné, všetky tie, ktoré zahŕňame pod pojem kritické riziko.

Budeme podporovať rast spoluúčasti pacienta pri úhradách za liečenie chorôb uvedených v neprioritnom balíku, tam kde je to možné, aby sme s dobiehaním sily ekonomiky a rozvojom ekonomiky a národného bohatstva dobehli aj v tomto štáty západnej Európy.

Podporiť rozbeh a rast individuálneho poistenia

Definovanie spoluúčasti pacienta, kategorizácia výkonov a na ňu naviazaná spoluúčasť pacienta bude podporovať rozvoj individuálneho nepovinného zdravotného poistenia. Týmto poistením budú poistenci schopní eliminovať prípadne riziko úhrad, podobne ako je to pri iných súkromných poisteniach. Za reálnu mieru spoluúčasti považujeme 25 % podiel. Na Slovensku bol v roku 2004 podiel súkromných výdavkov na zdravotníctvo 14 % a má rastúci trend, rovnako ako v západnej Európe.

Dokončiť zavádzanie systému kvality

Indikátory kvality charakterizujúce jednotlivých poskytovateľov budú vodítkom pre zdravotné poisťovne, či uzavrujú zmluvy a pre pacientov, či vyhľadajú služby s daným poskytovateľom. Indikátormi kvality sú napríklad počet komplikácií, úspešnosť v liečbe, ale aj objektívne vyjadrená spokojnosť pacientov.

Zavádzanie systému kvality súvisí tiež so zmenou manažérskej kultúry v zdravotníckych zariadeniach a s angažovaním moderných manažérov.

Zlepšovanie kategorizácie liekov a zdravotníckych pomôcok

Posudzovanie, ktoré lieky sú vysoko účinné a teda majú byť plne hrazené, aká má byť cena lieku a aká má byť spoluúčasť pacienta, bude naďalej potrebné robiť úplne transparentným a striktným spôsobom. Budeme podporovať financovanie takých nových molekúl z verejného zdravotného poistenia, u ktorých bude vždy jasný vedecký dôkaz o ich liečebnom účinku, doložený metaanalýzami.

SOCIÁLNE ZDRAVOTNÁ OCHRANA

Na Slovensku chýba integrovaná, kombinovaná a prepojená sociálna a zdravotná ochrana občana. Potrebujú ju ľudia s funkčným obmedzením, teda dlhodobo chorí, ťažko zdravotne postihnutí a oslabení starší ľudia. Časť starostlivosti dnes vykonáva systém zdravotníctva a inú časť nezávisle od zdravotníctva zabezpečuje sociálny systém, rozdelený medzi štát, vyššie územné celky a obce. Podľa súčasnej platnej právnej úpravy sú sociálna pomoc a zdravotná starostlivosť o osoby, ktoré potrebujú poskytovanie dlhodobej starostlivosti a podporu integrácie, upravené samostatne v rôznych právnych predpisoch bez ich vzájomnej koordinácie. Sociálnu pomoc, vrátane sociálnych služieb, upravuje zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 195/1998 Z.z. o sociálnej pomoci v znení neskorších predpisov. Zdravotnú starostlivosť a jej poskytovanie upravuje šesťica takzvaných reformných zákonov (576,577,578,579,580 a 581/2004.)

Značná časť výkonov zdravotnej starostlivosti o oslabených starších ľudí a o dlhodobo chorých má charakter sociálnych služieb a naopak časť starostlivosti v zariadeniach sociálnych služieb je ošetrovanie, ktoré je zdravotnou starostlivosťou.

Nie je stanovená jednoznačná zodpovednosť verejnej správy za poskytnutie a financovanie pomoci človeku, ktorý ju v dôsledku dlhodobo zmeneného zdravotného stavu objektívne potrebuje. Rovnako nie je jednoznačne stanovená zodpovednosť samotného klienta a jeho rodiny.

Posudzovanie nároku klienta na plnenie z verejných zdrojov nezohľadňuje v plnej miere aktuálne potreby žiadateľa. Na jednej strane sú priznávané nároky na sociálne služby, na druhej strane chýba potrebná kapacita sociálnych služieb, hoci pomer starších ľudí v populácii rastie. Vzniká tak paradox, že nárok nie je v praxi nárokovateľný. Rozhodnutia o poskytovaní služieb z verejných zdrojov sú tak často subjektívne a otvárajú priestor pre korupciu. Toho istého človeka štát posudzuje na rôznych úradoch osobitne a podľa rozličných pravidiel. Na určenie (ťažkého) zdravotného postihnutia pre potreby sociálnej pomoci sú ľudia posudzovaní na úradoch práce, sociálnych vecí a rodiny, pre stanovenie schopnosti pracovať alebo dostávať invalidný dôchodok sú posudzovaní Sociálnou poisťovňou a pre chronickú liečbu aj pre krátkodobú práceneschopnosť človeka posudzuje ošetrojúci lekár prípadne aj revízný lekár zdravotnej poisťovne. Na účely peňažných dávok sa tak z ľudí s chronickým ochorením (napr. cukrovkou) stávajú "ťažko zdravotne postihnutí". Nerozlišuje sa reálny stav a skutočná potreba. Dnešný zákon o sociálnej pomoci obsahuje zoznam zdravotných postihnutí a mieru poruchy – poškodenia v percentách podľa druhu zdravotného postihnutia bez väzby na pracovné možnosti. Pri strate napríklad ruky, bude mať úplne iný osud baník a počítačový expert, hoci postihnutie v percentách je rovnaké. Dnešná legislatíva sociálnej pomoci deklaruje cieľ zmierniť alebo prekonať s aktívnou účasťou občana sociálnu núdzu, zabráňovať príčinám vzniku, prehlbovania alebo opakovania porúch psychického vývinu, fyzického vývinu a sociálneho vývinu občana a zabezpečiť integráciu občana do spoločnosti. Sociálna núdza je odlišná od hmotnej núdze, sociálne odkázaný je človek, ktorý potrebuje nejakú starostlivosť nezávisle od svojho materiálneho zabezpečenia (napríklad bohatý človek odkázaný na invalidný vozíček). V praxi však sú služby, pomôcky a dávky viazané na diagnózu alebo % podľa tabuľky v zákone, nie na stav a potreby posudzovaného človeka.

Poskytovatelia sociálnych služieb zriadených samosprávnym krajom alebo obcou majú voči súkromným poskytovateľom výhodnejšie postavenie voči verejným rozpočtom, čo podstatne obmedzuje konkurenciu a tým aj efektívnosť a kvalitu služieb. Poskytovanie verejných finančných zdrojov nie je viazané na potreby klienta, ale na potreby bývalých štátnych sociálnych zariadení. Spoluúčasť klientov nie je viazaná na typ a kvalitu služieb a nevychádza z reálnych nákladov. Financovanie sociálnej pomoci sa na rozdiel od zdravotnej pomoci zabezpečuje zo štátneho rozpočtu, z rozpočtu obce, samosprávneho kraja a aj z úhrad za poskytnuté sociálne služby od občanov, príp. osôb, ktoré majú voči týmto občanom vyživovaciu povinnosť, ak tak ukladá zákon. Nie je určená zodpovedná autorita, ktorá aktívne

sleduje človeka s dlhodobým funkčným obmedzením kontinuálne, je povinná poskytovať poradenstvo a zabezpečovať služby a pomôcky.

Poskytovanie pomôcok ľuďom s funkčným obmedzením je dvojkoľajné: časť pomôcok sa poskytuje v režime zdravotnej starostlivosti zo zdrojov zdravotných poisťovní a tie podliehajú kategorizácii zdravotných pomôcok. Ďalšie často veľmi podobné pomôcky sa klientom poskytujú na základe posudku úradu práce, sociálnych vecí a rodiny, sú hradené prostredníctvom štátneho rozpočtu z daní a dodávateľia sú v postavení dodávateľa na voľnom trhu.

Chýba definícia primeranosti pomôcok a služieb k cieľom starostlivosti. Dnešný systém priznáva žiadateľom služby (často nedostupné) alebo peňažné príspevky "určené na prekonanie alebo na zmiernenie "sociálnych dôsledkov" ťažkého zdravotného postihnutia" bez priamej väzby na skutočnú potrebu človeka. Preto nezriedka deti s vrodenými alebo získanými funkčnými obmedzeniami často nedostávajú primeranú kombináciu liečby, rehabilitácie, výchovy a vzdelávania a následne podporu pre vstup do zamestnania. Rovnako ako dospelí s funkčnými obmedzeniami nemajú rovnocennú šancu vzdelávať sa spolu s ostatnými rovesníkmi na školách a majú veľmi obmedzené možnosti zamestnania. Dôvodom je postoj a podceňovanie ich schopností a lojality zo strany zamestnávateľov, ale aj (podvedomá) diskriminácia zo strany verejnej mienky. Z týchto dôvodov je veľmi obmedzená hoci tak často skloňovaná integrácia jednotlivcov s funkčným obmedzením "do spoločnosti", teda pri vzdelávaní, práci aj vo voľnom čase.

V Slovenskej republike teda nebol doteraz vytvorený komplexný systém sociálne zdravotnej ochrany občana. Tým dochádza k roztriešteniu síl a prostriedkov, ktoré na jednej strane zbytočne zvyšuje náklady a na strane druhej tieto zvýšené náklady neslúžia občanovi, nakoľko takto roztrieštený systém vykazuje extrémne nízku efektívnosť.

OKS bude presadzovať:

- integráciu zdravotných a sociálnych služieb a ich prepojenie na vzdelávanie a zamestnávanie klientov sociálne zdravotnej ochrany,
- posudzovanie oprávnenosti a nároku nie ako doteraz podľa percentuálneho postihnutia, ale podľa funkčného obmedzenia a aktuálnych osobných potrieb,
- jednotný systém a zosúladené kritériá posudzovania pre krátkodobú a dlhodobú práceneschopnosť, mieru schopnosti pracovať a oprávnenosť nároku na služby a pomôcky sociálne zdravotnej ochrany,
- zavedenie systému poskytovania služieb a pomôcok primeraných potrebám klienta,
- individuálny a aktívny prístup systému sociálne zdravotnej ochrany k jednotlivým klientom,
- určenie jednoznačnej zodpovednosti jednotlivca a orgánov verejnej správy za zabezpečenie sociálne zdravotnej ochrany, decentralizácia sociálne zdravotnej ochrany,
- viaczdrojové financovanie cielené a určené klientovi sociálne zdravotnej ochrany,
- spoluúčasť klienta a jeho rodiny definovaná podľa skutočných nákladov na súvisiace služby,
- voľný vstup na trh a rovnoprávne postavenie všetkých poskytovateľov v konkurenčnom prostredí,
- definovanie dostupnosti sociálne zdravotnej ochrany zabezpečovanej z verejných zdrojov a jej prepojenosť na verejné rozpočty,
- určenie štandardov a zavedenie systému kvality služieb sociálne zdravotnej ochrany.

Integrácia zdravotných a sociálnych služieb a ich prepojenie na vzdelávanie a zamestnávanie klientov sociálne zdravotnej ochrany

Predkladáme komplexný systém sociálne zdravotnej ochrany občana, ktorý zabezpečí občanom vysoko efektívny, solidárny a spravodlivý systém, ktorý dokáže výrazne efektívnejšie ako doterajší duálny systém slúžiť občanom. Sociálne zdravotná ochrana občanov je pokračovaním reformy zdravotníctva. Dopracovaním sociálnej časti ochrany občana bude vytvorený komplexný systém ochrany občanov v prípade ochorenia, alebo funkčného obmedzenia v dôsledku zhoršenia, alebo trvalého poškodenia zdravotného stavu. Sociálne zdravotnú ochranu občana zavedieme ako služby a pomôcky dlhodobej starostlivosti a podpory integrácie v spoločnom legislatívnom, finančnom a organizačnom systéme vrátane zlúčenia ministerstva práce a zdravotníctva.

Zabezpečíme efektívnu dostupnosť a reálnu finančnú udržateľnosť poskytovania dlhodobej starostlivosti a podpory integrácie najmä v dôsledku starnutia populácie Slovenska.

Cieľom sociálne zdravotnej ochrany občana je vytváranie rovnakých podmienok pre dôstojný život osobám s funkčným obmedzením v ich prirodzenom sociálnom prostredí alebo, ak to nie je možné, v zariadeniach ústavnej dlhodobej starostlivosti a podpory, takým spôsobom a v takom rozsahu, aby bola nahradená alebo zmiernená strata schopností osoby s funkčným obmedzením.

Posudzovanie oprávnenosti a nároku podľa funkčného obmedzenia a aktuálnych potrieb a jednotný systém a zosúladené kritériá posudzovania pre krátkodobú a dlhodobú práceneschopnosť, mieru schopnosti pracovať a oprávnenosť nároku na služby a pomôcky sociálne zdravotnej ochrany

Zavedieme jednotný systém posudzovania na základe funkčného obmedzenia pre posudzovanie:

- a) krátkodobej pracovnej neschopnosti,
- b) dlhodobej pracovnej neschopnosti,
- c) dlhodobého funkčného obmedzenia u detí a dospelých,
- d) dlhodobého funkčného postihnutia u oslabených starších ľudí na základe hodnotenia každodenných životných aktivít,
- e) schopnosti pre zárobkovú činnosť.

Posudkový orgán sociálne zdravotnej ochrany – obec pre posudzovanie starších ľudí a integračné centrum samosprávneho kraja pre deti a dospelých – rozhodne o oprávnenosti na služby a pomôcky, ako aj o nárokoch, ktoré z toho vyplývajú. Osoby v staršom veku sa posudzujú podľa schopnosti vykonávať každodenné životné aktivity, deti a dospelí podľa miery konkrétneho funkčného obmedzenia.

Žiadateľ, jemu blízke osoby a poskytovatelia služieb budú účastníkmi posudzovania. Lehoty na posúdenie budú buď neodkladné, pretože to vyžaduje zdravotný stav a životná situácia žiadateľa (napríklad pri odchode z nemocnice, keď sa nemá o klienta dlhodobej starostlivosti kto postarať apod.), alebo krátke (napr. 14 dní, aby ľudia v aktívnom veku s funkčným obmedzením nečakali mesiace či roky na rozhodnutia o podpore integrácie).

Zavedenie systému služieb a pomôcok primeraných potrebám klienta a individuálny a aktívny prístup systému sociálne zdravotnej ochrany k jednotlivým klientom

Klientom sociálne zdravotnej ochrany je osoba s funkčným obmedzením v dôsledku zdravotného stavu alebo vyššieho veku, ak funkčné obmedzenie spôsobuje zníženie alebo stratu schopnosti vykonávať každodenné životné úkony a plniť základné spoločenské úlohy a trvá najmenej počas 6 mesiacov alebo je predpoklad, že bude trvať viac ako 6 mesiacov.

Služby a pomôcky sa budú poskytovať podľa individuálnych potrieb klienta, podľa individuálneho plánu udržiavania a rozvoja jeho fyzických, psychických a sociálnych schopností.

Pre deti od 0 do 6 rokov zavedieme systém včasnej intervencie, ktorý integruje zdravotnú starostlivosť detského lekára, služby a pomôcky dlhodobej starostlivosti a podpory integrácie pre dieťa a pre rodinu a predškolské a školské vzdelávanie.

Pre deti a dospelých zriadieme integračné centrá v každom regióne podľa jednotlivých typov funkčných obmedzení (zmyslové, telesné, duševné, psychické). Podpora integrácie na základe individuálnych rozvojových plánov zabezpečí deťom, mládeži a dospelým osobám koordinované poskytovanie sociálneho a zdravotného poradenstva, ošetrovateľskej starostlivosti a služieb a pomôcok, ktoré v najvyššej možnej miere posilnia ich sociálnu a pracovnú integráciu.

Určenie jednoznačnej zodpovednosti jednotlivca a orgánov verejnej správy za zabezpečenie sociálne zdravotnej ochrany, decentralizácia sociálne zdravotnej ochrany

Obce, mestá a samosprávne kraje budú mať určené úlohy pri alokácii sociálne -zdravotnej ochrany na základe decentralizácie a adresnejšej praktickej zodpovednosti verejnej správy voči občanom. Obec bude vstupnou bránou do sociálne zdravotnej ochrany svojich obyvateľov. Obec bude aktívne vyhľadávať obyvateľov, ktorí potrebujú pomoc, bude posudzovať ľudí v dôchodkovom veku a zabezpečovať im služby a pomôcky. Samosprávny kraj bude na podnet obce posudzovať mieru funkčného obmedzenia detí a dospelých a potrebu ústavnej starostlivosti v každom veku a bude zabezpečovať služby a pomôcky na podporu integrácie a ústavné služby pre ľudí v každom veku.

Cieľom je zachytiť budúceho klienta systému hneď v počiatkoch na úrovni obce alebo zdravotníckeho zariadenia.

Voľný vstup na trh a rovnoprávne postavenie všetkých poskytovateľov v konkurenčnom prostredí a určenie štandardov a zavedenie systému kvality služieb sociálne zdravotnej ochrany

Systém musí spĺňať požiadavky na riadenie kvality služieb, čím sa od začiatku zabezpečí aj ochrana základných ľudských práv osôb, vstupujúcich do systému. Systém ochrany občana bude účinne a efektívne kombinovať personálne, materiálne a finančné zdroje.

Povoľovanie výkonu činnosti v oblasti dlhodobej starostlivosti a podpory integrácie bude na základe splnenia štandardov (personál, jeho vzdelanie a skúsenosť, priestory, pracovné postupy apod.). V otvorenom konkurenčnom prostredí bude mať každý poskytovateľ rovnaký prístup k zdrojom z verejného financovania podľa počtu klientov a podľa poskytnutých oprávnených služieb. Verejná správa si ponechá kontrolu nad poskytovaním služieb a opatrenia na nápravu nedostatkov.

Zavedieme systém kvality, podľa ktorého si budú môcť klienti vybrať poskytovateľa a kontrolné orgány vykonávať kontrolu.

Viaczdrojové financovanie cielené a určené klientovi sociálne zdravotnej ochrany, spoluúčasť klienta a jeho rodiny definovaná podľa skutočných nákladov na súvisiace služby

Zabezpečíme spravodlivé viaczdrojové financovanie sociálne zdravotnej ochrany občanov s dominanciou na spravodlivé financovanie sociálnej pomoci a podpory integrácie.

Viaczdrojové financovanie bude previazané na posudzovanie tým, že v posudkových orgánoch budú zástupcovia príslušných verejných rozpočtov (obce, kraje, zdravotné poisťovne).

Financovanie bude prísne smerované na oprávneného klienta, nie na inštitúcie poskytujúce služby. Finančné nástroje budú uprednostňovať domácu a komunitnú starostlivosť pred ústavnou starostlivosťou.

Financovanie bude decentralizované zo štátneho rozpočtu na samosprávy vrátane decentralizácie personálu a prevádzkových nákladov úradov práce, sociálnych vecí a rodiny v oblasti sociálne zdravotnej ochrany. Ošetrovateľskú časť sociálne zdravotnej ochrany budú hradiť podľa špeciálnych normatífov zdravotné poisťovne.

Definovanie dostupnosti sociálne zdravotnej ochrany zabezpečovanej z verejných zdrojov a jej prepojenosť na verejné rozpočty

Na zabezpečenie dostupnosti a vymožitelnosti služieb zavedieme tzv. minimálnu sieť poskytovateľov, teda taký počet poskytovateľov služieb v každom z regiónov, aby boli mohli byť pokryté všetky oprávnené nároky na služby. Na tvorbe minimálnej siete sa budú podieľať samosprávy zodpovedné za financovanie služieb a pomôcok.

Efektívna podpora integrácie

Cieľom sociálne zdravotnej ochrany občana je maximálne zmenšiť až odstrániť znevýhodnenia, ktoré nedovoľujú jednotlivcom s funkčnými obmedzeniami zapájať sa do života spoločnosti rovnako ako ich rovesníci.

Integrované vzdelávanie bude zohľadnené aj v reforme vzdelávania, ktorú predkladá OKS. Rovnako navrhujeme aj zmenu politiky zamestnávania osôb s funkčnými obmedzeniami.

Navrhujeme rozšírenie nárokovateľnosti a vynútiteľnosť služieb a vyššiu kvalitu a dostupnosť služieb, čo zvýši sociálnu integráciu a participáciu.

Systém sociálne zdravotnej ochrany občana OKS je podrobne popísaný v návrhu zákona o dlhodobej starostlivosti a podpore integrácie.

RIEŠENIE PROBLÉMOV RÓMSKEJ KOMUNITY

OKS si uvedomuje potrebu aktívneho prístupu k problému marginalizovaných a segregovaných komunít a spoločenstiev, predovšetkým k rómskej komunite, ako k jednému z kľúčových spoločenských problémov vzhľadom na jeho súčasný rozsah, narastajúci problémový potenciál, komplexnosť (problém sociálny, ekonomický, etnický, rasový, kultúrny, bezpečnostný, politický až civilizačný) i vzhľadom na doterajšiu neschopnosť vládnych garnitúr pohnúť s týmto problémom.

OKS si zároveň uvedomuje potrebu reálnej zainteresovanosti Rómov a ich reprezentácie na riešení ich problémov, ako aj potrebu zaangažovanosti nielen štátu, ale celej spoločnosti (mimovládny sektor, cirkvi, politické strany, médiá, spoločenské elity).

Chudoba, chorobnosť a sociálne postavenie Rómov závisí od správania sa každého jednotlivca v tejto komunite. Správanie jednotlivcov je ovplyvnené výchovou v rodine, výchovou a vzdelaním v škole, osobnými skúsenosťami v komunite, vzormi správania sa v okolí. Ani pri priaznivom podnikateľskom prostredí a záujme investičného kapitálu zamestnávateľa a investori nebudú zamestnávať ľudí, ktorí majú príliš nízke vzdelanie, slabé alebo žiadne pracovné návyky a žijú bez vedomia osobnej zodpovednosti za svoj stav.

OKS presadzuje decentralizované programy riešenia chudoby a nezamestnanosti. Ich súčasťou budú aj aktivity privátnych agentúr služieb zamestnanosti na podporu samozamestnávania príslušníkov marginalizovaných a segregovaných komunít (napr. legálne pestovateľstvo na svojom, prenajatom alebo obecnom, nie na cudzom pozemku, samozamestnávanie v remeslách, v službách, v poľnohospodárstve, súkromné prípadne

verejnosprospešné programy prác pre nekvalifikovaných pracovníkov, ako je obnova lesa, čistenie lesa, čistenie vodných tokov, rekultivácia pozemkov, čistenie nelegálnych skládok apod.). OKS bude podporovať zamestnávanie Rómov v rámci aktivít súvisiacich s riešením rómskeho problému.

OKS navrhuje podmieniť vyplácanie dávok (bez splnenia podmienok len v naturálnej forme ako jedlo, ošatenie či prístrešie) splnením nasledovných podmienok:

1. absolvovanie všetkých lekárske preventívnych prehliadok hradených z verejného zdravotného poistenia (napr. prenatálne vyšetrenia tehotných matiek a kompletne zaočkovanie detí, pravidelné pediatrické kontroly a preventívne vyšetrenia detí, účasť na preventívnych prehliadkach dospelých a žien),
2. plná predškolská a najmä školská dochádzka všetkých školopovinných detí v rodine,
3. zmysluplná pracovná činnosť, s prioritou (z verejných zdrojov iba dočasne dotovanej) práce v súkromnom sektore. Výplata dávok musí byť prísne viazaná na pracovnú činnosť podľa množstva a užitočnosti práce. V prípade vyplácania dávok OKS navrhuje použiť elektronické debetné karty s vylúčením nákupu cigariet a alkoholu a nevyplácať dávky v peniazoch.

OKS navrhuje maximálne podporovať integrované vzdelávanie a postupne znižovať počet a kapacitu dnešných 138 špeciálnych škôl bez zvláštneho určenia. OKS navrhuje finančnú podporu zameranú na investície do vzdelania a výchovy Rómov, v závislosti na regionálnych rozdieloch a cieľnú pozornosť vzdelaniu a výchove (predškolská výchova, nulté ročníky, rómski asistenti, mimoškolské aktivity, zainteresovanie rodičov, viazanie sociálnych dávok na účasť dieťaťa v školskom procese (resp. systém motivácie), štátne granty pre aktivity mimovládnych organizácií a cirkví v oblasti výchovy a vzdelávania rómskych detí i dospelých). OKS bude podporovať študijné smery na vysokých a stredných školách zameraných na oblasť pomoci Rómom na Slovensku.

Sociálne a zdravotnícke služby navrhuje OKS rozšíriť o zdravotnú výchovu príslušníkov segregovaných sociálnych skupín prostredníctvom úradov verejného zdravotníctva vrátane princípov zodpovedného rodičovstva a plánovania rodiny. OKS bude podporovať na prechodnú dobu a vo vybraných lokalitách preventívne lekárske prehliadky a očkovanie priamo v osadách, podmienené aktívnou účasťou Rómov.

OKS predpokladá spoluprácu obcí, neziskových organizácií a cirkví. Kresťanské organizácie a cirkvi majú veľmi dôležité poslanie pomáhať meniť životy chudobných k lepšiemu. Neziskové organizácie a cirkvi môžu mať aj prísnejšiu politiku ako verejný sektor, pretože môžu (a mali by) poskytovať pomoc iba do vopred určeného času a vylúčiť klientov, ktorí neplánujú, ani netúžia zmeniť svoj životný štýl. Neziskové a cirkevné organizácie môžu byť aktívne v sociálnych službách, v politike zamestnanosti, pri vzdelávaní, zdravotnej výchove a pod. Verejné investície a granty na prácu neziskových organizácií a podporu aktivít cirkví sa majú realizovať v decentralizovanej podobe.

IV. Spravodlivosť namiesto korupcie

(Program OKS pre oblasť súdnictva)

Niet pochýb, že Slovenská republika je právnym štátom. Niet však pochýb ani o tom, že nie je štátom spravodlivým a že nastolenie podstatne vyššej miery spravodlivosti závisí od zreformovania celého súdnictva a jeho inštitúcií, zdedených po komunistickej súdnej moci.

Napriek všetkým zmenám po roku 1989 je slovenské súdnictvo podnes neefektívne. Na verejnosti panuje oprávnený pocit, že nie je nezávislé, že sa občan ťažko alebo vôbec nemôže domôcť spravodlivosti, že často, a to neraz vo verejne známých prípadoch je právo nevykonateľné alebo sa obchádza rôznymi obštrukciami, že súdy používajú v rozličných prípadoch odlišné kritériá posudzovania a že súdy sú len v malej miere nástrojom na odstránenie korupcie.

V oblasti súdnictva je možné identifikovať niekoľko závažných problémov, ktoré bránia efektívnemu výkonu súdnej moci a sú príčinou všeobecne vnímanej nízkej vymožitelnosti práva. Okrem iných je to napr. neštandardný systém, v zmysle ktorého ten istý súd (Najvyšší súd SR, NS SR) rozhoduje o mimoriadnom opravnom prostriedku proti rozhodnutiu toho istého súdu (NS SR) vydanému v odvolacom konaní, stále zachovaný "sovietsky" model prokuratúry ako samostatnej zložky štátnej moci s osobitným postavením v ústave, prakticky nekontrolovateľný či už výkonnou, alebo súdnou mocou, neexistencia jasných pravidiel pre zjednocovanie rozhodovaní súdov pri konaní v podobných právnych otázkach, nízke a nejasné požiadavky na kvalifikáciu pri výbere kandidátov na sudcov, ich kariérny postup, platové pomery a hodnotenie sudcov, alebo disciplinárne konanie.

Rovnako je pretrvávajúcim problémom slovenského súdnictva nízka miera informovanosti verejnosti o činnosti súdov, nízka predvídateľnosť práva a obmedzená možnosť verejnej kontroly súdnictva zo strany verejnosti.

V rámci občianskeho práva stále pretrváva nízka miera ochrany základných ľudských práv a slobôd, či už Ústavným súdom SR, alebo všeobecnými súdmi, pretrváva neúnosne dlhá doba prejednávania najmä občiansko-právnych sporov, ktorá ústi do veľkého množstva úspešných podaní pred Medzinárodným súdnym dvorom pre ľudské práva v Štrasburgu a následnou povinnosťou štátu odškodňovať takto poškodených občanov, čo predstavuje aj mrhanie verejnými zdrojmi.

OKS bude presadzovať zásadné zmeny v súdnom systéme tak, aby sa v ňom čo najvýraznejšie uplatnili nasledovné princípy:

- jasná a prehľadná del'ba právomocí a kompetencií v celom systéme súdnictva,
- jasne definované a zvýšené nároky na personálne predpoklady pre výkon funkcie sudcu, jeho kariérny postup, transparentné majetkové pomery sudcov a ich hodnotenie,
- definovanie všeobecne platných zásad sudcovskej etiky,
- zvýšená miera informovanosti a tým aj verejnej kontroly činnosti súdov,
- zvýšenie ochrany základných ľudských práv a slobôd,
- spravodlivé a rýchle konanie pred súdmi, najmä v občianskom súdnom konaní.

OKS bude presadzovať:

- vytvorenie samostatného správneho súdnictva a s tým súvisiacu reorganizáciu sústavy súdov Slovenskej republiky,
- zmenu postavenia prokuratúry a jej začlenenie pod súdnu moc,
- zmenu zloženia Súdnej rady a sprísnenie predpokladov pre ustanovenie do funkcie člena Súdnej rady,
- zmenu systému zjednocovania odchylných právnych názorov a zvýšenie predvídateľnosti práva,

- sprísnenie predpokladov pre ustanovenie do funkcie sudcu,
- sprísnenie a spresnenie kritérií pre kariérny postup sudcov,
- úpravu platových pomerov sudcov,
- rozšírenie náležitostí majetkových priznaní sudcov,
- zvýšenie miery informovanosti a verejnej kontroly výkonu súdnej moci,
- zmenu Ústavy SR tak, aby bolo možné ústavnou sťažnosťou na Ústavnom súde zabezpečiť ochranu akýchkoľvek základných ľudských práv a slobôd,
- právo Najvyššieho správneho súdu zrušiť opatrenie správneho orgánu,
- zavedenie inštitútu námietky porušenia práva účastníka konania na zákonného sudcu,
- zrýchlenie občianskeho súdneho konania,
- zabezpečenie vyššej miery spravodlivosti v občianskom súdnom konaní.

Vytvorenie samostatného správneho súdnictva a s tým súvisiaca reorganizácia súdov Slovenskej republiky

OKS bude v záujme vytvorenia jasnej a prehľadnej del'by právomocí a kompetencií v celom systéme súdnictva presadzovať vytvorenie samostatného správneho súdnictva a s tým súvisiacu reorganizáciu súdov Slovenskej republiky. Táto zmena povedie k jasnej a prehľadnej del'be právomocí a kompetencií v celom systéme súdnictva.

Hlavným nástrojom je reorganizácia sústavy súdov Slovenskej republiky, ktorú budú tvoriť Najvyšší súd, Najvyšší správny súd, krajské sudy a okresné sudy. Účelom vytvorenia Najvyššieho správneho súdu je oddelenie správnej, občianskoprávnej a trestnoprávnej súdnej agendy, čo povedie k jej väčšej transparentnosti a k zvýšeniu výkonnosti celého súdnictva. Zo zmeny sústavy súdov vyplýva aj potreba zmeniť zloženie Súdnej rady. Súčasný Najvyšší súd SR zanikne, jeho sudcovia sa stanú zo zákona sudcami krajského súdu v Bratislave.

Sudcovia nového Najvyššieho súdu a Najvyššieho správneho súdu budú vybraní vo výberovom konaní podľa vopred stanovených kritérií, na základe ktorého sa zo sudcov všetkých krajských súdov v SR, ktorí sa prihlásia do výberového konania, vyberú sudcovia na nový Najvyšší súd a Najvyšší správny súd. Členov výberovej komisie vymenuje Súdna rada na návrh sudcovských rád a na návrh ministerstva. Zákon rámcovo upraví zásady tohto výberového konania, kritériá výberového konania a váhu jednotlivých kritérií. V podrobnostiach tieto zásady budú schválené Súdnu radou po dohode s ministrom spravodlivosti SR.

Ako sudy prvého stupňa budú v správnom súdnictve rozhodovať vždy krajské sudy; vo veciach, o ktorých doteraz rozhodoval Najvyšší súd SR bude rozhodovať krajský súd v sídle Najvyššieho správneho súdu. Na krajských súdoch budú správne súdnictvo zásadne vykonávať špecializované 3-členné správne senáty a v zákonom stanovených prípadoch špecializovaní samosudcovia.

Najvyšší správny súd ako prvostupňový súd bez možnosti odvolania bude rozhodovať len vo výnimočných prípadoch vyžadujúcich rýchle a kvalifikované rozhodnutie, ako napr. konanie vo veciach registrácie kandidátnych listín pre voľby do NR SR, konanie vo veciach prijatia návrhu na kandidáta na funkciu prezidenta SR a pod.

Najvyšší správny súd bude v správnom súdnictve vydávať zjednocujúce stanoviská. Zároveň Najvyšší správny súd by mal rozhodovať kladné a záporné kompetenčné spory medzi správnymi orgánmi. Najvyšší správny súd obdobne ako Najvyšší súd bude vydávať Zbierku vybraných rozhodnutí Najvyššieho správneho súdu a KS, ako aj stanoviská a zásadné uznesenia Najvyššieho správneho súdu.

Zmena postavenia prokuratúry

Súčasťou zvýšenia efektívnosti fungovania súdneho systému je zmena postavenia prokuratúry, ktorá bude podriadená súdnej moci so všetkými z toho vyplývajúcimi dôsledkami, čo povedie k jej systémovému začleneniu do súdnictva, vnútornej demokratizácii a zbaveniu nekontrolovateľnej pozície.

Zmena zloženia Súdnej rady a sprísnenie predpokladov pre ustanovenie do funkcie člena Súdnej rady

Vzhľadom na vytvorenie Najvyššieho správneho súdu a podriadenie prokuratúry súdnej moci bude potrebné zmeniť zloženie Súdnej rady, a to nasledovne:

- z Ústavy budú predseda Najvyššieho správneho súdu a Generálny prokurátor SR členmi Súdnej rady,
- predseda Najvyššieho správneho súdu bude z Ústavy podpredsedom Súdnej rady,
- členmi Súdnej rady budú ďalší 6 sudcovia, ktorých budú voliť a odvolávať sudcovia SR.

V záujme skvalitnenia práce Súdnej rady a z toho vyplývajúceho sprísnenia predpokladov pre ustanovenie do funkcie člena Súdnej rady je potrebné novelizovať čl. 141a ods. 2 Ústavy SR tak, aby za členov Súdnej rady volených Národnou radou Slovenskej republiky, prezidentom Slovenskej republiky a vládou Slovenskej republiky mohli byť ustanovené len bezúhonné osoby, ktoré majú vysokoškolské právnické vzdelanie, najmenej 15 rokov odbornej právnickej praxe, a ktoré spĺňajú ďalšie podmienky stanovené zákonom.

Zákon by mal stanoviť tieto ďalšie podmienky:

- ide o osoby, ktoré sú preukázateľne významnými osobnosťami v odbore práva s preukázateľnou vysokou odbornou a morálnou úrovňou a ktoré absolvovali štúdium na právnickej fakulte tretieho stupňa (doktorandské štúdium) a bol im udelený titul "PhD. " (resp. CSc.) a rigoróznou skúšku a bol im udelený akademický titul "JUDr. " alebo absolvovali štúdium rovnakej úrovne a skúšku rovnakej úrovne a bol im udelený titul rovnakej úrovne v zahraničí, čo preukážu dokladmi uznanými alebo nostrifikovanými v SR, alebo
- ide o osoby, ktoré sú riadnymi univerzitnými profesormi právnych odvetví pôsobiacich na univerzitách v Slovenskej republike.

Zmena systému zjednocovania odchylných právnych názorov a zvýšenie predvídateľnosti práva

V súčasnosti platná právna úprava neupravuje možnosť rozhodovania Najvyššieho súdu vo veľkom senáte. Návrh na zaujatie zjednocujúceho stanoviska môže podať predseda kolégia, predseda Najvyššieho súdu alebo minister spravodlivosti. Súčasná právna úprava zároveň nestanovuje, kedy zaujíma zjednocujúce stanovisko kolégium a kedy plénum.

OKS navrhuje, aby v prípade, že senát Najvyššieho súdu, resp. Najvyššieho správneho súdu dospeje k právnomu názoru, ktorý je odlišný od právneho názoru už vyjadreného v rozhodnutí Najvyššieho súdu, resp. Najvyššieho správneho súdu, postúpil vec na rozhodnutie veľkému senátu. Je žiadúce, aby návrh mohol podať aj veľký senát a podnet na zaujatie zjednocujúceho stanoviska aj predseda KS a predseda OS, ak zistia, že v SR je nejednotná súdna prax ohľadom určitej právnej otázky.

Právo člena senátu, ktorý nesúhlasil s rozhodnutím senátu požiadať, aby sa jeho odlišné stanovisko pripojilo k rozhodnutiu

V súčasnej platnej úprave nie je zakotvené právo člena senátu, ktorý nesúhlasil s rozhodnutím senátu, požiadať, aby sa jeho odlišné stanovisko pripojilo k rozhodnutiu. Tým je znemožnené sudcovi vyjadriť odlišné stanovisko od rozhodnutia, ktoré prijal senát väčšinovým

hlasovaním. Pre sprehľadnenie zabezpečenie vyššej transparentnosti rozhodovania súdov považuje OKS za potrebné umožniť aby člen senátu, ktorý nesúhlasil s rozhodnutím senátu, mal právo požiadať, aby sa jeho odlišné stanovisko pripojilo k rozhodnutiu. Odlišné stanovisko sudcu sa bude doručovať a uverejňovať rovnako ako ostatné časti rozhodnutia.

Všeobecné definovanie základných zásad sudcovskej etiky v zákone

OKS bude presadzovať, aby bol v zákone vyjadrený rámcovo obsah sudcovskej etiky, t.j. sudcovskej nezávislosti, nestrannosti a povinností vo sfére rozhodovacej, zodpovednosť sudcu za sústavné vzdelávanie, limity mimopracovných aktivít (nielen zárobkových činností), účasť na verejnom živote, chovanie v súkromí, vzťahy k ostatným sudcom a sudcovskému stavu a k iným právnickým profesiám.

Sprísnenie predpokladov pre ustanovenie do funkcie sudcu

V súčasnosti stanovená podmienka získania právnického vzdelania absolvovaním magisterského štúdia na právnickej fakulte sa javí vzhľadom na význam a postavenie ako nepostačujúce. Rovnaké vzdelanie totiž postačí aj pre výkon funkcie vyššieho súdneho úradníka. Ako predpoklad ustanovenia do funkcie sudcu nie je stanovená právnická prax v určitej dĺžke.

OKS bude presadzovať, aby jedným z predpokladov pre ustanovenie do funkcie sudcu bolo aj absolvovanie rigorózneho skúšky a následné udelenie akademického titulu “JUDr. ” alebo titulu rovnakej úrovne v zahraničí, čo bude osvedčené dokladmi uznanými alebo nostrifikovanými v SR.

Ďalším predpokladom vymenovania za sudcu bude celková minimálna právnická prax 7 rokov:

- medzi vykonaním ktorej a vymenovaním do funkcie sudcu nesmú uplynúť viac ako 3 mesiace; a
- ktorá pred vymenovaním za sudcu musí nepretržite trvať aspoň 2 roky; a
- ktorá nemôže byť prerušená na dlhšie ako 3 mesiace (v takomto prípade sa bude požadovať predĺženie právnickej praxe o dvojnásobok času prerušenia) s výnimkou materskej dovolenky, kedy sa bude požadovať predĺženie právnickej praxe o dobu trvania materskej dovolenky.

Zákon musí v záujme jednotnosti podmienok pre všetkých uchádzačov stanovovať zásady “výberového konania” pre prijatie do prípravnej služby justičného čakaťa, ako aj zloženie komisie a spôsob jej ustanovovania (napr. obdobne ako pri výberovej komisii na obsadenie voľného miesta sudcu). Podrobnosti podmienok výberového konania do prípravnej služby bude po dohode s ministrom spravodlivosti schvaľovať Súdna rada.

Zákon by mal rámcovo stanovovať zásady výberového konania na obsadenie voľného miesta sudcu, tak, aby boli stanovené kritériá výberového konania (napr. výsledok odbornej justičnej skúšky, hodnotenie predsedom KS a sudcom, ktorý vykonával dohľad nad justičným čakaťom) a váha jednotlivých kritérií. V podrobnostiach tieto zásady budú schvaľované Súdnou radou po dohode s ministrom spravodlivosti SR. Výberové konanie uchádzačov o funkciu sudcu by malo byť “centralizované” a uskutočňované komisiou vymenovanou Súdnou radou z osôb navrhnutých ministrom spravodlivosti a súdnymi radami.

OKS považuje za mimoriadne dôležité aj to, aby za sudcu mohla byť vymenovaná len osoba, ktorá v čase vymenovania nie je evidovaná ako spolupracovník bezpečnostnej zložky (§ 2 písm. i) zákona č. 553/2002 Z.z. o Ústave pamäti národa).

Sprísnenie a spresnenie kritérií pre kariérny postup sudcov

Podľa v súčasnosti platného znenia zákona, uvedené zásady schvaľuje Súdna rada po dohode s ministrom spravodlivosti bez stanoveniach akýchkoľvek kritérií alebo podmienok.

OKS bude presadzovať, aby v zákone boli stanovené kritériá pre kariérny postup sudcov, t. j. pridelenie sudcov na súd vyššieho stupňa a ustanovenie do vyššej sudcovskej funkcie tak, aby služobný postup sudcu bol umožnený tým najschopnejším sudcom. V zákone je potrebné stanoviť minimálnu dĺžku právnej praxe 10 rokov pre pridelenie na KS a 15 rokov na Najvyšší súd a Najvyšší správny súd.

Zákon by mal stanovovať zásady výberového konania pre funkčný postup sudcov na súd vyššieho stupňa a pre ustanovenie do vyššej sudcovskej funkcie, ako aj zásady výberového konania pre funkciu predsedu okresného súdu, predsedu krajského súdu, predsedu Špeciálneho súdu, podpredsedu okresného súdu, podpredsedu krajského súdu a podpredsedu Špeciálneho súdu, tak, aby boli stanovené kritériá výberového konania (napr. hodnotenie sudcu, a pod.) a váha jednotlivých kritérií.

Úprava platových pomerov sudcov

OKS bude presadzovať, aby boli platové pomery sudcov upravené tak, že v zákone budú dané vopred známe objektívne kritériá pre jednotlivé finančné nároky sudcov, po splnení ktorých budú tieto finančné nároky nárokovateľné. Potrebné je tiež presnejšie upraviť postup rozhodovania predsedu súdu o platových veciach, a to okrem iného zakotvením lehôt pre rozhodnutie predsedu súdu, ako aj pre rozhodnutie o námietkach proti rozhodnutiu predsedu súdu.

Rozšírenie náležitostí majetkových priznaní sudcov

Podľa v súčasnosti platnej úpravy má sudca povinnosť uviesť v majetkovom priznaní cenu obstarania nehnuteľného majetku, len ak o to požiada predseda príslušnej sudcovskej rady alebo predseda Súdnej rady. OKS bude presadzovať, aby bol sudca v majetkovom priznaní vždy povinný uvádzať cenu obstarania nehnuteľného majetku, pri vlastnom zhotovení výdavky na zhotovenie nehnuteľného majetku a v prípade bezodplatného nadobudnutia všeobecnú cenu nehnuteľného majetku podľa osobitného predpisu pri jeho nadobudnutí.

Zvýšenie miery informovanosti a verejnej kontroly výkonu súdnej moci

OKS bude presadzovať, aby všetky právoplatné rozhodnutia súdov, ako aj zjednocujúce stanoviská Najvyššieho súdu a Najvyššieho správneho súdu boli uverejňované na internete. Zákonom, resp. vykonávacím predpisom bude stanovený presný postup uverejňovania rozhodnutí a stanovísk na internete, príslušné lehoty pre uverejnenie, osoby zodpovedné za uverejnenie, kritériá na základe ktorých bude možné vyhľadávať príslušné rozhodnutia a údaje ktoré budú uverejňované.

OKS bude presadzovať, aby rozvrh práce všetkých súdov spolu so stanoviskom sudcovskej rady bol uverejňovaný aj na internete, a to vždy najneskôr do 15. 12. predchádzajúceho kalendárneho roka.

Zmena Ústavy SR tak, aby bolo možné ústavnou sťažnosťou na Ústavnom súde zabezpečiť ochranu akýchkoľvek základných ľudských práv a slobôd

OKS bude presadzovať novelizáciu čl. 127 Ústavy SR tak, aby prostredníctvom inštitútu ústavnej sťažnosti bola zabezpečená skutočná a efektívna ochrana porušenia ktoréhokoľvek základného práva alebo slobody postupom alebo rozhodnutím všeobecného súdu, proti

ktorému už nie je prípustný opravný prostriedok, t. j. aby sa naplnil cieľ, ktorý sa zmenou čl. 127 Ústavy SR ústavným zákonom č. 90/2001 Z.z. sledoval, a aby sa ústavná sťažnosť stala účinným vnútroštátnym prostriedkom nápravy (čl. 35 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ďalej len "Dohovor") vo vzťahu ku ktorémukoľvek ľudskému právu a základnej slobode chránených Dohovorom.

Právo Najvyššieho správneho súdu zrušiť opatrenie, alebo časť opatrenia správneho orgánu

Súčasná právna úprava nedáva možnosť fyzickej alebo právnickej osoby, ktorá sa cíti ukrátená na svojich práva opatrením správneho orgánu všeobecnej povahy dať návrh na zrušenie takéhoto opatrenia. OKS bude presadzovať, aby na návrh toho, kto tvrdí, že bol na svojich právach ukrátený opatrením všeobecnej povahy vydaným správnym orgánom alebo jeho časťou, bude môcť Najvyšší správny súd rozhodnúť o zrušení takéhoto opatrenia všeobecnej povahy alebo jeho časti.

Zavedenie inštitútu námietky porušenia práva účastníka konania na zákonného sudcu ako inštitút ochrany občanov pred súdnou zvoľou

OKS bude presadzovať zavedenie inštitútu námietky porušenia práva účastníka konania na zákonného sudcu. Ak sa účastník konania bude domnievať, že bolo porušené jeho právo na zákonného sudcu, pretože v jeho veci rozhodoval sudca určený v rozpore s rozvrhom práce súdu, bude môcť vzniesť námietku porušenia jeho práva na zákonného sudcu. Porušenie práva účastníka konania na zákonného sudcu zároveň bude dôvodom pre podanie odvolania, dovolania a mimoriadneho dovolania.

Zrýchlenie občianskeho súdneho konania

OKS bude presadzovať zmenu v Občianskom súdnom poriadku tak, aby v prípade, že sťažnosť na prietahy v konaní podľa názoru účastníka konania nebude riadne vybavená, tento účastník bude môcť podať návrh súdu, aby určil lehotu na vykonanie procesného úkonu, u ktorého podľa jeho názoru dochádza k prietahom v konaní. Návrh na určenie lehoty na vykonanie procesného úkonu sa bude podávať na súde, voči ktorému sú prietahy v konaní namietané. Tento súd bude povinný návrh postúpiť do 5 pracovných dní súdu príslušnému o návrhu rozhodnúť. Súdom príslušným na rozhodnutie o návrhu bude vždy súd najbližšieho vyššieho stupňa.

V prípade, že k prietahom v konaní bude dochádzať na Najvyššom súde, súdom príslušným na rozhodnutie bude Najvyšší správny súd. V prípade, že k prietahom v konaní bude dochádzať na Najvyššom správnom súde, súdom príslušným na rozhodnutie bude Najvyšší súd. Súd rozhodujúci o návrhu na určenie lehoty bude povinný o ňom rozhodnúť do 20 pracovných dní.

Zabezpečenie vyššej miery spravodlivosti v občianskom súdnom konaní

V súčasnosti vyjadrenia všetkých osôb zúčastnených na konaní diktuje do zápisnice len sudca – častokrát nepresne, čo môže mať zásadný vplyv na výsledok konania. Pritom je problematické ešte počas pojednávania zachytiť a namietat všetky nepresnosti oproti autentickej výpovedi, resp. neskôr dokazovať, že vyjadrenie účastníka, resp. svedka bolo iné. OKS bude presadzovať aby v konaní pred súdom bola vykonávaná presná a doslovná protokolácia vyjadrení sudcov, účastníkov konania, vypočúvaných svedkov a pod. , a to prostredníctvom vhodných technických prostriedkov. V prípade vyhotovenia zvukového alebo rýchlöpísneho záznamu, tieto budú súčasťou spisu rovnako, ako aj ich písomný prepis.

Podľa v súčasnosti platného znenia Občianskeho súdneho poriadku (OSP) účastník môže klásť otázky svedkovi a vypočúvanému účastníkovi len so súhlasom predsedu senátu alebo samosudcu. Najmä v sporovom konaní je vzhľadom na jeho kontradiktórnosť takáto úprava neprijateľná. OKS bude presadzovať, aby účastníci konania mali vždy právo klásť vypočúvanému svedkovi, znalcovi alebo účastníkovi konania otázky s tým, že sudca bude môcť len celkom výnimočne znemožniť účastníkovi konania položiť otázku, ak celkom zrejme nesúvisí s predmetom konania; o tom bude musieť byť urobený v zápisnici z pojednávania presný záznam s presným znením otázky, ktorú nebolo umožnené položiť.

Podrobná predstava OKS o reforme súdnictva je popísaná v návrhu reformy súdnictva v Slovenskej republike.

V. Vzdelaný človek, kultúrna spoločnosť

(Program OKS pre oblasť školstva, kultúry a občianskej spoločnosti)

Výchovu a vzdelávanie pokladá OKS za základný predpoklad slobodného rozvoja osobnosti človeka. V procese vzdelávania si človek osvojuje nielen základné vedomosti a kompetencie, potrebné pre zodpovedný osobný a občiansky život v slobodnej spoločnosti a pre výkon povolania, ale zároveň svoju osobnosť kultivuje poznávaním a prijímaním kultúrneho dedičstva spoločnosti a spoločensky uznávaných hodnôt.

REGIONÁLNE ŠKOLSTVO

OKS je presvedčená, že ťažiskovú úlohu vo výchovno-vzdelávacom systéme musia zohrávať slobodné vzdelávacie inštitúcie.

Preto bude OKS presadzovať:

- rovnaké právne postavenie všetkých škôl v systéme školskej sústavy,
- rovnoprávny prístup ku vzdelávaniu pre všetkých,
- dôslednú decentralizáciu školského prostredia, nielen na úrovni financovania a riadenia škôl, ale aj na úrovni obsahu vzdelávania,
- prijatie moderného školského zákona,
- reformu obsahu vzdelávania, realizovanú prostredníctvom dvojúrovňového participatívneho modelu vytvárania rámcových vzdelávacích programov na štátnej úrovni a školských vzdelávacích programov na úrovni školy,
- otvorenie trhu s učebnicami, s cieľom umožniť školám slobodný výber učebníc a učebných textov z pestrej ponuky rôznych alternatív,
- lepšie vyváženie kompetencií v oblasti financovania a riadenia škôl na úrovni obcí a VÚC,
- definovanie nových pravidiel na stanovenie výšky normatívov,
- zavedenie viaczdrojového financovania škôl,
- zavedenie nového dvojúrovňového mechanizmu kontroly kvality vzdelávania, realizovaného formou externého hodnotenia na centrálnej úrovni a interného hodnotenia na úrovni školy,
- transformáciu organizácií priamo riadených ministerstvom školstva, s cieľom vytvoriť efektívne podporné mechanizmy pre úspešnú realizáciu reformy vzdelávania na všetkých úrovniach vzdelávacieho systému.

Výchovno-vzdelávacie ciele

OKS bude pri presadzovaní reformy vzdelávania klásť dôraz na uchovanie historickej kultúrnej pamäte a na formovanie úcty a rešpektu k tradičným konzervatívnym hodnotám, ako sú:

- úcta k ľudskému životu a životu vôbec,
- úcta a zodpovednosť voči iným ľuďom a voči sebe samému,
- úcta a zodpovednosť voči rodičom, rešpekt voči rodičovskej autorite a hodnotám úplnej rodiny,
- úcta a rešpekt k hodnotám občianskej spoločnosti, s dôrazom na občiansku súdržnosť a zodpovednosť v samostatnom rozhodovaní a spravovaní verejných vecí v obci, regióne i štáte,
- úcta a rešpekt voči menšinám, voči slabším, iným, cudzím,
- úcta a rešpekt voči súkromnému vlastníctvu ako základu demokratickej spoločnosti,

- zodpovednosť voči životnému prostrediu,
- schopnosť prijímať vlastné práva v rovnováhe s povinnosťami, ktoré sú s nimi neoddeliteľne spojené.

Obsah vzdelávania

Úlohou školy je pripraviť žiakov na praktické uplatnenie sa v reálnom živote. Memorovanie nadbytočného množstva teoretických vedomostí bez potrebného prepojenia s praktickými zručnosťami, užitočnými pre úspešný a zodpovedný osobný a občiansky život a pre kvalitný výkon povolania, nesmie byť dominantným prvkom školskej praxe. OKS pokladá za dôležité klásť vo výchovno-vzdelávacom procese väčší dôraz na rozvíjanie kritického myslenia, kultivovanie komunikácie, ukotvenie preberanej látky v širšom kultúrnom kontexte a na nácvik praktického využitia naučeného v praxi.

Preto bude OKS bude pri koncipovaní nových vzdelávacích programov presadzovať:

- vytvorenie nového mechanizmu tvorby vzdelávacích obsahov, v ktorom budú demokraticky vyvážené kompetencie štátu a kompetencie školy,
- definovanie nových vzdelávacích obsahov, ktoré budú spĺňať požiadavky súčasných trendov vo vzdelávaní a budú reagovať nielen na potreby meniacej sa spoločnosti, ale aj na konkrétne potreby žiakov a ich rodičov,
- aktívne zapojenie jednotlivých aktérov vzdelávacieho procesu do koncipovania vzdelávacích obsahov na štátnej i na školskej úrovni,
- vytvorenie zdravého konkurenčného školského prostredia, v ktorom bude môcť každá škola ponúkať svoj jedinečný výchovno-vzdelávací program a uchádzať sa tak o žiaka,
- vytvorenie väčšieho priestoru pre využitie tvorivého potenciálu učiteľov,
- vytvorenie podporných mechanizmov na aktívnejšie zapojenie rodičov do života školy, na zvýšenie ich záujmu o veci verejné, na rozšírenie ich kompetencií na úrovni školskej samosprávy a na prehĺbenie ich konečnej zodpovednosti za vzdelávanie ich detí.

Učiteľ

OKS pokladá učiteľa za rozhodujúceho činiteľa v procese školskej výchovy a vzdelávania. Negatívne trendy, ktoré v súčasnosti ohrozujú učiteľskú profesiu, napr. znižovanie sociálneho statusu, deprofesionalizácia, únik kvalifikovaných učiteľov zo školstva, ohrozujú samotnú funkciu školy. Učitelia sú demotivovaní zväzujúcim mechanizmom centrálnie stanovovaných učebných osnov, ktorý im neponúka dostatočný priestor na využitie ich tvorivého potenciálu a nevyhovujúco nastaveným systémom mzdového ohodnocovania, ktorý reálne neodráža ich aktivitu a kvalitu práce.

Preto bude OKS presadzovať:

- uznanie statusu a prestíže pedagogickej profesie,
- zosúladenie kvalifikačných požiadaviek na pedagogických zamestnancov s novou štruktúrou vysokoškolského vzdelávania v pedagogických študijných odboroch,
- vytvorenie nového systému hodnotenia a odmeňovania učiteľov, prepojeného s novým konceptom profesijných štandardov a kariérnych stupňov,
- otvorenie trhu s programami ďalšieho vzdelávania učiteľov, s cieľom decentralizovať a skvalitniť ponuku vzdelávacích programov pre učiteľov v praxi.

Predstava OKS o reforme školstva je podrobne popísaná v návrhu zákona o výchove a vzdelávaní (školský zákon).

VYSOKÉ ŠKOLSTVO

V dôsledku reformy vysokého školstva sa razantne zvýšil počet vysokoškolských študentov, ale nezvýšila sa úroveň a kvalita štúdia, ani vysokoškolských pedagógov. Hlavnou príčinou je nedostatočné a neefektívne alokovanie finančných prostriedkov, nedostatočná diferenciácia vysokých škôl, mäkké akreditačné kritériá pri zakladaní univerzít, vysokých škôl a jednotlivých odborov, malá vnútorná mobilita pedagógov a študijných programov.

Cieľ zvyšovať podiel vysokoškolsky vzdelanej populácie nevyhnutne viedol k zníženiu nárokov na vysokoškolské štúdium. Chýba diferenciácia vysokých škôl a cielená podpora excelentných pracovísk výskumných univerzít, ktoré jediné môžu zabrzdiť dramatické zaostávanie za vyspelým svetom. Neprijatie zákona o spoplatnení štúdia vedie k tomu, že financovanie vysokých škôl neumožňuje diferenciáciu na základe reálnej úrovne vysokých škôl a stále sa odvodzuje len od počtu prijatých študentov.

OKS bude preto presadzovať:

- diferenciáciu vysokých škôl podľa toho, či má ísť o solídne výukové bázy vyššieho vzdelania alebo excelentné výskumné univerzity,
- zavedenie akreditačných kritérií, znemožňujúcich rast počtu univerzít a vysokých škôl, nespĺňajúcich nároky na vysokoškolské štúdium a umožňujúcich racionálne rozhodnutie, ktoré vysoké školy majú ostať univerzitami a ktoré sa majú zmeniť na výučbové vysoké školy,
- diferenciáciu univerzít na univerzity výskumné – na základe primerane prísnych, transparentných a porovnateľných kritérií – a ostatné, spĺňajúce všetky pevne stanovené akreditačné kritériá, sprevádzanú diferencovaným financovaním,
- posúdenie úrovne existujúcich i novo vznikajúcich škôl z hľadiska personálneho zabezpečenia (garant môže byť garantom na jedinej VŠ), vedecko-výskumnej a publikačnej aktivity poskytovateľov vzdelávania na danej VŠ (neprenosnej z inej VŠ) ako východiska alokácie zdrojov,
- spoplatnenie vysokoškolského štúdia ako nástroj racionálneho spôsobu výberu štúdia podľa úrovne školy a tým aj diferenciácie financovania vysokých škôl na základe reálnej kvality štúdia,
- súbežnú štátnu podporu “úverov na vzdelávanie” a komplexnú podporu talentovaných študentov nachádzajúcich sa v zlej sociálnej situácii,
- cielenú podporu talentovaných študentov cestou poskytovania elitného vzdelávania v ich odbore,
- vnútornú mobilitu pedagógov na vysokých školách na základe transparentných a prísnych pravidiel, určujúcich kritériá kariérneho postupu,
- sprísnenie kritérií udeľovania pedagogických a vedeckých hodností, ako aj kritérií utvárania príslušných komisií,
- finančne stimulovanie vysokých škôl a fakúlt, poskytujúcich vzdelávanie vo svetových jazykoch.

VEDA A VÝSKUM

Na nevyhnutné zvyšovanie zdrojov financovania vedy a výskumu je potrebná ich viaczdrojová efektívna alokácia. OKS bude preto presadzovať:

- vytvorenie podmienok na cielenú alokáciu finančných zdrojov na vedu a výskum v podnikateľských subjektoch z ich vlastných finančných zdrojov,
- podporu viaczdrojových vedeckých a výskumných projektov,
- podporu vedeckých a výskumných projektov z hľadiska ich excelencie,

- vytvorenie prísnych a striktných kritérií a pravidiel udeľovania vedeckých projektov a zadávania výskumných projektov.

KULTÚRA

Reforma kultúry sa zatiaľ vôbec nezačala. Financovanie kultúry zo štátneho rozpočtu je voluntárne. Nevytvoril sa efektívny viaczdrojový systém financovania kultúry. OKS bude preto v oblasti kultúry presadzovať:

- vytvorenie podmienok pre zvýšenie, efektívne alokovanú viaczdrojovú podporu kultúry, spojenú s tvorbou kultúrnej pamäti a novej kultúry,
- alokovanie finančných zdrojov zo štátneho rozpočtu a rozhodovanie o ich použití do výberových komisií mimo ústrednej štátnej správy,
- podporu adresných projektov a zrušenie alokovania finančných zdrojov do štátnych príspevkových organizácií,
- preferenciu medzinárodných kultúrnych projektov s viaczdrojovým financovaním,
- adresnú podporu kultúry z daňových asignácií,
- podporu slovenskej kultúry v zahraničí formou adresných projektov,
- podporu vzdelávania, ktorého základom je utváranie všestrannej a kultúrnej osobnosti,
- podporu umeleckého školstva formou osobitného zákona,
- viazanie koncesionárskych poplatkov v oblasti verejnoprávnych médií na financovanie adresných, transparentne posudzovaných projektov verejného záujmu v oblasti spravodajstva, publicistiky, dokumentu a kultúry,
- privatizáciu TA SR.

OBČIANSKA SPOLOČNOSŤ

OKS si uvedomuje význam občianskej spoločnosti a chce vytvárať priaznivé legislatívne prostredie pre jej fungovanie.

Mimovládne organizácie

OKS bude presadzovať zmeny, ktoré zlepšia postavenie mimovládnych organizácií, a to najmä:

- obnovenie daňovej motivácie k darcovstvu, čiže možnosti znížiť si do určitej výšky daňový základ o dar poskytnutý na zákonom vymedzený všeobecne prospešný účel,
- administratívne zjednodušenie procesu asignácie 2 % zo zaplatenej dane z príjmu,
- možnosť využívania prostriedkov, ktoré mimovládne organizácie získajú vlastnou činnosťou, na všeobecne prospešný účel bez potreby zdaňovania takýchto prostriedkov, ak sa použijú na uvedený účel.

Cirkvi

OKS bude presadzovať odľuku cirkví od štátu a zavedenie financovania cirkví prostredníctvom asignačného modelu. Odluku cirkví od štátu nechápeme ako krok zameraný proti cirkvám, ale práve naopak ako krok na ich posilnenie a upevnenie ich nezávislého postavenia. Vzhľadom na to sa budeme usilovať získať pre túto zmenu aj podporu zo strany cirkví.

OKS bude presadzovať a podporovať verejnú diskusiu o zákone o výhrade vo svedomí.

Národnostné menšiny

OKS bude podporovať prijatie ústavného zákona o postavení národnostných menšín a novelizáciu zákona používání jazykov národnostných menšín. OKS navrhne takú zmenu zákona o štátnom jazyku, aby tento zákon nevytváral možnosť obmedzenia používania jazykov národnostných menšín a ďalších jazykov. OKS bude presadzovať, aby sa o veciach, ktoré sa týkajú národnostných menšín, rozhodovalo za účasti príslušníkov menšín, resp. ich zástupcov.

VI. Trhovo konformná ochrana životného prostredia

(Program OKS pre oblasť životného prostredia)

OKS vníma konflikty vznikajúce v súvislosti s užívaním životného prostredia ako prirodzenú a neoddeliteľnú súčasť ľudského bytia, ktorá nemôže byť odčlenená od iných sporov, ktoré vznikajú v procese spoločenskej výmeny, ani nadradená nad týmito konfliktmi. Každé znečistenie životného prostredia je ujmom a porušením práv poškodeného zo strany znečisťovateľa. Nevyhnutným predpokladom pre riešenie každého konfliktu je jasná identifikácia oboch strán sporu. OKS je stranou dôsledne presadzujúcou súkromné vlastníctvo, ktoré je v sporoch súvisiacich s užívaním životného prostredia základným predpokladom pre identifikáciu vinníkov, určovanie a vymáhanie práv. OKS považuje zároveň za samozrejmé, že súkromní vlastníci majú výrazne vyššie predpoklady pre zodpovedný vzťah k svojmu majetku než úradníci spravujúci vlastníctvo štátu. Presadzovanie súkromného vlastníctva je prvým pilierom OKS pre dosiahnutie kvalitného životného prostredia.

Zodpovednosť, ktorú prináša súkromné vlastníctvo, nemôže byť naplnená, pokiaľ štát bráni vlastníčkovi nakladať slobodne so svojim vlastníctvom. Mnoho problémov súvisiacich s kvalitou životného prostredia na Slovensku vzniká ako dôsledok neúmerne reštriktívnych a rozsiahlych obmedzení v užívaní vlastníctva zo strany štátu. Tieto obmedzenia zvyšujú náklady vlastníkov a spôsobujú ich demotiváciu k zlepšovaniu vzťahov s ostatnými užívateľmi životného prostredia v ich okolí. Druhým pilierom politiky OKS v oblasti životného prostredia je preto podpora slobodného trhu a zrušenie nadmerných a neefektívnych obmedzení a iných regulácií vlastníctva.

Tak ako v iných oblastiach konfliktov, ktoré vznikajú v procese spoločenskej výmeny, i v problémoch súvisiacich s užívaním životného prostredia je nevyhnutným predpokladom ich riešenia vytvorenie podmienok pre účinné presadzovanie a vymáhanie práva. Účinnosť inšpekcie životného prostredia, environmentálnej polície a súdov je tretím pilierom OKS pre zlepšenie kvality životného prostredia.

Životné prostredie je unikátnym a nesmierne zložitým komplexom javov. To spôsobuje, že pri niektorých činnostiach, ktoré súvisia s užívaním životného prostredia, nie je možné identifikovať znečisťovateľa alebo kvantifikovať jeho vplyv. Táto skutočnosť má za následok vznik takých negatívnych externalít, teda vedľajších účinkov konania producentov znečistenia, ktoré nie sú započítateľné (napríklad niektoré prípady znečistenia ovzdušia, ojedinelé riziká spôsobené poklesom biodiverzity, či externality spojené s automobilovou dopravou). V týchto výnimočných prípadoch vníma OKS dôležitú úlohu štátu vytvárať prostredie pre trhové riešenia problémov. Trhovo konformné environmentálne nástroje (napríklad obchodovanie s kvótami znečisťujúcich látok a prenášanie nákladov na užívateľov životného prostredia, predaj účelovo viazaných nehnuteľností) sú štvrtým pilierom OKS pre zlepšenie kvality životného prostredia.

OKS považuje za prirodzené, že príroda má svoju trhovú prírodno-kultúrnu hodnotu, ktorú nie je potrebné deformovať žiadnymi štátnymi zásahmi. OKS veľmi negatívne vníma súčasný stav systému ochrany prírody, ktorý prináša neúmerne náklady z verejných zdrojov, extrémne zaťažuje vlastníkov chránených území a porušuje ich základné práva nevyplácaním adekvátnych náhrad za obmedzenia v hospodárení. OKS si je však zároveň vedomá, že v ojedinelých prípadoch nastávajú situácie, v ktorých príroda disponuje porovnateľnými úžitkami pre svoje prírodno-kultúrne, ako aj iné (napríklad hospodárske) zhodnotenie. V týchto prípadoch vníma OKS nevyhnutnú úlohu štátu chrániť prírodno-kultúrne bohatstvo krajiny i prostredníctvom vládnych výdavkov. Z týchto dôvodov bude OKS presadzovať

zásadné zníženie výmery a intenzity ochrany území v SR do miery, ktorá bude zabezpečovať ochranu tých vzácných území, v ktorých existujú reálne riziká stretu konfliktných záujmov o zhodnotenie území. Tieto opatrenia sú piatym pilierom OKS pre zlepšenie kvality životného prostredia.

OKS bude presadzovať:

- presadzovanie súkromného vlastníctva,
- podporu slobodného trhu a zrušenie nadmerných a neefektívnych obmedzení a iných regulácií vlastníctva,
- vytvorenie podmienok pre účinné presadzovanie a vymáhanie práva,
- trhovo konformné nástroje environmentálnej politiky,
- zníženie výmery a intenzity ochrany území v SR do miery, ktorá bude zabezpečovať ochranu tých vzácných území, v ktorých existujú reálne riziká stretu konfliktných záujmov o zhodnotenie území (prírodne vzácne územia, najmä 4. a 5. stupeň ochrany prírody).

Presadzovanie súkromného vlastníctva

V dôslednej snahe o ústup štátu z pozície vlastníka nehnuteľností a iných aktív bude OKS okrem zásadných privatizačných opatrení presadzovať:

- oslabovanie majetkovej účasti samospráv v obchodných spoločnostiach zameraných na odpadové hospodárstvo (vrátane odpadových vôd),
- privatizáciu služieb spojených s užívaním spoločných obecných priestorov (napríklad čistenie ulíc a trávnikov).

Podpora slobodného trhu, zrušenie nadmerných regulácií podnikania

Najvýraznejším negatívnym nástrojom environmentálnej politiky v SR je systém rôznych poplatkov za užívanie zložiek životného prostredia, ktorý sa premieta do oblasti financovania vodného hospodárstva, Environmentálneho fondu, Recyklačného fondu a Štátneho fondu likvidácie jadrovoenergetických zariadení a nakladania s vyhoretým jadrovým palivom a rádioaktívnymi odpadmi. Spoločným znakom všetkých štátnych fondov je neefektívny systém použitia poplatkov, ktorý kryje náklady vybraných spoločností a na úplne iné účely riešenia problémov životného prostredia než tie, kvôli ktorým sú poplatky vyberané. V prípade Recyklačného fondu ide zároveň o celkom neodôvodnený výber poplatkov, keďže vytvára nadmerné recyklačné kapacity bez dlhodobej ekonomickej udržateľnosti systému. Ďalším spoločným znakom všetkých fondov je vysoké riziko korupcie pri rozdeľovaní ich prostriedkov.

OKS vidí riešenie v nasledujúcej postupnosti krokov:

- reforma systému presadzovania stanovených environmentálnych cieľov smerujúca k vytvoreniu funkčného modelu financovania na báze slobodného trhu, bez podpory vládou vymáhaných poplatkov a vládnych dotácií,
- zrušenie Environmentálneho fondu,
- zrušenie Recyklačného fondu,
- zrušenie Štátneho fondu likvidácie jadrovoenergetických zariadení a nakladania s vyhoretým jadrovým palivom a rádioaktívnymi odpadmi, resp. jej následníckej organizácie.

OKS považuje za neúnosný súčasný systém ochrany životného prostredia, ktorý je založený na nadmerných reguláciách podnikania, zbytočnej kontrole a administratívneho zaťažovania podnikateľov. OKS uskutoční zásadnú reformu manažmentu ochrany životného prostredia v SR, založenú na týchto princípoch:

- uplatňovanie preventívnych princípov v zmysle návratu do “bodú nula”; to znamená, že účinnosť každého vládneho obmedzenia bude preverovaná analýzou možných rizík, ktoré by nastali v prípade, že by konkrétna regulácia neexistovala,
- redukcia neefektívnych kompetencií úradov životného prostredia, zrušenie výnimiek z dodržiavania zákonov,
- dôrazný tlak na Európsku úniu v záujme zrušenia, resp. zásadného zníženia regulácií najmä v chemickom priemysle (systém REACH) a vo vodnom hospodárstve.

Vytvorenie podmienok pre účinné presadzovanie a vymáhanie práva

V oblasti životného prostredia OKS presadzuje:

štrukturálnu reformu a posilnenie kontroly v oblasti životného prostredia, posilnenie kompetencií inšpekcie životného prostredia, systémové prepojenie, resp. zlúčenie činností inšpekcie životného prostredia so zložkami environmentálnej polície (prevod kompetencií Slovenskej inšpekcie životného prostredia pod rezort ministerstva vnútra).

Trhovo konformné nástroje environmentálnej politiky

V zložitých prípadoch súvisiacich s užívaním životného prostredia, v ktorých nie je možné nastoliť započítanie významných negatívnych externalít (ide najmä o problémy súvisiace s prenosom znečisteného ovzdušia a vôd na veľké vzdialenosti, alebo problémy súvisiace s automobilovou dopravou), OKS bude presadzovať trhovo konformné nástroje environmentálnej politiky, predovšetkým:

- systém obchodovania s kvótami znečisťujúcich látok; netýka sa prípadu obchodovania s kvótami skleníkových plynov, v ktorom bude OKS vyvíjať snahu o zrušenie celého systému,
- prenášanie úhrady nákladov spojených s užívaním životného prostredia na ich pôvodcov (“znečisťovateľ platí”); aplikácia pravidla v širšom meradle, napríklad i na užívanie prírody verejnosťou, ochranu prírody atď.,
- predaj nehnuteľností vo vlastníctve štátu do súkromných rúk s podmienkou viazania účelu užívania vlastníctva,
- správa ochrany životného prostredia prostredníctvom kontraktov so súkromnými správcovskými spoločnosťami,
- systém úhrad nákladov súvisiacich s produkciou negatívnych externalít prostredníctvom súkromných fondov (recyklácia odpadov, likvidácia jadroveoenergetických zariadení a podobne).

Správa ochrany životného prostredia

V správe ochrany životného prostredia presadí OKS nasledujúce kroky:

- zrušenie Slovenskej agentúry pre životné prostredie, zrušenie alebo obmedzenie činností, ktoré môžu zabezpečovať súkromné subjekty, prevod dôležitých úloh priamo na ministerstvo, privatizácia služieb Výskumného ústavu vodného hospodárstva (VÚVH) a Slovenského hydrometeorologického ústavu, redukcia tých výskumných kapacít, ktoré neprejavujú dobré výsledky (najmä tých s prevahou aplikovaného výskumu), transformácia zvyšnej výskumnej základne VÚVH a SHMÚ pod kompetenciu rezortu, ktorý zodpovedá za vedu a výskum,
- zrušenie Štátnej ochrany prírody v SR, transformácia jej činností do súkromného sektora.

VII. Hrdá krajina v dynamickom svete

Program OKS pre oblasť zahraničnej a bezpečnostnej politiky

Slovensko je v roku 2006 súčasťou sveta, ktorý sa v priebehu uplynulých rokov významne zmenil a neprestáva sa meniť. Slovensko sa stalo členskou krajinou NATO aj EÚ, ale ocitlo sme sa v inštitúciách, ktoré sa od čias, keď sme sa do nich iba snažili vstúpiť, dramaticky zmenili. V čase, keď sa Slovensko o členstvo v NATO začalo uchádzať, a vďaka vtedajšiemu premiérovi Vladimírovi Mečiarovi a jeho predstavám o svete neuspelo, bolo NATO exkluzívnym a elitným klubom mocných a slobodných a jediným miestom, kde sa mohol malý štát v strede Európy cítiť bezpečne. Snaha dostať sa do NATO prinútila slovenskú politickú triedu prijať pravidlá, ku ktorým jej dominantná časť prirodzene neinklinovala a ktoré by rozhodne odmietla, nebyť tlaku na splnenie politických kritérií pre vstup. To sa týka aj plnenia kritérií pre vstup do Európskej únie. V konečnom dôsledku to zmenilo politický profil Slovenska k lepšiemu. Keď sa začalo reálne hovoriť o pozvaní Slovenska, malo NATO za sebou dramatickú demonštráciu svojej účinnosti na Balkáne. V okamihu vstupu sa však Slovensko ocitlo v organizácii, ktorá začala narážať na svoje limity, dané predovšetkým starými rozpormi medzi niektorými starými európskymi členmi NATO a Spojenými štátmi, ale tiež štruktúrou a vzťahmi, ktoré sa nestihli prispôbiť situácii viac ako desaťročie po skončení studenej vojny. Prišiel 11. september 2001, vojna v Afganistane a v roku 2003 vojna v Iraku. To, čo prišlo, nebola však kríza NATO ako inštitúcie, ale kríza vzťahov medzi časťou európskych členov NATO a Spojenými štátmi americkými. NATO zrazu paralyzoval vnútorný rozpor a jediným riešením pre USA bola ad hoc vytvorená koalícia štátov, ktoré mali na vec rovnaký názor. To je najpravdepodobnejší scenár aj pre všetky budúce konflikty podobného typu.

Odporcovia NATO a dobrých európsko-amerických vzťahov tvrdia, že NATO sa ukázalo ako prežitá a už nefunkčná organizácia, ale nie je to tak. Francúzsko malo problém s vlastnou lojalitou k spojencom v NATO od počiatku a NATO je organizácia, ktorá nebola konštruovaná pre tento typ konfliktu mimo vlastného teritória. Severoatlantickej aliancii stále zostávajú viaceré kľúčové a nenahraditeľné funkcie, ktoré sa týkajú, prirodzene, aj Slovenska. Prvou je stále platný záväzok vzájomnej obrany v článku 5 Severoatlantickej zmluvy. Jeho uplatnenie nie je v tomto okamihu aktuálne, lebo bezprostredný medzištátny vojenský konflikt na európskej pôde nehrozí, ale je zrejmé, že v priestore Európy, najmä na juhu a juhovýchode, môže budúcnosť priniesť nestabilitu a zmeny, keď bude tento záväzok potrebné znovu privolať do života. V tom je situácia Slovenska trvalo odlišná od jeho situácie pred vstupom do NATO. Je chránené záväzkom všetkých členov Severoatlantickej aliancie chrániť ho a samo má záväzok prispieť k ochrane ostatných členov. Kľúčovým garantom účinnosti tohto záväzku sú Spojené štáty. Nijaký čisto európsky mechanizmus či záväzok to nenahrádza. Nenahraditeľnou funkciou NATO je i to, že armády členských krajín sú nútené naučiť sa plánovať, rozmýšľať a komunikovať rovnakým spôsobom (interoperabilita), čo je nevyhnutný predpoklad, aby dokázali robiť spoločné vojenské operácie. Členstvo v NATO nám tiež vnútilo strategické plánovanie, ktoré zmenilo podstatu finančného zabezpečovania armády a dôslednú ochranu toho, čo štát musí vedieť utajiť.

Zmenila sa aj Európska únia. Rozbehnutý vlak prehlbujúcej sa politickej integrácie Európy sa zastavil na troskách neprijatej európskej Ústavy. Slovensko, spolu so zvyšnými novými členskými krajinami, je stále intenzívnejšie konfrontované s rozporom medzi deklarovanými europeistickými ideálmi a národnými egoizmami "starých" členských krajín. Nezmyselné regulácie, často vynútené vplyvnými záujmovými skupinami, mrzačia aj naše hospodárske prostredie. Bombastické plány na vybudovanie "najvýkonnejšej znalostnej ekonomiky sveta" a predbehnutie Spojených štátov sa rozbili o socialistické myslenie európskych elít i voličstva a Európa sa ponára do hospodárskej recesie. Namiesto nevyhnutných reforiem doma sa snažia

najväčšie “staré” európske štáty do svojej ekonomickej a sociálnej krízy vtiahnuť (napríklad prostredníctvom tlaku na harmonizáciu daní) aj reformujúce sa ekonomiky postkomunistických krajín. Európske inštitúcie prichádzajú s čoraz absurdnejšími environmentalistickými a sociálno-inžinierskymi agendami.

Najvýraznejšie sa však zmenilo prostredie Európy i sveta z hľadiska bezpečnosti. Západ je vystavený teroristickým útokom islamistických organizácií priamo na domácej pôde. Útočníkmi sa stávajú členovia imigrantských moslimských komunít v Európe, s európskym občianstvom a narodení v európskych štátoch. Ich radikalizáciu najviac živí import radikálneho islamu z prostredia Saudskej Arábie či Pakistanu s pomocou použitia obrovských finančných prostriedkov získaných napríklad v Saudskej Arábii z predaja ropy. Množstvo nelegálnych i legálnych imigrantov z moslimských krajín pritom stále rastie a ich nádej na dôstojný život a prácu v západných štátoch je stále menšia. Pre Slovensko, rovnako ako pre väčšinu nových členských krajín Európskej únie, nemusí mať v danej chvíli problém s komunitami imigrantov z moslimských krajín naliehavú podobu, ale vo vysoko priepustnom priestore EÚ neexistuje problém, ktorý by sa netýkal všetkých krajín, teda i Slovenska.

V porovnaní so situáciou pred pár rokmi je dôvod na znepokojenie aj z vývoja v Rusku. Rusko sa stáva menej otvorenou a menej demokratickou krajinou. Dominantná časť médií je opäť pod kontrolou štátu a stále viditeľnejší je aj trend oživovania imperiálnych sentimentov ruskej politickej elity. Vidno to aj z nezakrytej snahy Rusko o vplyv na politický vývoj v krajinách bývalého Sovietskeho zväzu, napríklad na Ukrajine či v Bielorusku, ale aj na Kaukaze a v ďalších štátoch, ktoré boli pôvodne súčasťou Sovietskeho zväzu. V súvislosti s Ruskom a jeho vývojom je potrebné zdôrazniť aj hrozbu, ktorá je spojená so stopercentnou závislosťou Slovenska na ropy a plyne z Ruska a na stále zjavnejšej ochote Ruska využívať tieto komodity na nezakrytý tlak a vydieranie.

Okrem imigrácie, najmä ilegálnej, je zdrojom bezpečnostných rizík samotný mnohorozmerný konflikt na celom širšom Strednom východe – od arabsko-izraelského sporu až po hrozby, ktoré vyplývajú z možnej proliferácie vojenských nukleárných technológií. Najzávažnejším príkladom je situácia v Iráne. Za zdroj ohrozenia pre európsky priestor aj pre celý svet je situáciu na Strednom východe potrebné považovať preto, lebo doposiaľ nijaký lokálny konflikt tohto typu nemal porovnateľnú tendenciu exportovania svojej agendy a násillia do zvyšku sveta.

Vyvrcholením snáh o prehlbovanie európskej politickej spolupráce sa stal zámer vybudovať samostatnú európsku zahraničnú a bezpečnostnú politiku (SZBP) v podobe II. piliera tak, ako to bolo zakotvené v Maastrichtskej zmluve z roku 1992. Ako v mnohých iných oblastiach, aj tu Zmluva o EÚ odrážala vysoké ambície čelných európskych politikov a eurobyrokratov. Avšak reálnym výsledkom pre ďalšie roky bolo len pohodlné, no bezvýznamné kreslo Vysokého splnomocnenca EÚ pre zahraničnú a bezpečnostnú politiku. V návrhu Zmluvy zakladajúcej Ústavu pre Európu z roku 2003 (ktorej ratifikácia medzitým uviazla na francúzskom a holandskom referende a ústavnej sťažnosti podanej na Ústavnom súde SR) sa usúdilo, že je načas urobiť ďalší krok vpred a v čl. 15 Zmluvy sa uviedlo, že *“členské štáty aktívne a bezvýhradne podporujú spoločnú zahraničnú a bezpečnostnú politiku únie v duchu lojálnosti a vzájomnej solidarity a konajú v súlade s aktmi prijatými v tejto oblasti úniou. Zdržia sa konania v protiklade so záujmami únie alebo konania, ktoré by mohlo narušiť jej efektívnosť.”* Text nerieši, pochopiteľne, kardinálnu otázku kto má legitímne oprávnenie formulovať čo sú konkrétne záujmy únie. Navyše sa objavujú aj návrhy zaviesť v tejto oblasti väčšinové hlasovanie.

Logickým dôsledkom existencie spoločnej zahraničnej politiky by bolo, že nie je potrebné, aby sa o nejakú vlastnú zahraničnú politiku snažili jednotlivé štáty, a už vôbec nie tie malé ako Slovensko. Je to však záver, ktorý úplne ignoruje politickú realitu. Spoločná zahraničná politika Európskej únie je utopický projekt, ktorý naráža na niekoľko neprekonateľných prekážok. Tou najväčšou je nedostatok základnej legitimacy tohto projektu. Neexistuje totiž “európsky ľud” či “európsky národ”, ktorý jediný môže byť zdrojom legitimacy spoločnej

zahraničnej politiky. Neexistuje “európsky ľud”, ktorý by dokázal vidieť spoločnými očami medzinárodné prostredie a ktorý by sa dokázal zhodnúť na spoločných záujmoch. Neexistuje “európsky ľud”, ktorý by sa dokázal zhodnúť na spoločnej interpretácii vlastných dejín a na základe tejto interpretácie vidieť spoločnými očami hrozby pre vlastnú bezpečnosť. Existuje však priveľa vzájomne sa vylučujúcich záujmov jednotlivých národov aj historických interpretácií, existuje priveľa diametrálne odlišných skúseností so sebou navzájom i s vonkajším prostredím. Spoločná zahraničná politika v navrhovanej podobe je teda od reality odtrhnutý projekt od reality odtrhutej elity, ktorý hľadá svoju náhradnú legitimitu v politických kabinetoch Európy. Výsledkom je ťažkopádny a chaotický stav, ktorý v sebe nesie riziko, že niektoré veľké krajiny EÚ budú mať sklon zneužiť projekt na povýšenie vlastného videnia sveta a vlastných záujmov na agendu celej Európy. Že to už nie je iba riziko, ale skutočnosť, dokazuje nepokryté zahriakovanie menších a najmä nových členov v medzinárodných otázkach (viď vojna v Iraku) a nálepkovanie tých krajín a politikov, ktorí si dovoľia iný postoj, ako “neeurópskych” či “protieurópskych”. Je nekonečne arogantné, ak si niektorí členovia európskych politických elít nárokuje právo na postavenie arbitra v otázkach “európskosti”. Európsku úniu dnes výstižne charakterizuje túžba vyrovnat’ sa USA, dobehnúť ich, predbehnúť a pokoriť. Táto túžba je hnacím motorom snáh, ktoré neberú ohľad na ekonomickú realitu, na zdravý rozum, na spoločný osud našej civilizácie a konkrétne v rámci SZBP s nevídanou aroganciou popierajú záujmy štátov, ktoré si dovolili mať iný názor, a vysmieľajú sa tak základným pravidlám medzinárodného práva, akým je rovnosť štátov (známym príkladom je výrok francúzskeho prezidenta Chiraca o tom, že pristupujúce krajiny premeškali príležitosť mlčať).

V tých niekoľkých prípadoch, keď sa pokúsili štáty Európskej únie o spoločný postup, napríklad v OSN, bol výsledkom morálne pochybný krok. Takým bola napríklad podpora rezolúcie Valného zhromaždenia OSN, ktorá na návrh arabských štátov odsúdila bezpečnostnú bariéru, ktorú začal budovať Izrael. Rovnako chybným bolo i nedávne hlasovanie za reformu Komisie OSN pre ľudské práva, v ktorom sa Európa postavila proti názoru Spojených štátov a potvrdila zbytočnú a kozmetickú zmenu, ktorá ešte znižuje vplyv demokratických štátov v Komisii a legitimizuje v nej de facto prítomnosť štátov, ktoré sú najhoršími porušovateľmi ľudských práv. Iným, morálne rovnako pochybným krokom, bol bezzubý a alibistický spoločný postoj EÚ voči prenasledovaniu odporcov Castrovho režimu na Kube. V týchto a podobných prípadoch by bolo určite lepšie, keby Slovensko i ďalšie štáty EÚ nepodľahli diktátu zhody za každú cenu a konali autonómne.

Východiská pre zahraničnú politiku Slovenska

V opísanom medzinárodnom prostredí by bolo nerozumné, keby sa Slovensko vzdalo vlastného pohľadu na svet a rezignovalo na plnohodnotnú a autonómnu zahraničnú politiku. Už aj preto nie, lebo zahraničná politika je tradičným výsostným znakom suverénneho štátu. Jedným dychom treba povedať, že to neznamená nehladať dohody na celoeurópskej úrovni a európskych spojencov tam, kde je to potrebné či výhodné. Znamená to iba, že “spoločné za každú cenu” nepredstavuje samo o sebe nijakú obhájitelnú hodnotu. Spoločné nie je synonymom pre správne či morálne. Slovné spojenie “národné záujmy” získalo v európskom politickom slovníku postavenie podozrivého, ktorý je zodpovedný za všetky biedy uplynulého storočia. Národné záujmy však nikdy neprestali dominovať vo vnútroeurópskych sporoch a rokovaniach, iba Európa sa stala pokryteckou a nahradila priamu reč akýmsi newspeakom, ktorý úspešne zakrýva morálne pochybnú a nelegitímnu snahu politických elít niekoľkých štátov povýšiť vlastné záujmy a vlastné videnie sveta na európske. Slovensko by malo svoje záujmy otvorene deklarovať a považovať ich za primárny zdroj svojej zahraničnej politiky. Spolu s hodnotami ako úcta k slobode aj tých druhých, demokracia, vláda zákona a slobodný trh tvoria jej jedinú legitímne motívy.

V zahraničnej a bezpečnostnej politike Slovenskej republiky bude OKS presadzovať:

- autonómnu zahraničnú politiku Slovenska vychádzajúcu z jeho národných záujmov a z hodnôt, na ktorých je postavená západná civilizácia. Sú nimi úcta k slobode, vláda zákona, demokracia a slobodný trh,
- úzku spoluprácu európskych krajín s USA,
- zachovanie NATO ako prioritnej platformy pre riešenie bezpečnostných otázok, odmietnutie vytvárania spoločnej európskej obrany mimo rámca NATO,
- aktívnu podporu hnutiam a skupinám, ktoré sa snažia o nastolenie demokracie a slobody tam, kde vládnu totalitné, komunistické a fašizujúce režimy,
- odmietnutie všetkých prejavov antiamerikanizmu a antisemitizmu v zahraničnej politike,
- tvrdší postup voči štátom podporujúcim terorizmus a všetkým totalitným a darebáckym štátom.

Vo vzťahu k pôsobeniu EÚ v oblasti medzinárodnej politiky bude OKS presadzovať:

- odmietnutie Spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky EÚ ako projektu, ktorý podkopáva suverenitu členských štátov EÚ a ohrozuje demokratickú legitimitu politického rozhodovania,
- rozšírenie EÚ o Rumunsko a Bulharsko, podporu Chorvátska, prípadne aj Macedónska či Srbska v rovnakých snahách, ak sa im podarí plniť politické kritériá vstupu, a podobný postoj má OKS aj v prípade Ukrajiny,
- aktívnejšiu účasť európskych krajín na boji proti terorizmu,
- koordináciu postupu bezpečnostných zložiek európskych krajín v boji proti terorizmu a organizovanému zločinu pri zachovaní suverenity členských krajín v otázkach vnútornej bezpečnosti a spravodlivosti.

Vo vzťahu k ďalšiemu vývoju európskej integrácie bude OKS presadzovať:

- výrazné zjednodušenie zmluvnej základne EÚ a jej zmenu na spoločenstvo zvrchovaných národných štátov dobrovoľne spolupracujúcich na báze vzájomnej výhodnosti a prijímajúcich všetky rozhodnutia konsenzom,
- zachovanie medzivládneho charakteru EÚ, posilnenie úlohy národných parlamentov, výrazné obmedzenie právomocí Európskej komisie a ostatných byrokratických štruktúr EÚ, neposilňovanie právomocí Európskeho parlamentu,
- návrat všetkých právomocí, ktoré nie je nevyhnutné nechať na úrovni EÚ, do pôsobnosti národných štátov,
- zrušenie všetkých noriem EÚ, ktorých existencia nie je nevyhnutná pre fungovanie spoločného trhu,
- odmietnutie návrhu európskej ústavy v doterajšej i v prípadnej modifikovanej podobe,
- odmietnutie urýchleného nahrádzania slovenskej koruny eurom, podmienenie zavedenia eura pripravenosťou slovenskej ekonomiky na vstup do eurozóny a vývojom eurozóny smerom k slobodnejším ekonomickým podmienkam,
- odmietnutie harmonizácie daňovej, sociálnej a zdravotnej politiky a pracovného práva v rámci EÚ,
- zrušenie produkčných kvót a limitov, ako aj všetkých ďalších obmedzení slobodného obchodu v EÚ i s krajinami mimo EÚ,
- zrušenie spoločnej poľnohospodárskej politiky EÚ, zrušenie regionálnej politiky EÚ, zastavenie redistribúcie zdrojov prostredníctvom eurofondov.